

AGENDA

Bestuurscommissie Gezondheid

Datum : 22 juni 2023
Tijdstip : 09.30 – 11.00 uur
Locatie : Veiligheidsregio Fryslân: Harlingertrekweg 58, Leeuwarden (De Ridderzaal)

	Onderwerp	Bijlage	Doel
1.	Opening en vaststellen van de agenda	-	Vaststellen
2.	Concept conclusies 6 april 2023	2	Vaststellen
3.	Ingekomen stukken en mededelingen	1	Informeren
4.	Zienswijzen op jaarstukken en begroting inclusief begrotingswijziging (Ter vergadering)		Ter bespreking en doorgeleiding aan DB/ AB
5.	Eerste bestuursrapportage 2023	2	Ter bespreking (en vaststellen programma Gezondheid) en doorgeleiding aan DB/AB
6.	Wijzigingen GR Veiligheidsregio Fryslân	2	Ter bespreking en doorgeleiding aan DB/AB
7.	Rechtmatigheidsverantwoording	4	Ter bespreking en doorgeleiding aan DB/ AB
8.	Kansrijke Start	2	Vaststellen
9.	Stand van zaken GALA <i>Presentatie over de actuele stand van zaken lokaal en regionaal</i>	2	Presentatie
10.	Doorontwikkeling Friese Preventie Aanpak <i>Nazending op verzoek van de leden van het Bestuurlijk Platform FPA</i>	1	Informeren
11.	Rondvraag en sluiting reguliere vergadering		

CONCLUSIES

Bestuurscommissie gezondheid

Datum : 6 april 2023
Locatie : Leeuwarden, WTC

Aanwezig:

L. de Vries (voorzitter)	H. Zonderland (lid Agendacommissie)	E. de Groot (lid Agendacommissie)
N. Kramers (lid Agendacommissie)	M. Poelman (lid Agendacommissie)	G. van Essen
P. IJnsen	B. Gardeniers	C. de Pee
S. Sijtsma	M. Vellinga	E. Verhagen
J.D. de Vries	R. de Vries	k. Wielstra
P. van der Zwan	I. Zonneveld	
L. Kleefstra (DPG)	B. Huis in 't Veld (secretaris)	

Extra genodigden:

T. Brinkman (extra genodigde Achtkarspelen)	G. Wiersma (extra genodigde Dantumadiel)	J.G. Tabak (extra genodigde De Fryske Marren)
M. Dessing – agendapunt 4 (De Friesland)	S. Meijer – agendapunt 4 (De Friesland)	

Afwezig:

S. Vegelin	P. IJnsen	H. Sijtsma (extra genodigde Harlingen)
P. van den Akker (extra genodigde Sudwest Fryslân)	H. Kuiken (extra genodigde Leeuwarden)	M. Rijkers-Oosterkamp (extra genodigde Weststellingwerf)
	W. Kleinhuis (Algemeen directeur)	E. Knoll (directeur bedrijfsvoering)

1. **Opening en vaststellen van de agenda**

De voorzitter opent de vergadering. Iedereen wordt van harte welkom geheten, in het bijzonder de extra genodigden. Deze extra vergadering is gericht op het vervolg om te komen tot een FriZA en om een verdieping op GALA te maken. Er zijn ook vertegenwoordigers (M. Dessing en S. Meijer) vanuit De Friesland uitgenodigd voor agendapunt 4. De afmeldingen worden genoemd.

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. **Besluitenlijst 9 februari 2023**

De conclusies worden ongewijzigd vastgesteld.

3. **Mededelingen**

De laatste twee coronalocaties zijn gesloten. We kijken terug op een zeer enerverende periode waar de GGD heel goed werk heeft gedaan. We zijn ons nu wel aan het voorbereiden op de toekomst: pandemische paraatheid.

De Bestuurscommissie Gezondheid neemt kennis van deze mededeling.

4. **Komen tot een FriZA**

De gasten van De Friesland worden verwelkomd.

De voorzitter, tevens portefeuillehouder op het IZA, introduceert het onderwerp. De afgelopen periode is – in ieder geval vanuit de Agendacommissie - duidelijk geworden dat het soms belangrijk is om te vertragen om later te kunnen versnellen.

Er is daarom ervoor gekozen om niet zonder meer een gemeente aan te wijzen als gemandateerde gemeente, maar vooral hier ook bestuurlijk op te halen wat de wensen en

beelden zijn. De GGD heeft dit beeld opgehaald op verzoek van de Bestuurscommissie en komt met een voorstel en advies.

De heer van Mourik neemt vervolgens de commissie mee in de presentatie: de opdracht, wat betekent IZA eigenlijk en in de opgehaalde beelden. Hierbij neemt de heer van Mourik de commissie ook mee in het proces, de snelheid en de aanpak. Dat de opgehaalde beelden steeds verder zijn aangevuld en dat daarmee de laatste gesprekken ook meer gekleurd waren. De vooraf gestuurde presentatie is daarom op enkele punten aangepast en dit wordt toegelicht: duiding kopgroep (ter ondersteuning voor de gemandateerde gemeente) die is vervangen door het woord koppelgemeenten en toevoeging Heerenveen.

Duidelijk is wel dat het bij IZA gaat om zorg in brede zin. Vanuit gemeentelijk perspectief gaat het hier dan vooral om gezondheid, WMO en Jeugd.

De planning is krap. Het regiobeeld moet op 30 juni door de partijen in de regio goedgekeurd zijn. Er wordt gewacht op een dataset van VWS. Deze is vertraagd, maar de verwachting is dat de deadline voor het regiobeeld niet wordt opgeschort. Het tijdpad wordt hiermee korter.

Op 22 juni komt het regiobeeld ter toetsing terug in de Bestuurscommissie. Ook zal dan de governance met betrekking tot het regioplan moeten worden vastgesteld. De opgedane ervaring met de voorgestelde governance om te komen tot het regiobeeld zullen leidend zijn. Het vertrekpunt hierbij is dat dit niet zal leiden tot extra bestuurlijke druk en de verwachting is dat dit zelfs een oplossing wordt voor de ervaren bestuurlijke spaghetti.

Door de heren de Groot en de J.D. de Vries wordt de oproep gedaan om vooral samen op te trekken. De transformatie moet ook lokaal plaatsvinden, maar daar helpt het bij – zeker bij de wat kleinere gemeenten – om samen op te trekken. De ambtelijke capaciteit is beperkt. Er kunnen nu al transformatieplannen worden ingediend die passen bij de Friese opgave. Het nog op te stellen regioplan, op basis van het regiobeeld, kan hiermee vooral de richting geven voor de transitie, gericht op een duurzame bestendinging. De Friesland zegt hierop toe dat zij de Friese transformatieplannen wel willen delen.

Er wordt gewerkt op twee sporen die voor een deel ook weer samenkomen: IZA (regiobeeld, regioplan en transformatieplannen) en GALA. Opgemerkt wordt dat het belangrijk is om de rol van de raden in de governance ook in beeld te brengen. Dit zal door de gemandateerde gemeente met de koppelgemeenten opgepakt moeten worden.

Op de vraag van de voorzitter of alles met de presentatie is geraakt, worden de volgende punten nog opgemerkt:

Mevrouw Kramers geeft aan dat SDF benoemd staat in de klankbordgroep om te komen tot een regiobeeld. Benut deze vooral ook voor het onderdeel Jeugd;

De heer J.D. de Vries merkt op dat er nog goed gekeken moet worden naar de vertegenwoordiging vanuit de gemeenten aan de Seker en Sun tafel.

De heer de Groot geeft nog aan dat het straks erg belangrijk dat de overige partijen aan de Seker en Sun tafel ook met een mandaat er kunnen zitten. Anders heeft de tafel geen slagkracht.

Mevrouw Tabak merkt nog op dat het belangrijk is dat er gekeken wordt naar de bestuurlijke legitimiteit bij de uitwerking van de governance en dat er gekeken wordt naar de rol van de GGD in de koppelgroep. Hierop wordt opgemerkt dat de GGD hier als adviseur aan tafel zit. Ten aanzien van het meenemen van de gemeenteraden, wordt de suggestie gedaan om bijvoorbeeld een webinar te organiseren.

Mevrouw Gardeniers geeft nog aan dat het belangrijk is om breed te blijven kijken. Het gaat niet alleen om gezondheid.

Mevrouw Verhagen geeft aan dat zij blij is dat er koppelgemeenten zijn. Voor de dynamiek had zij het fijn gevonden dat er ook een kleine gemeente hier deel van had uitgemaakt. Hierop wordt aangegeven dat het vooral bedoeld is ter ondersteuning (bestuurlijk én ambtelijk) aan de gemandateerde gemeente.

Na deze opmerkingen wordt de bestuurscommissie gevraagd of zij akkoord gaan met de voorgestelde besluiten en daarop wordt positief geantwoord.

Hiermee besluit de bestuurscommissie om de gemeente Smallingerland aan te wijzen als gemandateerde gemeente voor het Integraal Zorgakkoord en de gemeenten Leeuwarden, Heerenveen en Súdwest Fryslân aan te wijzen als ondersteunende koppelgemeenten en de GGD Fryslân als adviseur.

Tevens wordt afgesproken dat bij positieve opgedane ervaringen met de governance, deze de komende vier jaar gehandhaafd blijft en ingezet wordt bij het opstellen van het regioplan en de uitwerking en uitvoering daarvan. Het proces ten behoeve van de nadere vaststelling van de (gemeentelijke) governance wordt hiermee belegd bij de gemeente Smallingerland, teneinde hierover in de bestuurscommissie van 22 juni 2023 een definitief besluit te nemen.

5. Gezond en Actief Leven Akkoord

Het voorgaande punt heeft meer tijd gekost, waardoor dit agendapunt ingekort wordt. Marianne Poelman introduceert mevrouw de Ruijsscher (GGD Fryslân) met vooral de vraag om in de presentatie vooral in te gaan op de planning. *Tevens wordt toegezegd dat de presentatie wordt toegevoegd aan het verslag.*

Er is een snijvlak IZA/ GALA en ook financieel met SPUK. Preventie zit in beide. De doorontwikkeling van de FPA als preventie infrastructuur komt nog terug. De heer de Groot merkt hierbij op dat het wel belangrijk is dat er inzichtelijk wordt gemaakt wat de resultaten toe nu toe zijn en wat onder andere gemeenten concreter kunnen verwachten van de FPA en of ze dan wellicht iets zelf niet of minder hoeven te doen. De heer J.D. de Vries geeft aan dat dit onderdeel wordt van de evaluatie en het voorstel van de doorontwikkeling van de FPA. In juni wordt de bestuurscommissie hier verder in meegenomen.

De Waddeneilanden zijn bezig met een bezwaar op de middelen. Als er voor hen geen extra middelen komen, kunnen zij de plannen niet waarmaken. Dit leidt ertoe dat de DPG aanbiedt om een brief op te stellen en deze namens de bestuurscommissie te versturen. De provincie zal ook gevraagd worden om deze brief mede te ondertekenen.

6. Rondvraag en sluiting

Er zijn geen punten voor de rondvraag.

Gala in Fryslân

Bestuurscommissie Gezondheid 6 april 2023

Punten voor vandaag

- Over GALA: waarom, wat en samenhang met IZA
- Invulling opdracht GGD Fryslân
- Ambtelijk overleg 3 april
- Planning/proces tot einde van het jaar
- Vragen

Waarom GALA ?

Minder vrijblijvendheid

Een volgende stap naar minder vrijblijvendheid om de landelijke doelen op het gebied van gezondheid en sociaal domein te behalen samen met gemeenten

Beweging naar voorkant

Beweging naar de voorkant versnellen en verbinding tussen zorgdomein en sociaal domein versterken

Integrale benadering

Preventie in brede zin: ook sociaal beleid, ook sport en bewegen.
Uitgangspunten zijn de Health in All Policies gedachte en Positieve Gezondheid.

Preventie infrastructuur

Concretiseren afspraken landelijk – regionaal - lokaal

Structureel geormerkt budget

Zodat gemeenten lange termijn plannen kunnen maken

GEZAMENLIJKE AMBITIES EN DOELEN →

Een gezonde
generatie in 2040

Terugdringen gezondheidsachterstanden en kansrijke start

Een gezonde fysieke en sociale leefomgeving

Een gezonde leefstijl (preventie-aanpak): alcohol, middelengebruik, overgewicht, gezonde voeding, bewegen

Versterking mentale weerbaarheid en mentale gezondheid

Welzijn, mantelzorg, eenzaamheid en sociale basis

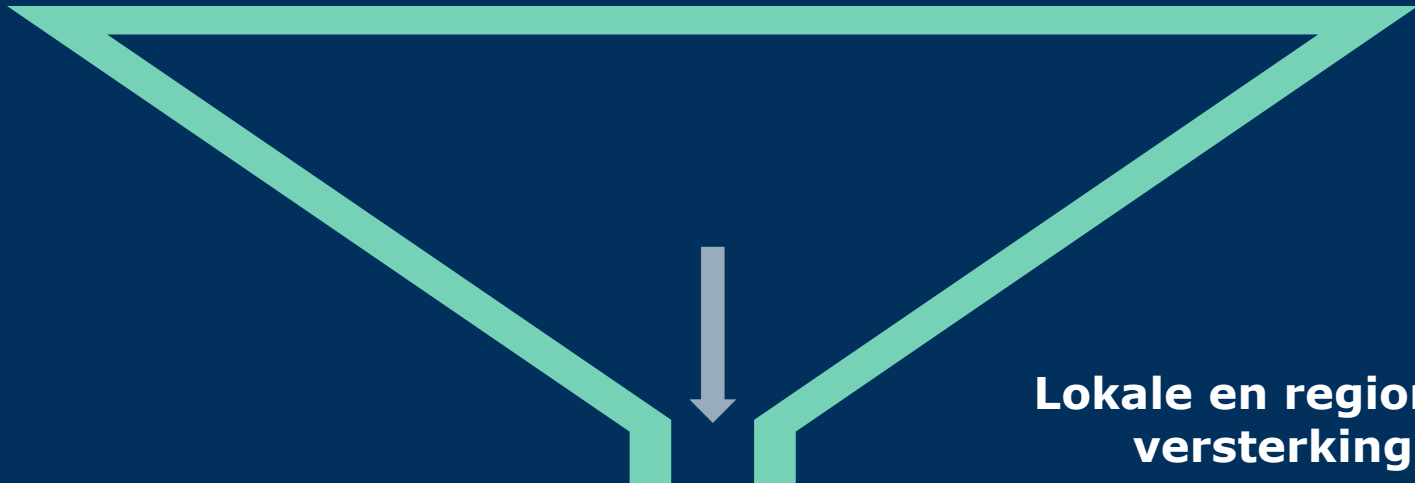
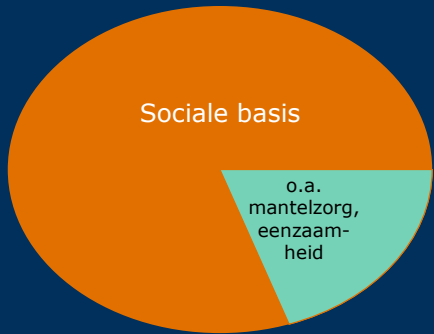
Vitaal ouder worden

Uitstel en voorkomen van behoefte aan ondersteuning en zorg, bevordering samen/zelfredzaamheid

Verbinding medisch en sociaal domein

Organiseerbaar houden van de zorg, arbeidsmarkt

Beheersing van de zorguitgaven

Lokale en regionale versterking

Overzicht totaalbedragen Fryslân 2023 brede SPUK

Wat doet GGD Fryslân

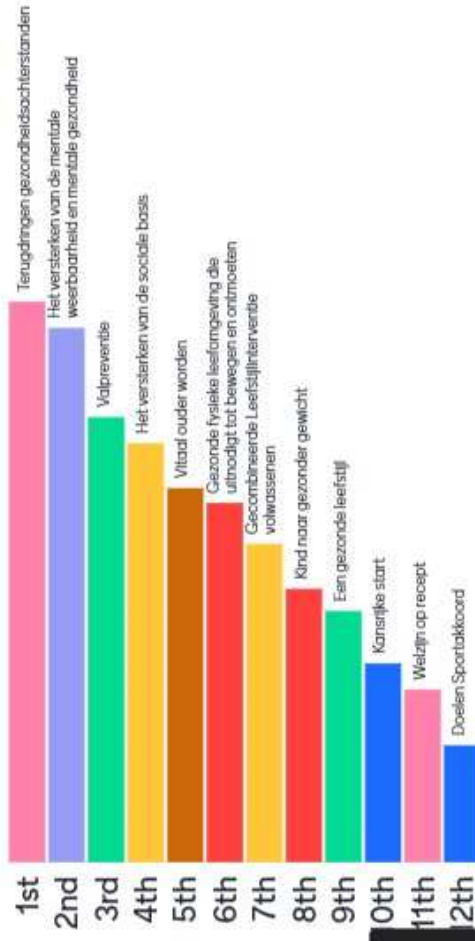
1. Bijdrage OP MAAT in elke gemeente
2. Gezamenlijke bouwstenen / handreikingen, inclusief financieel advies over thema's GALA/SPUK (waar nodig!!)
3. Faciliteren regionale besluitvorming over GALA
 - advies preventie-infrastructuur
 - advies inrichting ketenaanpakken fase 1
 - ondersteunende onderdelen
4. Verkenningen regionale inrichting ketenaanpakken

Ambtelijke bijeenkomst 3 april

- 16 gemeenten vertegenwoordigd
- Onze aanpak toegelicht
- Eerste verkenningen nav 5 ketenaanpakken besproken
- Vraag: Bouwstenen voor de lokale plannen van aanpak:
Waarop is vooral "voeding" nodig?

Op welke onderdelen wil je met name gevoed worden?

GA NAAR
menti.com
VOER DE CODE IN
7662 3343

0

Mijlpalen lokaal en regionaal

	Proces in gemeenten	Mijlpalen regionaal
31 maart	Deadline eerste SPUK-aanvraag 2023 t/m 2026	
4 april		ALV Vereniging Friese gemeenten
6 april		Bestuurscommissie Gezondheid
22/24 mei		Regiobijeenkomst GALA VNG/VSG (ism GGD)
9 juni		Bestuurlijk Platform FPA
.. juni		(R)AO
22 juni		Bestuurscommissie Gezondheid
31 juni	Deadline indienen herijkt Sportakkoord	
30 sept	Deadline indienen integraal pva (ondertekend door wethouder) bij Ondersteuningsteam VNG/VSG	
22 sept		Bestuurlijk Platform FPA
5 okt		Bestuurscommissie Gezondheid
31 okt	Deadline SPUK-aanvraag 2023 t/m 2026, voorzien van positief advies pva in DUS-I	

Besluitvorming Bestuurscommissie Gzh

22 juni

- Door ontwikkelen FPA als preventie-infrastructuur
- Financiering FPA vanaf 2024
- Invulling 'Ondersteunende onderdelen' SPUK
- Benutting IZA SPUK voor ketenaanpakken *

5 oktober

- Vervolg FPA en ondersteunende onderdelen
- Borging vanaf 2024

* Moet waarschijnlijk eerder

Reacties

- Vragen/ reacties
- Herkent u het met dilemma aangaande financiering ketenaanpakken?

Oplegnotitie informierend

Onderwerp	Mededelingen
Ter behandeling in de vergadering van	de Bestuurscommissie Gezondheid
Status	Openbaar
Portefeuillehouder	L. de Vries
Auteur	L. Kleefstra
Bijlagen	GEEN
Vergaderdatum	22-6-2023
Agendapunt	3
Betrokken afdeling/ medewerkers (functioneel)	

Kennisnemen van	De mededelingen.
Inleiding	Er zijn enkele mededelingen voor de Bestuurscommissie Gezondheid.
Kernboodschap	<p>Mededeling over het programma Infectieziektenbestrijding en Pandemische paraatheid GGD'en (VIP) Het landelijke programma Versterking Infectieziektebestrijding en Pandemische Paraatheid GGD'en (VIP) is gericht op de versterking van de infectieziektebestrijding bij de GGD'en op korte termijn (2023-2024). Voor de uitvoering heeft het ministerie van VWS voor beide jaren via de SPUK financiële middelen beschikbaar gesteld. Deze middelen worden op zowel landelijk als regionaal niveau ingezet. GGD Fryslân heeft voor zowel 2023 als 2024 €836.659 ontvangen. Middels een intern project wordt uitvoering gegeven aan de opdrachten voor GGD Fryslân. Er zijn geen afwijkingen en/of opmerkingen in de uitvoering hiervan. Bij de voorjaarsnota zijn voor het ministerie van VWS structurele middelen beschikbaar gekomen voor pandemische paraatheid. Het is nog onduidelijk welke budgetten voor structurele infectieziektebestrijding bij de GGD'en wordt voorgelegd aan de tweede kamer. GGD GHOR Nederland heeft hierover het contact met het ministerie van VWS.</p> <p>Mededeling over corona en herinrichting organisatie Sinds maart 2020 heeft het ministerie van VWS opdracht gegeven aan de GGD voor het bestrijden van COVID-19. De huidige opdracht met bijbehorende financiering loopt tot 30 juni 2023. Voor de periode hierna heeft het ministerie de GGD'en opdracht gegeven om mensen nog steeds de mogelijkheid te bieden om een</p>

vaccinatie te halen. Daarnaast zijn er specifieke groepen die in aanmerking komen voorextra revaccinaties. Vanaf 1 juli dient GGD Fryslân een beperkte vaccinatie capaciteit beschikbaar te houden, waarbij er een mogelijkheid is voor opschaling voor een eventuele najaarscampagne. In juni wordt een advies van de Gezondheidsraad verwacht over vaccinaties in het najaar en over een eventueel structureel vaccinatieprogramma. Er wordt een alternatieve regeling (SPUK) opgezet die het mogelijk maakt om deze essentiële activiteiten van de GGD'en ook vanaf 1 juli te financieren. Daarnaast werkt het ministerie aan een regeling voor frictiekosten. De opdracht voor testen is in maart jl. al gestopt en werkzaamheden voor het bron- en contactonderzoek dienen voor 1 juli in de reguliere GGD geïntegreerd te zijn. Bovenstaande vraagt ook om een nieuwe inrichting van de werkzaamheden binnen GGD Fryslân. Een beperkte personele basis capaciteit zal worden behouden. Het vaccineren zal enkel nog plaats vinden op de hoofdlocatie in Leeuwarden en wordt gecombineerd met één pop-up locatie per week. Deze pop-up locaties zullen tussen de Friese gemeenten rouleren. Op deze wijze kan de burger die (nog) in aanmerking komt voor een vaccinatie deze dichtbij ontvangen. Om bij een eventuele najaarscampagne meer spreiding van locaties te realiseren wordt de locatie in Drachten, zolang er geen andere bestemming voor deze locatie is, slapende gehouden.

Mededeling over SOA spreekuur GGD Fryslân met verpleegkundig specialist

Curatieve SOA zorg vormt een van de basistaken van de GGD. In Friesland wordt deze zorg tot op heden verleend door GGD Fryslân, in samenwerking met het MCL. GGD Fryslân ziet cliënten met SOA-gerelateerde klachten tijdens het klachtensprekkuur en verricht de anamnese. Bij indicaties voor lichamelijk onderzoek verwijst GGD Fryslân cliënten naar de dermatologie poli van het Medisch Centrum Leeuwarden (MCL) en ontvangen zij daar het onderzoek en eventueel behandeling. Het is voor het MCL echter niet langer haalbaar om GGD-cliënten te blijven zien, in verband met hun toenemende wachtlijsten en personeelskrapte. Zij willen deze zorg daarom zo snel mogelijk terugleggen bij de GGD, daar waar deze oorspronkelijk ook thuishoort. Daarnaast is er recent een visitatie geweest van de SOA zorg bij GGD Fryslân. Naar aanleiding van deze visitatie is ook de aanbeveling gedaan om de SOA zorg volledig onder te brengen bij GGD Fryslân. GGD Fryslân is daarom voornemens een klachtensprekkuur te starten met een verpleegkundig specialist. De BIG-geregistreeerde verpleegkundig specialist ziet zelfstandig patiënten en mag zelf diagnosticeren, behandelen, medicatie voorschrijven en een aantal voorbehouden handelingen uitvoeren. De verpleegkundig specialist neemt hierbij taken over van een medisch specialist. De inzet van een verpleegkundig specialist is een goede oplossing om artsen te ontlasten, omdat zij er steeds meer zorgtaken vanuit de tweede lijn bij krijgen. Door de inzet van een verpleegkundig specialist kunnen er meer cliënten bij de GGD worden gezien en behandeld. Hierdoor kan er betere, efficiëntere en doelmatige zorg worden geboden. Dit sluit aan bij ambities voor toekomstbestendige zorg binnen Friesland.

Mededeling over stand van zaken implementatie Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams)

Tijdens de themasessie Zorg en Veiligheid in december 2022 is door GGD Fryslân, met hulp van VWS en de VNG een overzicht en presentatie gegeven van de nieuw in te voeren Wams. Tijdens deze bijeenkomst is door de aanwezige burgemeesters en wethouders toegezegd te werken naar een opdracht voor de GGD om dit uit te werken. Tijdens de bestuurscommissie gezondheid is deze opdracht formeel aan de GGD toegezegd. GGD Fryslân is een werkgroep gestart met een diverse groep deelnemers. De werkgroep is opgebouwd uit een aantal privacy-officers, medewerkers informatiemanagement, ambtenaren sociaal domein en beleidsmedewerkers sociaal domein. Ook sociaal domein Fryslân is aangesloten aan de werkgroep. De werkgroep heeft een uitwerking gemaakt van de stand van zaken van de werkprocessen, zoals die, volgens de Wams, ingericht moeten worden in de gemeenten. Het beeld tot nu toe is dat alle benodigde werkprocessen al ingericht zijn in gemeenten. Een vervolgstap is middels casuïstiekbespreking te inventariseren welke knelpunten er spelen. Een deel van de werkprocessen kan op regionaal niveau worden getoetst, maar een deel heeft ook een lokale uitwerking. Het streven is werkprocessen, indien mogelijk én wenselijk, regionaal in te vullen en ketenafspraken daarover te maken. Tijdens de ambtelijke themabijeenkomst Maatschappelijke Zorg op 29 juni 2023 zal uitgebreid stil worden gestaan bij de mogelijkheden tot het delen en verwerken van gegevens, en de reikwijdte daarin van de AVG en de Wams binnen het sociaal domein. In samenwerking met de VNG werkt GGD Fryslân aan een presentatie en een workshop. Ook zal de verbinding worden gemaakt met de aanpalende domeinen, om te werken naar een ketenaanpak. In het najaar, tijdens de bestuurscommissie gezondheid, wordt u op de hoogte gebracht van de laatste stand van zaken.

Mededeling verlenging dienstverleningsovereenkomst collectieve taken Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) en dienstverleningsovereenkomst Meldpunt zorgwekkend gedrag

GGD Fryslân voert de taken Meldpunt zorgwekkend gedrag en Wet verplichte ggz uit:

GGD Fryslân voert sinds 1 januari 2020 namens de Friese gemeenten taken in het kader van de Wet verplichte ggz uit. GGD Fryslân hoort betrokkenen namens de Friese burgemeesters als er mogelijk sprake is van verplichte crisis zorg-maatregel, en GGD Fryslân voert het verkennend onderzoek uit om de voorwaarden van verplichte zorg te toetsen indien er sprake is van mogelijk verplichte zorg.

Uitvoering van het landelijke Meldpunt zorgwekkend gedrag is ook ondergebracht bij GGD Fryslân. De sociaal verpleegkundigen van GGD Fryslân staan een ieder, maar met name hulpverleners, burens en naasten te woord. De verpleegkundigen adviseren melders en zetten meldingen door naar passende ondersteuning.

De dienstverleningsovereenkomsten Meldpunt zorgwekkend gedrag en Wvggz moeten per 01-01-24 worden verlengd:

Afspraken tussen de achttien Friese gemeenten en Veiligheidsregio Fryslân rondom de taken Meldpunt zorgwekkend gedrag en de Wet verplichte ggz zijn opgenomen in de dienstverleningsovereenkomst collectieve taken Wvggz en de dienstverleningsovereenkomst Meldpunt zorgwekkend gedrag. De looptijd van beide dienstverleningsovereenkomsten eindigt op 31-12-2023, en kent een verlengingsoptie van vier keer één jaar.

Ter verlenging van deze overeenkomsten hebben de beleidsadviseurs Maatschappelijke Zorg de uitvoering van de taken wet verplichte ggz en de uitvoering van het Meldpunt zorgwekkend gedrag geëvalueerd met de betrokken ambtenaren van alle achttien gemeenten. Dit zijn in de meeste gevallen de ambtenaren sociaal domein, maar ook de ambtenaren openbare orde en veiligheid. De taken zijn ook geëvalueerd met de GGD-verpleegkundigen die de taken van de beide overeenkomsten uitvoeren. De ambtenaren sociaal domein en openbare orde en veiligheid zijn tijdens het ambtelijke kwartaaloverleg gevraagd hun collega ambtenaren publieke gezondheid te informeren over de stand van zaken van de verlenging van de dienstverleningsovereenkomsten ten behoeve van de wet verplichte ggz en het Meldpunt zorgwekkend gedrag.

Uit de evaluatie is gebleken wat de meerwaarde is van uitvoering van deze taken door GGD Fryslân:

De ambtelijke vertegenwoordiging ziet meerwaarde in het blijven beleggen van beide taken bij GGD Fryslân. Als belangrijk argument wordt genoemd dat de medewerkers van de GGD over de juiste en benodigde kennis beschikken. Ook bewerkstelligt de gekozen werkwijze een uniform proces en een grote mate van herkenbaarheid voor ketenpartners.

Op basis van de uitkomsten van de evaluatie stelt GGD Fryslân daarom voor beide dienstverleningsovereenkomsten voor één jaar te verlengen. Ten behoeve van het verlengen deelt GGD Fryslân met alle afzonderlijke gemeenten een concept collegevoorstel, dat de gemeenten kunnen gebruiken om hun colleges in de gelegenheid te brengen het besluit te nemen.

Mededeling over risicoprofielen van de kinderopvanglocaties

Op 10 februari 2023 heeft de persgroep AD ons gevraagd informatie openbaar te maken over de risicoprofielen van de kinderopvanglocaties gedurende de periode 2018 tot en met 2022. In het verzoek is een beroep gedaan op de Wet open overheid (Woo). Er is ons verzocht om kopieën te verstrekken van documenten met betrekking tot de risicoprofielen van de kinderopvanglocaties gedurende de periode 2018 tot en met 2022.

De GGD'en landelijk hebben besloten om de informatie waarom is gevraagd openbaar te maken. Met als toelichting: *“U heeft in uw verzoek en in het overleg met GGD GHOR Nederland toegelicht dat u onderzoek doet naar de kwaliteit van de kinderopvang in Nederland. Het is u bekend dat de afzonderlijke inspectierapporten met daarin de beoordeling van de kwaliteitseisen zijn openbaar te raadplegen via het Landelijk Register Kinderopvang. Deze informatie is echter niet in de vorm van een databestand openbaar. U vraagt daarom met een beroep op de Woo een databestand op van de risicoprofielen. Wij willen hierbij nogmaals benadrukken dat het risicoprofiel een bedrijfsvoerings- en planningsinstrument is in het kader van het risicogestuurd werken bij het toezicht. Het zegt niets over de kwaliteit van de kinderopvang.”*

Mededeling over de brede SPUK regeling Wadden eilanden

Op 27 april 2023 is er een brief vanuit de Bestuurscommissie Gezondheid, GGD Fryslân en de provincie Fryslân verstuurd naar de minister met de zorgen dat de middelen die de Friese Waddengemeenten krijgen vanuit de Brede Spuk regeling niet voldoende zijn om aan de resultaat verplichtingen te kunnen

voldoen en dat bovendien de regionale afspraken onder druk komen te staan.

Hierop hebben we alleen nog een ontvangstbevestiging ontvangen. De wadden gemeenten hebben zelf ook de minister aangeschreven, hierop is ook nog geen reactie binnen. (17 mei 2023).

Op de gestelde Kamervragen zijn wel antwoorden gegeven en toezeggingen gedaan naar Schiermonnikoog en Vlieland. De specifieke uitkering voor de programma's Kansrijke Start, Brede Regeling Combinatiefuncties, Uitvoering lokale sportakkoorden, Gezond in de Stad, zal worden opgehoogd tot het niveau dat zij in 2022 kregen uit genoemde programma's. Zo worden ook deze gemeenten in een goede uitgangspositie gebracht om te investeren.

Naast deze vier bestaande programma's zijn er elf nieuwe onderdelen toegevoegd met ook extra middelen. De minister antwoordt op de Kamervragen dat het overgrote deel van de gemeenten er met deze verdeelsleutel op vooruit gaat en dat zij juist meer financiële middelen ontvangen dan voorheen. Dat geldt voor bijna alle kleine gemeenten.

[Antwoord op vragen van de leden Mohandis en De Hoop over de negatieve gevolgen van de brede SPUK-regeling voor kleinere gemeenten | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

Mededeling over ICAM

Eind maart 2023 is VRF gedagvaard door Stichting ICAM (Stichting Initiatieven Collectieve Acties Massaschade). In totaal zijn 34 partijen gedagvaard, waaronder GGD GHOR, het Ministerie van VWS en alle GGD'en. De getroffen en die door Stichting ICAM worden vertegenwoordigd eisen opheldering over de exacte omvang en impact van het GGD datalek van begin 2021 en compensatie voor de schade die het datalek heeft veroorzaakt voor alle getroffen. VRF heeft de zaak gemeld bij de verzekeraar en laat zich vertegenwoordigen door een advocaat gespecialiseerd in massaclaims, tezamen met 28 andere gedagvaarde partijen. Een inschatting van het financiële risico voor VRF is op dit moment niet te maken. We zullen het bestuur op de hoogte houden van ontwikkelingen. Wij hebben privacy en veiligheid van data hoog in het vaandel staan. Daarom zullen GGD GHOR Nederland en de 25 GGD'en altijd maatregelen blijven nemen om ervoor te zorgen dat processen, procedures en ICT-systemen nu en in de toekomst blijven voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)."

Mededeling over de evaluatie financiële verordening

Bij de aanbidding van de jaarstukken en de begroting is de aankondiging gedaan om de financiële verordening te evalueren. Deze evaluatie zal worden uitgevoerd door de Auditcommissie en de uitkomsten zullen we delen met de gemeenteraden. De raden kunnen vervolgens middels een zienswijze hun invloed uitoefenen over de voorgestelde aanpassingen van onze financiële verordening.

Mededeling over het proces doorlichting begroting

VRF heeft bestuurlijk een toezegging gedaan om een periodieke analyse uit te voeren om te kijken of onze begroting nog realistisch geraamd is. Deze analyse stond in het verleden bekend als Operatie Doorlichting Begroting (en eerder: Operatie Stofkam). In 2023 zal deze doorlichting opnieuw plaatsvinden. De

portefeuillehouder Financiën is hierbij de opdrachtnemer. De portefeuillehouder financiën zal hierbij in nauwe samenwerking treden met de auditcommissie. De resultaten worden in het najaar gepresenteerd.

Mededeling over stand van zaken Storm: dé Friese preventie aanpak mentale gezondheid voor jongeren en jongvolwassenen

Afgelopen jaar zijn er mooie stappen gezet. Het voorbereidingsjaar van STORM loopt in augustus ten einde.

De programmastructuur met een provinciale stuur-, projectgroep en daaronder de lokale schoolteams staat stevig. Een projectleider is aangetrokken voor de uitrol van STORM op schoollocaties. De voorbereidingsfase van de pilot op een VO-school (Voortgezet Onderwijs) wordt afgerond voor de zomervakantie. Na de zomervakantie start de uitvoeringsfase. Niet zozeer om de effecten van het programma te meten (het gaat immers om een evidence based programma) maar om de organisatorische inpasbaarheid te testen.

STORM in een notendop

De Storm-aanpak is gericht op de preventie van somberheid, depressie en suïcidaliteit bij adolescenten. STORM stimuleert zelfvertrouwen, weerbaarheid, veerkracht, verminderd stress en angsten bij jongeren door: lessen mentale gezondheid, getrainde schoolmedewerkers als gatekeeper (signaleren én het gesprek aangaan), de Op Volle Kracht training voor jongeren (die last hebben van somberheid) op school en doorverwijzing binnen 48 naar passende zorg (indien nodig). Jongeren leren zélf hun negatieve spiraal om te buigen en ontwikkelen een positief zelfbeeld. Zodat ze op kunnen groeien tot gezonde volwassene. Het STORM programma kent een unieke keten samenwerking met de volgende shareholders: gemeenten, onderwijs, GGZ, jeugdhulp Friesland en de GGD.

Overige mededelingen:

Aanvullend wordt mondeling de Bestuurscommissie Gezondheid bijgepraat over de actuele ontwikkelingen.

Oplegnotitie Besluitvormend

Onderwerp	Eerste bestuursrapportage 2023
Ter behandeling in de vergadering van	de bestuurscommissie Gezondheid
Status	☒ Openbaar ☐ Niet openbaar
Portefeuillehouder	L. de Vries
Auteur	L. Kleefstra
Bijlagen	1. Eerste bestuursrapportage 2023
Vergaderdatum	22 juni 2023
Agendapunt	5
Betrokken afdeling/ medewerkers (functioneel)	De bestuursrapportage is een product van alle organisatiedelen samen.
OR/GO	

Conceptbesluit	1. Het dagelijks bestuur voor te stellen om de bestuursrapportage onderdeel gezondheid ter vaststelling voor te leggen aan het algemeen bestuur.
Inleiding	<p>Middels de bestuursrapportage wordt het algemeen bestuur geïnformeerd over de stand van zaken van de afgesproken resultaten in de begroting. Het dagelijks bestuur legt daarbij verantwoording af over de afwijkingen ten opzichte van de begroting, waarbij de inhoudelijke verantwoording wordt getoetst door de bestuurscommissies.</p> <p>Omdat voor alle kolommen geldt dat het op dit moment lastig is om een prognose af te geven, is ervoor gekozen hierover in de inleidende tekst een toelichting op te geven. In de kolomteksten wordt daarom niet meer ingegaan op de financiën. In het tweede hoofdstuk zijn de toelichtingen opgenomen inzake de programma overstijgende onderwerpen.</p> <p>De bestuurscommissie Gezondheid besluit over de inhoud van het programma Gezondheid.</p>
Beoogd effect	Het algemeen bestuur in positie brengen om tussentijds bij te sturen.
Argumenten	<p><i>1.1 De bestuursrapportage biedt een tussentijds moment voor het algemeen bestuur om haar controlerende rol uit te voeren</i></p> <p>Om het algemeen bestuur te helpen ook gedurende het jaar haar controlerende rol uit te kunnen oefenen, vertellen we formeel twee keer per jaar wat de stand van zaken is als het gaat om de in de begroting opgenomen doelen.</p>

Kanttekeningen/risico's	<p>1.1 De lopende crises, krappe arbeidsmarkt en stijgende prijzen maken het resultaat van Veiligheidsregio Fryslân onvoorspelbaar en onzeker</p> <p>Bij de tweede bestuursrapportage hopen we meer duidelijkheid te kunnen geven over de financiële resultaten.</p>
Financiële consequenties	In verband met de grote onzekerheden is ervoor gekozen om in de eerste bestuursrapportage geen prognose op te nemen.
Vervolgaanpak/uitvoering	<p>Het bestuurlijk proces ziet er als volgt uit:</p> <p>Agendacommissie veiligheid – 24 mei</p> <p>Auditcommissie – 30 mei</p> <p>Agendacommissie gezondheid – 5 juni</p> <p>Bestuurscommissie veiligheid – 22 juni</p> <p>Bestuurscommissie gezondheid – 22 juni</p> <p>Dagelijks Bestuur – 29 juni</p> <p>Algemeen bestuur – 13 juli</p>
Communicatie	Voorlopig alleen schriftelijk.
Besluit	Kies een item.
Paraaf secretaris	
Kopie naar auteur	

Bestuursrapportage

Januari - april 2023

1. Inleiding

Financiële beschouwing

Middels de bestuursrapportage wordt het algemeen bestuur tweemaal per jaar geïnformeerd over de stand van zaken van de afgesproken resultaten in de begroting. Het dagelijks bestuur legt daarbij verantwoording af over de afwijkingen ten opzichte van de begroting, waarbij de inhoudelijke verantwoording wordt getoetst door de bestuurscommissies.

De afgelopen jaren hebben veelal in het teken gestaan van de crisistaken. Onze inzet op het gebied van COVID-19, de coördinatie van de opvang van ontheemden uit Oekraïne en de ondersteuning bij de crisisnoodopvang heeft grote invloed gehad op onze dienstverlening. Hoewel onze werkzaamheden met betrekking tot de COVID-19-bestrijding sterk zijn gereduceerd, zijn de crisistaken nog steeds aan de orde: de coördinatie van de opvang van ontheemden en crisisnoodopvang loopt onverminderd door. Met VWS lopen inmiddels gesprekken over een mogelijke najaarscampagne voor het vaccineren van een kwetsbare doelgroep.

We zijn als organisatie echter steeds beter in staat om deze aanvullende en onze reguliere taken te combineren. De krappe arbeidsmarkt maakt het wel uitdagend om de in te halen werkzaamheden op te pakken, desondanks is de inhaalslag in gang gezet. Het jaar 2023 staat dan ook in het teken van 'tempo maken', het herstarten en versnellen van projecten en investeren in personeel en personeelsbeleid. Met deze acties zetten wij de noodzakelijke stappen om te borgen dat onze organisatie voldoende robuust blijft.

Die robuustheid is nodig, zeker in deze tijden van toenemende onzekerheid en onvoorspelbaarheid. Net als alle organisaties constateren wij de gevolgen van de inflatie: de stijgingen van bouw-, personeels-, huur- en energiekosten zijn fors. Voordelige contracten lopen af waardoor er nieuwe contractonderhandelingen plaatsvinden. Consequentie hiervan is dat de inflatie in 2023 en de komende jaren steeds nadrukkelijk tot uiting komt in onze financiële resultaten. We constateren dat onze structurele kosten fors toenemen. Zo laat het meerjarig investeringsplan (MIP) in combinatie met de bouwagenda en de herijkte onderhoudsplanning grote financiële uitdagingen zien. Op de korte termijn komen deze ontwikkeling slechts beperkt naar boven, omdat er sprake is van incidentele meevallers. Deze meevallers ontstaan doordat activiteiten en projecten vertragen vanwege een tekort aan personeel, kapitaallasten worden uitgesteld doordat investeringen pas later worden gerealiseerd en kosten aan derden worden uitgesteld door vertraging bij leveranciers.

Op basis van marktontwikkelingen en trendanalyses zullen we de komende periode een schets maken van het meerjarig beeld van onze financiële positie. Over de uitkomsten gaan wij vervolgens graag in overleg met het bestuur.

Zoals afgesproken bij de kaderbrief 2024-2027, zal het effect van de inflatie van de materiële kosten conform het afgestemde 'scenario 3' worden geëvalueerd. Omdat de meicirculaire noodzakelijk is voor het maken van een tussentijdse evaluatie, zal in de tweede bestuursrapportage hier nader op in worden gegaan.

In het eerste kwartaal spelen er naast de crisistaken, diverse thema's die veel inspanning vergen van onze organisatie. In het eerste kwartaal is door de GGD, in opdracht van de bestuurscommissie Gezondheid, ingezet op de ontwikkelingen die voortkomen uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA).

Met het GALA zetten gemeenten, zorgverzekeraar, VWS en de GGD gezamenlijk in op een gezond en actief leven met een stevige sociale basis. We bouwen hiermee verder - in gezamenlijkheid en zowel lokaal als provinciaal – op de ingezette lijn van preventie en beweging naar de voorkant waarin gezondheid centraal staat. Het IZA heeft als doel toegankelijke en betaalbare zorg te behouden voor iedere burger. GGD Fryslân heeft het proces begeleid om te komen tot een gemandateerde gemeente, welke nodig is om in Fryslân vanuit gemeentelijk perspectief afspraken te kunnen maken met alle belanghebbenden.

Bij het organisatieonderdeel Crisisbeheersing is sprake van structurele aanvullende Bdur-middelen, deze middelen gaan gepaard met een duidelijke opdracht: het zorgen voor versterking van de crisisbeheersing en het versterken van de regionale- en landelijke informatiepositie. De eerste stappen zijn inmiddels gezet om deze versterking te realiseren.

Het jaar 2023 staat ook in het teken van het hervatten van de bouwagenda. Dit betreft de eerste tranche. De aanbestedingen van de eerste kazernes lopen. Na deze trajecten zal een nieuwe herijking van de financiële consequenties worden uitgevoerd.

Tenslotte vindt er dit jaar een doorlichting plaats van de begroting. Bij deze doorlichting wordt in opdracht van de auditcommissie de begroting kritisch doorgelicht, met als doel: kansen en risico's identificeren. De uitkomsten van de doorlichting zullen ultimo 2023 worden gepresenteerd aan het algemeen bestuur.

2. Programma overstijgende onderwerpen

Cao

In het afgelopen kwartaal is door de overlegpartners in het LOAV een nieuwe cao afgestemd. Deze cao heeft een looptijd van 2 januari 2023 tot 1 mei 2024. De financiële vertaling van deze cao wordt de komende weken uitgewerkt. In de tweede bestuursrapportage zullen wij het bestuur de uitkomsten presenteren en zullen wij het bestuur een begrotingswijziging voorleggen ter dekking van de dekking van de financiële gevolgen. De basis voor de begrotingswijziging ligt in de huidige bestuurlijke afspraken zoals opgenomen in de financiële verordening.

Procesgericht werken

De 'Visie op Procesgericht werken, leren door te doen' is op 20 maart 2023 door het directieteam VRF vastgesteld. In 2023 wordt het fundament gelegd voor procesgericht werken. Het fundament bestaat o.a. uit het in kaart brengen van de processen van VRF in een procesmodel, afspraken maken over procesconventies, rollen en verantwoordelijkheden en het aanschaffen van een procestool. Ook wordt er een implementatieplan incl. veranderplan opgeleverd voor de periode 2024-2026, die bijdraagt aan het realiseren van een cultuur waarin continu verbeteren heel gewoon is. Tot slot wordt eind 2023 afgewogen welke processen als eerste worden uitgewerkt vanaf 2024.

Informatieveiligheid en privacy

Het project 'Versnellingsplan Informatieveiligheid' welke zich richt op de implementatie van de Baseline Informatieveiligheid (BIO-NEN) bij VRF is eind 2022 succesvol afgerond en in het eerste kwartaal van 2023 ook geëvalueerd. Een groot aantal BIO beveiligingsmaatregelen is via het project geïmplementeerd, de resterende maatregelen zullen nu via de lijnorganisatie worden aangestuurd. Hiervoor is gestart met het opstellen van het 'Dreigingsbeeld informatieveiligheid 2023-2024'. Dit dreigingsbeeld zal na vaststelling in directie aan de basis staan van de verdere prioritering en versterking van de informatieveiligheid bij VRF.

Begin 2023 zijn de privacyspeerpunten voor dit jaar geformuleerd. Voor ieder kwartaal zijn hieraan verschillende activiteiten gekoppeld die bijdragen aan duurzame en aantoonbare privacy compliance. Deze acties worden uitgevoerd naast diverse en voortdurende ad hoc acties. Onder meer de datalekprocedure, DPIA-procedure, het verwerkingenregister en een aantal privacyverklaringen zijn gereviewed en er is gestart met de implementatie van de daaruit voortvloeiende verbeterpunten. Naast diverse ad hoc awarenessacties (o.a. workshops en voorlichtingen) is een organisatiebrede datalek awarenesscampagne gestart. Tussentijdse conclusie is dat het privacybewustzijn binnen de gehele organisatie verder is toegenomen en dat privacy en gegevensbescherming binnen VRF goed op de agenda staan.

Stichting ICAM

Eind maart 2023 is VRF gedagvaard door Stichting ICAM (Stichting Initiatieven Collectieve Acties Massaschade). In totaal zijn 34 partijen gedagvaard, waaronder GGD GHOR, het Ministerie van VWS en alle GGD'en. De getroffen partijen die door Stichting ICAM worden vertegenwoordigd eisen opheldering over de exacte omvang en impact van het GGD datalek van begin 2021 en compensatie voor de schade die het datalek heeft veroorzaakt voor alle getroffen partijen. VRF heeft de zaak gemeld bij de verzekeraar en laat zich vertegenwoordigen door een advocaat gespecialiseerd in massaclaims, tezamen met 28 andere gedagvaarde partijen. Een inschatting van het financiële risico voor VRF is op dit moment niet te maken. We zullen het bestuur op de hoogte houden van ontwikkelingen.

Externe audit HKZ 2023

Op 10, 11 en 12 januari 2023 vond de externe audit plaats. Door de auditoren van LRQA is geconstateerd dat de afdeling Crisisbeheersing en de GGD voldoen aan de eisen in de HKZ-norm en daarom opnieuw het certificaat voor de HKZ-norm ontvangen.

De auditoren van LRQA hebben het volgende meegedeeld: "Het kwaliteitsmanagementsysteem is sterk verbeterd en gedegen en overzichtelijk neergezet. Er is een goede slag gemaakt met de cyclus op beleid en kwaliteit. Onderzochte processen worden planmatig en beheerst uitgevoerd. Er zijn geen kritische afwijkingen geconstateerd."

3. Programma Gezondheid

Afwijkingen ten opzichte van de begroting

Huisvesting GGD - Jeugdgezondheidszorg (JGZ)

Op basis van de prognose wordt een overschrijding verwacht op het huisvestingsbudget door stijgende huur- en servicekosten. Er wordt een strategisch huisvestingsplan opgesteld. Deze wordt naar verwachting eind 2023 opgeleverd. Op basis hiervan zullen het bestuur keuzes worden voorgelegd ten aanzien van de uitgangspunten met betrekking tot huisvesting en het effect op de verschillende consultatiebureau locaties.

Ontwikkelingen en risico's die kunnen leiden tot afwijkingen

Jeugdgezondheidszorg en programma JGZ 3.0

Het programma JGZ 3.0 eindigt op 31 december 2023. In 2023 wordt het programma afgerond met als doel een toekomstbestendige JGZ. Discontinuïteit in het programmateam heeft ertoe geleid dat er een herprioritering is aangebracht door de focus vooral te leggen op behoeftegericht werken en digitalisering. Wij brengen in kaart en implementeren een flexibel en toekomstbestendig JGZ Dienstenaanbod dat aansluit bij de behoefte van de jeugdigen en ouders in Fryslân. In oktober 2022 is het online ouderplatform Mijn Kinddossier voor ouders van 80.000 kinderen in Fryslân in gebruik genomen.

In 2022 is gekozen voor de gespreksmethodiek Gezamenlijk Inschatten van de Zorgbehoefte (GIZ) waarmee de professional samen met de ouder en/of jeugdige al in een vroeg stadium de zorgbehoefte in kaart brengt. Eind 2023 zijn alle jeugdartsen en (jeugd)verpleegkundigen van GGD Fryslân getraind in de methodiek, in 2024 zullen de doktersassistenten en andere JGZ-disciplines volgen. Daarbij wordt er regulier onderhoud gepleegd aan de functiewaardering en ingezet op taakherschikking.

Publieke Gezondheid Asielzoekers

Gedurende een opvangperiode verhuizen kinderen een aantal keren. In het proces van aanmeldcentrum naar procesopvanglocatie en daarna naar een asielzoekerscentrum of vertreklocatie. Door onder andere sluitingen van locaties (en tijdelijke crisisnoodopvang) komen daar vaak nog meer wisselingen bij. Door de vele verhuizingen worden kinderen hierdoor soms helemaal niet gezien door de JGZ of alleen voor het Rijksvaccinatieprogramma. Daar waar wel trajecten door de JGZ kunnen worden opgestart, worden ze dus regelmatig onderbroken. Het lukt hierdoor (landelijk) niet om in alle gevallen de juiste zorg (tijdig) te leveren aan deze jeugd. We zetten ons maximaal in om te kunnen doen wat nodig is.

Friese Preventie Aanpak (FPA)

De FPA kan worden doorontwikkeld tot de regionale preventie infrastructuur voor Fryslân, zoals bedoeld in het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Hiermee wordt verder doorgebouwd aan de ingezette beweging 'van zorg naar gezondheid'. Er ligt met de FPA al een stevig fundament voor de gewenste preventie infrastructuur in Fryslân. Landelijk wordt de FPA vaak al 'als een mooi voorbeeld' aangehaald. Voor de borging en de doorontwikkeling wordt gekeken naar de extra IZA doelen van een Regionale preventie infrastructuur. Voor financiering wordt gekeken naar de Specifieke Uitkering IZA (SPUK Iza) en Specifieke Uitkering GALA (SPUK GALA). Zodra dit bekend is, zal er een voorstel met uitwerking op financiën aan de bestuurscommissie worden voorgelegd.

Maatschappelijke zorg

De verwachting is dat de Wet Aanpak Multiproblematiek Sociaal domein (WAMS) 1 januari 2024 in werking treedt en deze beoogt een betere zorg voor inwoners met meerdere complexe problemen. Het wetsvoorstel regelt een wettelijke taak voor gemeenten voor een gecoördineerde aanpak van meervoudige problematiek. Tevens biedt het de juridische grondslagen voor de benodigde verwerking en uitwisseling van persoonsgegevens en het waarborgen tegen onnodige verspreiding of verzameling van persoonsgegevens.

Forensische Geneeskunde

Het borgen van de uitvoering van forensische geneeskunde wordt steeds lastiger. Onder andere door inschaling, maar ook door tekorten aan beschikbare artsen. In dit kader wordt er in Noord Nederlands verband (GGD Groningen, GGD Drenthe) intensiever samengewerkt en zal harmonisatie op de arbeidsvoorwaarden plaats moeten vinden.

Met de landelijke opdracht van politie en justitie (waaronder bloedproeven afnemen), is het takenpakket van forensische geneeskunde vergroot. Om zowel lijkschouw als overige taken binnen forensische geneeskunde te kunnen blijven doen, wordt soms overgegaan op het inhuren van personeel. Dit zijn veelal ZZP-ers (Zelfstandigen Zonder Personeel). Deze zijn duurder dan eigen personeel.

Daarnaast ligt een landelijk verzoek bij het Ministerie J&V voor extra geld voor forensische geneeskunde om het vak verder te professionaliseren en de expertise van artsen te vergroten.

Corona

Met het loslaten van de maatregelen, is er een hoofdstuk afgesloten. Het boek is nog niet dicht. Om uitvoering te geven aan de opdracht van VWS is het uitgangspunt dat er voldoende financiële middelen beschikbaar blijven vanuit VWS.

Voor het tweede deel van 2023 is er een herinrichtingsplan geschreven waarbij we blijven voldoen aan de opdrachten van het ministerie om een basisinrichting te hebben voor landelijk 10 duizend vaccinaties per week om binnen 12 weken op te kunnen schalen naar een campagne van 300 duizend vaccinaties per week. De verwachting is dat er in september een najaarscampagne wordt gehouden. De Gezondheidsraad verwacht eind juni een advies hierover te geven, waarna de minister van VWS een definitief besluit neemt.

IZB/ pandemische paraatheid

Het landelijke programma Versterking Infectieziekte en Pandemische Paraatheid GGD'en is gericht op de versterking van de infectieziektebestrijding bij de GGD'en op de korte termijn (2023-2024). Het programma wordt uitgevoerd door de GGD'en, met ondersteuning en coördinatie vanuit GGD GHOR Nederland.

Door het ministerie van VWS wordt momenteel een plan opgesteld waarmee de structurele versterking van de publieke gezondheid ten behoeve van pandemische paraatheid geborgd kan worden (politiek, beleidsmatig, juridisch en financieel).

Impact van cao op aanvullende pakket

Voor het zogenoemde aanvullend pakket worden de afgesproken activiteiten/producten bij gemeenten in rekening gebracht op basis van tarieven. Dit geldt ook voor toezicht kinderopvang, waarbij financiering plaatsvindt op basis van een tarief per inspectie-uur.

De tarieven voor 2023 zijn bepaald rekening houdend met een inschatting van de loonontwikkeling voor 2023 (2,3% conform indexatie in de begroting). De werkelijke loonontwikkeling volgend uit de onlangs vastgestelde cao is hoger. Bij ongewijzigde tarieven heeft dit financieel een negatief effect. Het is nu nog onduidelijk of dit negatieve effect (volledig) kan worden opgevangen binnen het financiële kader van de begroting 2023. Bij de tweede bestuursrapportage zullen hier nader op ingaan.

Personeel

De krapte op de arbeidsmarkt speelt nog steeds bij vooral de specialistische functiegroep Artsen. We zetten in op arbeidsmarktcommunicatie en taakherschikking. Beleidsadviseurs blijven ook moeilijk te vinden, maar inmiddels zijn er wel vacatures ingevuld. De vraag naar beleidsadviseurs zal mogelijk toenemen, vanuit het perspectief dat de veranderopgave van zorg naar preventie - het Gezond Actief en Leven Akkoord en Integraal Zorg Akkoord - ook meer capaciteit vraagt.

Stand van zaken overige resultaten

IZA en GALA

In februari is er een bestuurlijke opdracht gegeven om het proces ten behoeve van het komen tot een gemandateerde gemeente als GGD op te pakken. Een gemandateerde gemeente is nodig voor het regiobeeld en een regioplan. Gelijktijdig speelt het Gezond en Actief Leven Akkoord. Hierbij ondersteunt de GGD gemeenten bij het maken van een integraal plan van aanpak voor de SPUK-aanvraag 2024-2026 en vervult de regierol met betrekking tot de regionale opgaven.

De komende periode zal de beleidscapaciteit bestendig worden, omdat de transformatieopgaven en realisatie van de doelen vanuit het IZA en het GALA inzet blijven vragen. Vooral nog wordt hierbij gedacht aan beleid, gezondheidsbevordering en epidemiologie.

4. Programma Crisisbeheersing

Stand van zaken

Ophoging van Bdur gelden t.b.v. versterking Crisisbeheersing

Op basis van de ervaringen tijdens de corona- en asielcrisis is gebleken dat veiligheidsregio's fors hebben moeten inspanssen om tot een adequaat niveau van de crisisbeheersing te komen. Met het oog op rampen en crises van de toekomst, die zich kenmerken door toenemende complexiteit, grenzeloosheid en onvoorspelbaarheid, is onderkend om dit niveau te behouden en te versterken. In de bestuurlijke afspraken doorstroom migratie heeft het Rijk structureel € 83 miljoen toegezegd aan de 25 Veiligheidsregio's. De extra BDUR-middelen lopen op van € 46 miljoen in 2023 tot € 83 miljoen structureel vanaf 2026. De ophoging van de BDUR is in 2023 bedoeld voor de versterking van de crisisbeheersing en het versterken van de regionale- en landelijke informatiepositie. Voor VRF gaat het in 2023 om € 1.532.349,-. In de navolgende jaren (2024 – 2026) worden er afspraken tussen de veiligheidsregio's en het ministerie van Justitie en Veiligheid gemaakt over de verdeling van die middelen en de daaraan gekoppelde doelstellingen.

Het Directieteam VRF heeft in het eerste kwartaal van 2023 besloten om de bovengenoemde Bdur-gelden te besteden aan de doorontwikkeling en versterking van de afdeling Crisisbeheersing. De gelden zijn ingezet voor de onderdelen GHOR, Bevolkingszorg, Informatiemanagement, strategische advisering, versterken regierol netwerkvorming en netwerksamenwerking en versterking van de – langdurige - crisisorganisatie VRF. Deze versterking geeft ook de mogelijkheid om invulling te geven aan het organisatie brede thema passend personeel. Crisisbeheersing heeft tijdens de crises van de afgelopen jaren ervaren dat wij ons voortdurend moeten vormen aan wat de buitenwereld van ons vraagt; dit vraagt medewerkers die gemakkelijk kunnen schakelen op wat nodig is en die een flinke dosis aanpassings- en uithoudingsvermogen hebben.

Toekomstverkenning Veiligheid

In opdracht van de RCDV is in 2022 door het NIPV een landelijke toekomstverkenning uitgevoerd voor Brandweer & Crisisbeheersing. De toekomstverkenning die betrekking heeft op Crisisbeheersing heeft de titel “Wendbare crisisbeheersing, wen er maar aan” meegekregen en geeft inzicht in maatschappelijke, sociale en technologische ontwikkelingen, en de invloed daarvan op Crisisbeheersing.

Samen met Planbureau Fryslân zijn Crisisbeheersing en Brandweer hiervoor een project gestart: Toekomstverkenning Veiligheid. Dit project loopt, waarbij interactieve groepsgesprekken plaats hebben gevonden met partners, vrijwilligers, bestuurders, inwoners en ambtenaren. In de bestuurscommissie Veiligheid van oktober a.s. wordt het eindresultaat opgeleverd, inclusief een inventarisatie van mogelijke beleidsopties die kunnen helpen om de Brandweer en Crisisbeheersing voor te bereiden op de toekomst.

Flitsincidenten (GRIP) en langdurige crises

GRIP

- 11 maart: GRIP-1 in Oosterwolde, explosie flatwoning
- 1 april, GRIP-1 in Dokkum, zeer grote brand bovenwoning in het centrum

GRIP-3 “Aanvaring Waddenzee (Terschelling)”

- In Q4 van 2022 is een evaluatieplan opgesteld van het GRIP-3 incident “Aanvaring Waddenzee”, waarmee de burgemeester van Terschelling heeft ingestemd. In april 2023 heeft de burgemeester haar akkoord gegeven op concept-evaluatie; de definitieve evaluatie wordt nu afgerond.

Bijdrage GHOR aan COVID-19 beëindigd

- Het kabinet heeft op 10 maart 2023, op basis van een advies van het OMT, besloten dat corona de “endemische fase” heeft bereikt. De laatste coronamaatregelen – thuisblijven bij klachten, zelftesten, in isolatie bij een positieve test – zijn ingetrokken. De opdracht aan de DPG'n, om werkzaamheden uit te voeren voor kwetsbare groepen, is per 1 april 2023 beëindigd.
- Naar aanleiding van dit kabinetsbesluit zijn per 1 mei 2023 ook de samenwerkingsafspraken tussen VRF en de Alliade Zorggroep, om een coronacentrum en een quarantaine- en isolatiefaciliteit in stand te houden, beëindigd.

Bijdrage GHOR Oekraïne en Crisisnoodopvang voor het COA

- De afdeling Crisisbeheersing heeft in de eerste vier maanden van 2023 frequent overleg gevoerd met de GGD en Gezondheidszorg Asielzoekers (GZA) over de medische zorg aan ontheemden en Oekraïners. Met deze faciliterende- en bemiddelende rol is de druk op de huisartsenzorg ontlast.

Vakbekwaamheid

Voor 2023 zijn incidentbestrijding op het water, schaarste en gevolgbestrijding (cyber, terrorisme) benoemd als de jaarthema's voor Vakbekwaamheid. In de eerste vier maanden van 2023 is het thema "Incidentbestrijding op het water" geoefend tijdens vier CoPI vaartuigoefeningen; het thema "Cyber" is geoefend tijdens een oefening bij de gemeente De Fryske Marren.

Voor (loco)burgemeesters zijn er GBT-oefeningen georganiseerd in de gemeenten Tytsjerksteradiel (Thema "Evenement met veel slachtoffers") en Achtkarspelen (Thema "Sociaal Domein") en een verdiepingstraining "bestuurder ten tijde van crises". Voor gemeentesecretarissen is een "Training crisisbeheersing en voorbereid zijn op de rol van adviseur in het gemeentelijk beleidsteam" georganiseerd.

Vergroten veiligheidsbewustzijn burgers

In de eerste vier maanden van 2023 is de risicocommunicatie aan de Friese inwoners verzorgd via diverse online-campagnes. De website (www.vrfryslan.nl/laatjenietverrassen) bevat informatie over diverse risico's; van een groot verkeersincident, wateroverlast tot online oplichting en uitval van nutsvoorzieningen. Er is gestart met het actualiseren en publieksvriendelijker maken van alle "Laat je niet verrassen" pagina's op de website. Steeds meer Friese burgers weten de VRF-website en de social mediakanalen te vinden. De Veiligheidsregio's IJsselland, Twente, Gelderland Zuid, Gelderland Midden en Brandweer Twente gaan aansluiten bij onze "Laat je niet verrassen" campagne. Met elkaar gaan we de inzet op risicothema's verbreden met extra middelen en kanalen.

Convenant Meldkamer

Als gevolg van de landelijke meldkamersamenwerking (LMS) is er op grond van artikel 35 Wvr een nieuw convenant opgesteld voor de samenwerking van de veiligheidsregio's 3 Noord in de Meldkamer Noord-Nederland. In de overeenkomst zijn afspraken vastgelegd over de overleggen meldkamerfunctie veiligheidsregio's (Directeurenoverleg, Hoofdenoverleg, Platform Brandweer en/of Crisisbeheersing), strategie en beleid (partijen stellen elke vier jaar een integraal beleidsplan voor de meldkamerfunctie vast), werkgeverschap en financiën. De convenanten worden op grond van de Wvr formeel vastgesteld door de Algemeen Besturen van de drie Veiligheidsregio's.

5. Programma Brandweer

Ontwikkelingen en risico's die kunnen leiden tot afwijkingen

Prijsstijgingen en onzekerheid contractprijzen

Maatschappelijke ontwikkelingen hebben tot gevolg dat prijzen omhoog worden gedreven. Dit is met name terug te zien op het gebied van huisvesting en materieelbeheer. Kosten voor onderhoud, onderdelen, materiaal en materieel stijgen, en vooral op de kosten voor energie (verzekeringen, gas, elektra en brandstof) verwachten we te overschrijden. Doordat we nog geen eindafrekening over vorig jaar hebben ontvangen, laat het zich lastig voorspellen wat het verbruik dit jaar zal zijn. Bovendien kennen we onzekerheden op een aantal contracten waarvoor de indexering nog niet definitief is afgestemd. Een voorbeeld hiervan is het contract voor restauratieve voorzieningen. Deze ogenschijnlijk structurele extra kosten worden gecompenseerd door incidentele voordelen, bijvoorbeeld door latere invulling van vacatures en vrijval van kapitaallasten. In de loop van het jaar wordt beter inzicht verwacht, waarna ook het gevolg voor het resultaat ten opzichte van de begroting concreter wordt.

Stand van zaken overige resultaten

Natuurbrandbeheersing

In Nederland worden meer en felle natuurbranden verwacht en de kans groeit dat deze onbeheersbaar zullen zijn. Dat wordt geconstateerd in het rapport '[Natuurbrandsignaal](#)' dat in januari is verschenen. Landelijk is de urgentie van natuurbrandbeheersing erkend en zijn krachten gebundeld om de weerbaarheid tegen natuurbranden te vergroten. In Fryslân hebben we gewerkt aan een bestuurlijk covenant met partijen als de provincie, natuurorganisaties en gemeenten. Deze wordt geagendeerd in de bestuurscommissie van juni. Bovendien is uitvoering gegeven aan het plan voor versterking van onze repressieve slagkracht. Concreet betekent dit dat de overeenkomst is getekend voor de levering van zes natuurbrandbestrijdingsvoertuigen. Tot slot, in Gaasterland is gestart met de schouw in het kader van Gebiedsgerichte Aanpak. Daarmee liggen we op schema.

Toekomstverkenning Veiligheid

Maatschappelijke trends zoals de energietransitie en demografische ontwikkelingen hebben invloed op de manier waarop Brandweer Fryslân is georganiseerd. De kazerne volgorde tabel en het dekkingsplan zijn bepalend bij de inrichting van de brandweerorganisatie. De komende jaren staan deze op de agenda om herijkt te worden. Het is daarom van belang om tijdig te starten met nadenken over welke maatschappelijke ontwikkelingen het meest relevant zijn voor onze organisatie, zodat dit meegenomen kan worden bij de herijking van deze documenten. Zie het hoofdstuk Crisisbeheersing voor een toelichting op het gelopen proces de afgelopen maanden.

Vakbekwaamheid

Eén van de gevolgen van de coronamaatregelen was dat geplande opleidingen later zijn gestart. Om dit te kunnen inhalen is een bestemmingsreserve gevormd. Naast het reguliere opleidingsprogramma zijn inmiddels twee extra klassen gepland. Of de BON voldoende instructeurs kan vinden voor het verzorgen van deze opleidingen, is de grootste afhankelijkheid in het wel of niet door kunnen laten gaan van deze klassen.

Brandveilig leven

Om de Friese samenleving van jong tot oud meer bewust te maken over brandveiligheid kennen we het uitvoeringsprogramma Brandveilig Leven. Naast dat er de afgelopen periode voorlichting is gegeven aan diverse doelgroepen, zijn ook een aantal specifieke activiteiten afgerond. Zo was in maart een pop-up-store brandveiligheid in Heerenveen waar brandgevaarlijke situaties waren geënceneerd in huiselijke setting. Ook konden bezoekers met de aanwezige brandweermensen in gesprek over de brandveiligheid thuis. Daarnaast was in april de finale van de Technasium Brandweer Award. Door tweedejaars technasiumleerlingen uit Noord-Nederland is wekenlang gewerkt aan een prototype van

een voorziening die de brandweer in de nabije toekomst helpt bij het uitvoeren van haar taken. De prijs werd gewonnen door het CSG Liudger uit Drachten. Tot slot, in februari is de mobiele Escaperoom “Room18” die door studenten van NHL is ontworpen, officieel in gebruik is genomen.

Energietransitie

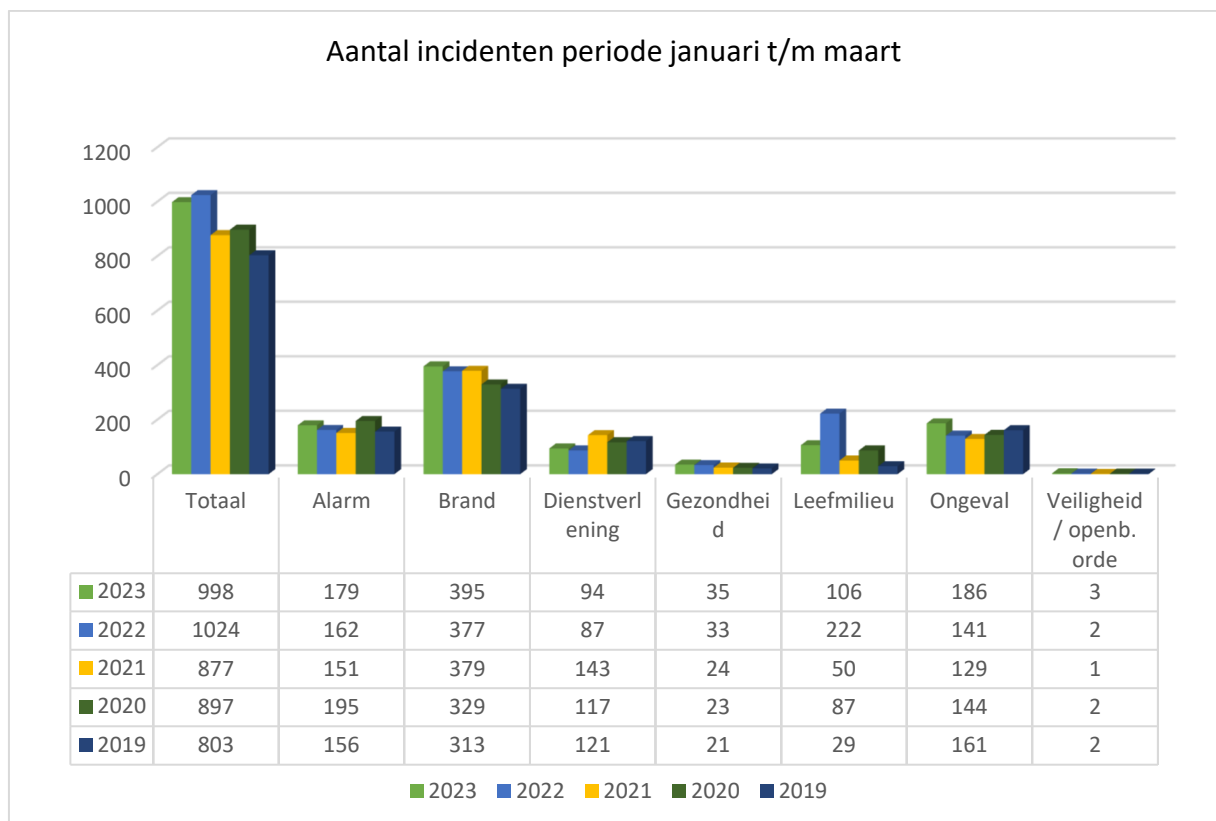
De energietransitie brengt nieuwe veiligheidsrisico's met zich mee. Denk hierbij aan brand met zonnepanelen, de opslag van energie in accu's in woonwijken en verkeersongevallen met hybride voertuigen. Risico's waar we ons als brandweer op moeten voorbereiden. Daarom hebben we onze collega's die de veiligheidsadvisering doen, de afgelopen periode getraind op deze nieuwe risico's en hoe zij onze partners daarop moeten adviseren.

Daarnaast moeten onze 1.300 repressieve collega's die op straat incidenten bestrijden, ook voorbereid zijn. Ook voor hen zijn trainingen ontwikkeld en nieuwe oefenprogramma's aangeboden waarbij deze actuele risico's centraal staan. Dit gaat bijvoorbeeld over de gevaren van branden in energieopslagsystemen onder huizen. Zodat, wanneer we ons voor deze incidenten gesteld zien, we de kennis hebben om de incidenten veilig te bestrijden.

Repressieve cijfers

In de periode van januari tot en met maart is Brandweer Fryslân totaal 998 keer gealarmeerd. Dit is vergelijkbaar met dezelfde periode vorig jaar. Het meest opvallende verschil is te zien bij de classificatie leefmilieu, waarbij de piek vorig jaar werd veroorzaakt door storm Eunice. De afgelopen maanden is de Friese brandweer ingezet bij meerdere (zeer) grote branden, waaronder bij een woonboerderijbrand in Grou en schuurbrand in Jutrijp.

Getoetst aan de tijden van het dekkingsplan wordt voor prio 1-brandmeldingen in 94% van de meldingen een opkomsttijd gerealiseerd die binnen de normtijd voor het betreffende risicogebied ligt. Voor de prio 1-meldingen waar technische hulpverlening nodig is, lukt dit in 97% van de gevallen.

Bron: kerncijfers incidenten NIPV

Oplegnotitie Besluitvormend

Onderwerp	Aanpassing GR naar aanleiding van de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen
Ter behandeling in de vergadering van	de Bestuurscommissie Gezondheid
Status	Openbaar
Portefeuillehouder	S. Buma
Auteur	M. Visser
Bijlagen	1. Toelichting bij ON wijzigen gemeenschappelijke regeling
Vergaderdatum	22-6-2023
Agendapunt	6
Betrokken afdeling/ medewerkers (functioneel)	Juridisch adviseur
OR/GO	Kies een item.

Conceptbesluit	In te stemmen met de voorgestelde wijzigingen in onze gemeenschappelijke regeling en deze door te geleiden aan het Dagelijks Bestuur.
Inleiding	<p>De Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) maakt samenwerking mogelijk voor bestuursorganen van provincies, gemeenten en waterschappen. Daarbij kunnen bevoegdheden van het (lokale) bestuur overgedragen worden aan (het bestuur van) een interbestuurlijk samenwerkingsverband, zoals een veiligheidsregio.</p> <p><i>Aanleiding</i> Na de vorige wijziging van de Wgr (2015) bleef discussie over de legitimatie van gemeenschappelijke regelingen (GR) en de positie van de gemeenteraad, hierover verschenen rapporten van onder andere Raad voor het Openbaar Bestuur, Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden. Uit onderzoek van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties (BZK) ter voorbereiding op deze wetswijziging kwamen verschillende knelpunten die raden ervaren naar voren. Het gaat dan onder meer over de ervaren invloed en controle, informatievoorziening en onduidelijkheid over taken en verantwoordelijkheden.</p> <p>Om tegemoet te komen aan deze ervaren knelpunten is de Wgr gewijzigd om een impuls te geven aan het principe van verlengd lokaal bestuur. De nieuwe Wgr is hiertoe per 1 juli 2022 in werking getreden. Voor de doorvertaling van de wetswijzigingen in de GR'en geldt een implementatieperiode van twee jaar (tot 1 juli 2024).</p> <p>De Wgr is op elf punten gewijzigd, namelijk:</p>

Nr.	Wijziging	Grondslag (Wgr)	Hoe	Wanneer
1.	Zienswijzeprocedure bij treffen/wijzigen regeling	Artikel 1	Van rechtswege	Per 1-7-2022
2.	Aanpassen regels gevolgen uittreding	Artikel 9	Aanpassen GR	Voor 1-7-2024
3.	Zienswijze op voorgenomen besluiten	Artikel 10, lid 5	Aanpassen GR	Voor 1-7-2024
4.	Verplichting van het DB om te reageren op zienswijzen	Artikel 10, lid 6	Aanpassen GR	Voor 1-7-2024
5.	Evalueren van de GR	Artikel 11a	Aanpassen GR	Voor 1-7-2024
6.	Afspraken over participatie	Artikel 10, lid 7	Aanpassen GR	Voor 1-7-2024
7.	Actieve informatieplicht	Artikel 17	Van rechtswege/ Aanpassen GR	Per 1-7-2022
8.	Regionale gemeenschappelijke adviescommissie	Artikel 24a	Van rechtswege	Per 1-7-2022
9.	Veranderingen in de begrotingscyclus	Artikel 34, 35	Van rechtswege/ Aanpassen GR	Per 1-7-2022
10.	Het recht van onderzoek	Gemeente- en provinciewet	Van rechtswege	Per 1-7-2022
11.	Onderzoeksmogelijkheden rekenkamers	Gemeente- en provinciewet	Van rechtswege	Per 1-7-2022

De wijziging van de Wgr bevat twee soorten bepalingen zoals de kolom *hoe* duidelijk maakt. Enerzijds zijn een aantal bepalingen direct werkend en deze gelden van rechtswege, hiervoor zijn alleen wijzigingen nodig als je huidige GR in tegenspraak zou zijn met deze bepalingen. Anderzijds leidt deze wetswijziging tot een aantal verplicht op te nemen onderdelen in de bestaande gemeenschappelijke regelingen. Deze onderdelen zijn vrij uit te werken bepalingen in de gemeenschappelijke regelingen.

Als de verplichte GR'en in Fryslân zijn de Veiligheidsregio Fryslân en FUMO samen opgetrokken in het traject tot implementatie van de nieuwe Wgr. Om de raden te positioneren en de wetswijzigingen succesvol te implementeren is eveneens sprake van nauwe samenwerking met de griffierskring Fryslân. Veiligheidsregio Fryslân en FUMO hebben gezamenlijk een startnotitie geschreven voor de Friese gemeenteraden. Aan de hand van deze startnotitie zijn we op 20 maart j.l. met raden, griffiers en FUMO in gesprek gegaan over de mogelijke aanpassingen in de gemeenschappelijke regelingen. De hier opgehaalde input heeft geleid tot het voorliggende voorstel. Voor een uitgebreidere onderbouwing van het voorstel wordt verwezen naar de bijgevoegde toelichting.

Beoogd effect	Een tijdig geactualiseerde gemeenschappelijke regeling die voldoet aan de gewijzigde wetgeving.
Argumenten	<i>1.1 De voorgestelde wijzigingen zijn in lijn met de input die we hebben opgehaald bij Friese raadsleden.</i>
Kantttekeningen/risico's	Geen
Financiële	Dit voorstel heeft geen directe financiële consequenties.

consequenties	
<p>Vervolgaanpak/uitvoering</p>	<p>Na instemming door het Dagelijks Bestuur passen we de gemeenschappelijke regeling op de volgende punten aan:</p> <p><i>Aanpassen regels gevolgen uittreding: Artikel 9 lid 1 Wgr</i></p> <p>Uittreding is slechts mogelijk na wijziging van de indeling van gemeenten in regio's als bedoeld is artikel 8 van Wet veiligheidsregio's (Wvr). Dit houdt in dat wijziging van de Wvr een voorwaarde is voor mogelijke uittreding. Het is dan een verplichting en kent daardoor een bijzonder karakter. Hoe dit in de praktijk zijn uitwerking zal hebben is op dit moment onduidelijk. Daarom wordt nu voorgesteld om het artikel omtrent uittreding zo generiek mogelijk in te vullen.</p> <p><i>Zienswijze op voorgenomen besluiten: Artikel 10, lid 5 Wgr</i></p> <p>Uit de gesprekken met de raadsleden is gebleken dat wij als VRF hier al behoorlijk aan voldoen. Het ligt dan ook meer voor de hand om het bestuur per geval te laten bepalen voor welke besluiten aanvullend zienswijzen worden gevraagd, maar dit niet vooraf vast te leggen in een bepaling in de GR.</p> <p><i>Evalueren van de GR: Artikel 11a Wgr</i></p> <p>Het voorstel is om het algemeen bestuur eens in de vier jaar zorg te laten dragen voor een evaluatie van de regeling. Naast de evaluaties die benodigd zijn voor het jaarverslag en het meerjarenbeleidsplan, is een bestuurderstevredenheidsonderzoek hiervoor een geschikt instrument.</p> <p><i>Afspraken over participatie: Artikel 10 lid 7 Wgr</i></p> <p>Uit de reacties van de raadsleden komt niet een eenduidig beeld naar voren als het gaat om het wel of niet vastleggen van afspraken omtrent participatie. Een deel is van mening dat participatie juist bij de raden ligt en dat het de taak van de raden is om dit signaal vervolgens op de juiste plaats te beleggen. Daarnaast is er ook al een aantal vormen van inspraak wettelijk geregeld, zoals bij het vaststellen van rampbestrijdingsplannen en de aanwijzing van bedrijfsbrandweren. Ook wordt er binnen VRF gewerkt met klantenpanels en zijn er evaluatiemomenten waarbij burgers wordt gevraagd om input. Voorstel is dan ook om een algemene bepaling op te nemen dat burgerparticipatie of het betrekken van belanghebbenden door het bestuur gebruikt kan worden als het is voorgeschreven bij wet of dat als het bestuur dat wenselijk acht.</p> <p><i>Wijzigingen bepalingen begrotingscyclus: Artikel 34, 35 Wgr</i></p> <p>De zienswijzeperiode voor de begroting is verruimd van 8 weken naar 12 weken. De uiterlijke datum voor het indienen van de begroting bij Gedeputeerde Staten is verschoven van 15 juli naar 15 september. Op dit moment wordt onderzocht hoe we onze planning en control processen hier zo goed mogelijk op kunnen inrichten. Voorstel is om de termijnen in onze GR aan te passen aan de nieuwe wettelijke termijnen.</p> <p>De daadwerkelijk gewijzigde gemeenschappelijke regeling wordt in de derde bestuurscyclus aan u voorgelegd.</p>
Communicatie	Communicatie over dit voorstel is nu niet nodig

Besluit	Kies een item.
Paraaf secretaris	
Kopie naar auteur	

Toelichting bij ON wijzigen gemeenschappelijke regeling

Aanleiding

Op 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke regeling gewijzigd, deze wijziging is aanleiding om de Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân (GR) aan te passen. Het bestuur heeft de nieuwe bepalingen getoetst aan de huidige GR. Ook zijn raadsleden gevraagd om hun visie te geven op de nieuwe bepalingen en de consequenties daarvan. Eveneens is gevraagd hoe de situatie nu wordt ervaren en wat er anders of beter kan. Conclusie is dat VRF al goed op weg is als het gaat om het vergroten van de invloed van de raden bij de taakuitvoering van VRF. Er zijn al veel momenten waarop de raden en VRF in gesprek en contact zijn met elkaar. Raden worden gevraagd om hun zienswijze te geven op voorgenomen besluiten. Raadsleden worden periodiek geïnformeerd over de uitvoering en toekomstige ontwikkeling. Er zijn evaluaties die worden uitgevoerd. Met deze wijziging van de GR worden deze werkwijzen ook verankerd in de GR.

De wijziging van de Wgr bevat twee soorten bepalingen. Enerzijds zijn een aantal bepalingen direct werkend, deze gelden van rechtswege. Denk hierbij aan de gewijzigde termijnen die in de wet genoemd zijn, de verplichte zienswijze ronde bij het wijzigen van de GR, de verplichting om schriftelijk en gemotiveerd te reageren op zienswijzen en de mogelijkheid tot het instellen van de gemeenschappelijke adviescommissie. Anderzijds leidt deze wetswijziging tot een aantal verplicht op te nemen onderdelen in de bestaande gemeenschappelijke regelingen. Deze onderdelen zijn vrij uit te werken in de gemeenschappelijke regelingen. Het betreft: de actieve informatieplicht, evaluaties, participatie, zienswijze bij bepaalde voorgenomen besluiten en bepalingen omtrent uittreding. Hieronder volgt een toelichting per onderdeel.

1. Zienswijzeprocedure bij treffen/wijzigen regeling

Artikel 1 lid 3 Wgr

- 3. De raden van de deelnemende gemeenten kunnen bij de colleges van burgemeester en wethouders en de burgemeesters van hun gemeente binnen acht weken na ontvangst van het ontwerp hun zienswijze over het ontwerp van de regeling naar voren brengen. Indien de raden geen zienswijze naar voren wensen te brengen stellen zij de colleges van burgemeester en wethouders en de burgemeesters hier zo spoedig mogelijk van op de hoogte.*

Bij het treffen, wijzigen en het toe- en uittreden van de gemeenschappelijke regeling moet vóór de vaststelling met toestemming van de raden ook een ontwerp van de regeling, of de wijziging daarvan, voor zienswijzen aan de raden worden toegezonden. De toestemming die daarna door de raden moet worden gegeven blijft ongewijzigd in stand na deze zienswijzenronde. Deze bepaling in de Wgr werkt van rechtswege en daarom is niet nodig deze op te nemen in de GR. **Geen wijziging van de GR op dit onderdeel nodig.**

2. Aanpassen regels gevolgen uittreding

Artikel 9 lid 1 Wgr

- 1. De regeling houdt bepalingen in omtrent wijziging, opheffing, toetreding, de voorwaarden waaronder kan worden uitgetreden en de gevolgen van uittreding, waaronder bepalingen omtrent de gevolgen voor het vermogen van de rechtspersoon, bedoeld in [artikel 8, eerste en derde lid](#), en de deelnemende gemeenten, met inachtneming van [artikel 1](#).*

Met de wijziging van de Wgr is het verplicht om vooraf te bepalen wat de voorwaarden zijn waaronder kan worden uitgetreden en wat de gevolgen van uittreding zijn. De huidige bepaling in de GR omtrent uittreding voldoet niet aan bovenstaand vereiste. De huidige GR kent een bepaling voor toetreden en uittreden, voorstel is om deze te splitsen naar twee aparte bepalingen. Waarbij het nieuwe artikel omtrent de uittredingsbepalingen minimaal voldoet aan de eisen van de gewijzigde Wgr.

Uittreding is slechts mogelijk na wijziging van de indeling van gemeenten in regio's als bedoeld is artikel 8 van Wet veiligheidsregio's (Wvr). Dit houdt in dat wijziging van de Wvr een voorwaarde is voor mogelijke uittreding. Het is dan een verplichting en kent daardoor een bijzonder karakter. Hoe dit in de praktijk zijn uitwerking zal hebben is op dit moment onduidelijk. **Daarom wordt er nu voorgesteld om het artikel omtrent uittreding zo generiek mogelijk in te vullen.**

3. Zienswijze op voorgenomen besluiten

Uit de reacties van raadsleden blijkt dat de meeste raden graag een mogelijkheid voor zienswijze willen bij besluiten met een politieke, financiële of maatschappelijke impact. Concretisering is daarbij wenselijk. Op dit moment wordt er door VRF al voor diverse besluiten om een zienswijze gevraagd, denk aan de kadernota, meerjarenraming, begroting en jaarrekening. Maar ook meer inhoudelijk als het gaat om inbreng voor het regionaal risicoprofiel en het beleidsplan. Daarnaast heeft het bestuur de mogelijkheid om de raden van tevoren te betrekken bij besluitvorming, al dan niet in de vorm van een zienswijze verzoek. Het aanwijzen van de verplichte zienswijze procedure voor bepaalde besluiten leidt tot een grotere belasting van de agenda's. Daarnaast vraagt het vragen van een zienswijze om een goede afweging van de belangen die op dat moment spelen. **Het ligt dan ook meer voor de hand om het bestuur per geval te laten bepalen voor welke besluiten aanvullend zienswijzen worden gevraagd, maar dit niet vooraf vast te leggen in een bepaling in de GR. Mogelijk zou een artikel als onderstaand toegevoegd kunnen worden aan de GR.**

Artikel @@ Zienswijze

1. *Het bestuur kan besluiten om, voorafgaand aan het nemen van een besluit met grote financiële, politieke of maatschappelijke impact, de raden van de gemeenten in de gelegenheid te stellen om een zienswijze naar voren te brengen.*
2. *Het bestuur biedt de raden de termijn van minimaal acht weken voor het naar voren brengen van een zienswijze.*
3. *Voorafgaande aan het nemen van het besluit waarover de zienswijze gegeven is stelt het bestuur de raden van de gemeenten schriftelijk en gemotiveerd in kennis van het oordeel over de zienswijze, bedoeld in het eerste lid, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.*

4. Verplichting om te reageren op zienswijzen

Artikel 10 lid 6 Wgr

1. *Voorafgaande aan het nemen van het besluit waarover de zienswijze gegeven is stelt het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam of het bestuur van de bedrijfsvoeringsorganisatie, onderscheidenlijk het gemeenschappelijk orgaan, de raden van de deelnemende gemeenten en, indien het een besluit van het algemeen bestuur van een openbaar lichaam betreft, het algemeen bestuur van het openbaar lichaam schriftelijk en gemotiveerd in kennis van het oordeel over de zienswijze, bedoeld in het vorige lid, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.*

In de artikelen 28, 29 en 31 uit de GR moet een bepaling van gelijke strekking worden opgenomen. Het zijn reeds bestaande zienswijze procedures binnen VRF met betrekking tot financieel kader, ontwerpbegroting, meerjarenraming en jaarrekening. De Wgr geeft een verplichte aanvulling om schriftelijk en gemotiveerd te reageren op de ingediende zienswijze en aan te geven welke conclusies hier mogelijk aan verbonden zijn. **Binnen VRF wordt hieraan al uitvoering gegeven.**

5. Evalueren van de GR

Artikel 11a Wgr

Een regeling houdt bepalingen in omtrent de evaluatie van de regeling.

Het bestuur vindt een periodieke evaluatie passend om de werking van de GR te toetsen. Het voorstel is dan ook om het algemeen bestuur eens in de vier jaar zorg te laten dragen voor een evaluatie van de regeling. **Naast de evaluaties die benodigd zijn voor het jaarverslag en het meerjarenbeleidsplan, is een bestuurderstevredenheidsonderzoek hiervoor een geschikt instrument.**

6. Afspraken over participatie

Artikel 10 lid 7 Wgr

7. Een regeling als bedoeld in het tweede lid houdt bepalingen in omtrent de wijze waarop ingezetenen van de deelnemende gemeenten en belanghebbenden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid op grond van deze regeling betrokken worden.

Uit de reacties van de raadsleden komt niet een eenduidig beeld naar voren als het gaat om het wel of niet vastleggen van afspraken omtrent participatie. Een deel is van mening dat participatie juist bij de raden ligt en dat het de taak van de raden is om dit signaal vervolgens op de juiste plaats te beleggen. Daarnaast zijn er ook al een aantal vormen van inspraak wettelijk geregeld, zoals bij het vaststellen van rampbestrijdingsplannen en de aanwijzing van bedrijfsbrandweren. Ook wordt er binnen VRF gewerkt met klantenpanels en zijn er evaluatiemomenten waarbij burgers wordt gevraagd om input.

Voorstel is dan ook om een algemene bepaling op te nemen dat burgerparticipatie of het betrekken van belanghebbenden door het bestuur gebruikt kan worden als het is voorgeschreven bij wet of dat als het bestuur dat wenselijk acht.

7. Actieve informatieplicht

De passieve informatieplicht wordt uitgebreid met een actieve informatieplicht, waarbij de GR moet regelen op welke wijze de inlichtingen worden verstrekt. De huidige GR voorziet in de actieve informatieplicht. De raadsleden hebben aangegeven te willen worden geïnformeerd over onderwerpen met een politieke, financiële en maatschappelijke impact. Aangezien de VRF een uitvoerend bestuursorgaan is waarbij de wijze van financiële verantwoording en beleidsmatige invulling al grotendeels bepaald is, zijn dergelijke besluiten niet direct te concretiseren. Daarnaast is door de raadsleden ook aangegeven dat extra informatie wel zinvol moet zijn. Er wordt al veel informatie gedeeld met raadsleden denk aan de documenten binnen de begrotingscyclus, bestuurlijke seminars, bestuursrapportages, besluitvorming en planvorming.

Voorstel is dan ook om de GR op dit onderdeel niet te wijzigen en artikel 23 in stand te laten.

Artikel 23 Het algemeen en dagelijks bestuur ten opzichte van raden

1. Het algemeen en het dagelijks bestuur geven aan de raden van de deelnemende gemeenten ongevraagd alle informatie die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is.
2. Het algemeen en het dagelijks bestuur verstrekken aan de raden van de deelnemende gemeenten alle inlichtingen die door een of meer leden van die raden worden verlangd.

8. Regionale adviescommissie

Artikel 24a lid 1 Wgr

1. *Op voorstel van de raden van de deelnemende gemeenten gezamenlijk stelt het algemeen bestuur van een openbaar lichaam een gemeenschappelijke adviescommissie in die het algemeen bestuur van advies kan voorzien, de besluitvorming van de raden van de deelnemende gemeenten met betrekking tot de regeling kan voorbereiden of de raden van advies kan voorzien.*

Bovenstaande bepaling is opgenomen in de Wgr en werkt rechtstreeks. Als alle raden van de deelnemende gemeente gezamenlijk een voorstel doen bij het algemeen bestuur voor het instellen van een gemeenschappelijke adviescommissie dan moet het algemeen bestuur hierin voorzien. **Het is dan ook niet noodzakelijk hierover iets apart op te nemen in de GR.**

9. Wijzigingen bepalingen begrotingscyclus

In de artikelen 34, 34a en 35 van de Wgr zijn nieuwe data opgenomen voor het aanbieden of aanleveren van financiële stukken. In onderstaand schema wordt duidelijk welke termijnen gewijzigd zijn en wat de huidige termijnen in de GR zijn. Voorgesteld wordt om de huidige werkwijze en data te handhaven en de GR hierop niet te wijzigen.

Wat wel gewijzigd moet worden is de termijn van aanbidding van de ontwerpbegroting door het algemeen bestuur van 8 naar 12 weken. Hiermee wordt ook de zienswijzetermijn verruimd van 8 naar 12 weken.

Handeling	Huidige GR	Vanaf 1 juli 2022
Bestuur zendt algemene financiële en beleidsmatige kaders aan raden	1 januari	30 april
Bestuur zendt ontwerpbegroting aan raden	8 weken voor aanbidding aan het algemeen bestuur	12 weken voor aanbidding aan het algemeen bestuur
Raden kunnen zienswijzen indienen bij het bestuur	8 weken na aanbidding door bestuur	12 weken na aanbidding door bestuur
Bestuur zendt vastgestelde begroting aan gedeputeerde staten	15 juli	15 september
Bestuur zendt voorlopige jaarrekening naar gemeenteraden	1 april	30 april
Bestuur zendt vastgestelde jaarrekening aan gedeputeerde staten	15 juli	15 juli

Oplegnotitie Besluitvormend

Onderwerp	Vervolg rechtmatigheidsverantwoording 2023
Ter behandeling in de vergadering van	de Bestuurscommissie Gezondheid
Status	Openbaar
Portefeuillehouder	Dhr. Gebben
Auteur	Dhr. Postma (concerncontroller)
Bijlagen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rechtmatigheidsverantwoording 2023 2. Normenkader 2023 3. Intern controleplan 2023
Vergaderdatum	22-6-2023
Agendapunt	7
Betrokken afdeling/ medewerkers (functioneel)	Diverse medewerkers
OR/GO	Kies een item.

Conceptbesluit	<ol style="list-style-type: none"> 1. De Auditcommissie namens het AB het gesprek te laten voeren met het DB over de rechtmatigheidsverantwoording. 2. Het AB te adviseren het normenkader 2023 vast te stellen. 3. Kennis te nemen van het intern controleplan 2023.
Inleiding	<p>Tot en met 2022 heeft de externe accountant een rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening afgegeven. Vanaf boekjaar 2023 is het Dagelijks Bestuur (DB) verantwoordelijk voor de rechtmatigheidsverantwoording. De externe accountant geeft vanaf dat moment alleen nog een controleverklaring af met een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening.</p> <p>Het Algemeen Bestuur (AB) is in de vergadering van 30 juni 2022 uitgebreid geïnformeerd over dit onderwerp en hierin zijn ook twee besluiten genomen.</p> <p>De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is mede bedoeld om het gesprek te ondersteunen tussen het AB en het DB, over de (financiële) rechtmatigheid. Met als doel om de kaderstellende en controlerende rol van het AB op dit vlak te versterken. Hierbij zal het AB de verantwoordingsgrens vast moeten stellen (reeds besloten) en aangeven aan het DB, wat over de rechtmatigheid in de bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen moet worden.</p> <p>In de praktijk zal na afloop van het kalenderjaar en na het uitvoeren van alle controles een gesprek tussen AB en DB plaatsvinden over de bevindingen van de rechtmatigheidsverantwoording. Als wordt gekeken naar de werking van onze Gemeenschappelijke Regeling wordt voorgesteld om de rol van het AB door de Auditcommissie te laten invullen. Dit betekent dat het gesprek over de bevindingen zal</p>

	<p>plaatsvinden tussen de Auditcommissie en het DB. Deze rol van de Auditcommissie past goed bij het doel dat in art. 2.1 van de Verordening op de Auditcommissie is vastgesteld: 'het adviseren van het AB over alle financiële en bedrijfsvoeringsaspecten'.</p> <p>Na afloop van het hiervoor genoemde gesprek kan worden bepaald wat in de bedrijfsvoeringsparagraaf dient te worden opgenomen. De voorzitter van de Auditcommissie kan vervolgens in het AB verslag doen van het gesprek en de getrokken conclusies.</p>
Beoogd effect	Voldoen aan de aanpassing van artikel 213 van de Gemeentewet zodat VRF zelf een oordeel afgeeft over de rechtmatigheidsverantwoording.
Argumenten	1.1 Het voeren van het gesprek door de Auditcommissie past goed bij het doel dat in art. 2.1 van de Verordening op de Auditcommissie is vastgesteld: 'het adviseren van het AB over alle financiële en bedrijfsvoeringsaspecten'. Daarnaast is de Auditcommissie belast met de voorbereiding van de besluitvorming in het AB en daarnaast conform artikel 3 lid 4 bevoegd informatie in te winnen en te beraadslagen met het DB. Het bespreken van de bevindingen van de rechtmatigheidsverantwoording kunnen hieronder worden geschaard.
Kanttekeningen/risico's	1. Het zelf afleggen van verantwoording over de rechtmatigheid is nieuw. Dit betekent dat het vinden van de juiste weg in de praktijk een zoektocht zal zijn. Hierdoor is het mogelijk (bijvoorbeeld na overleg met de accountant) dat nog wijzigingen zullen optreden in het controleplan.
Financiële consequenties	Geen.
Vervolgaanpak/uitvoering	<ul style="list-style-type: none"> - Auditcommissie: 30 mei 2023 - Bestuurscommissies: 22 juni 2023 <p>Met de uitgangspunten van Begroting 3.0 in het achterhoofd (vastgesteld in december 2021 door het AB), dienen traditionele bedrijfsvoeringsonderwerpen nu ook ter informatie te worden voorgelegd aan de bestuurscommissies.</p> <ul style="list-style-type: none"> - DB: 29 juni 2023 <p>Het controleprotocol en de controleverordening dienen nog aangepast te worden aan de gewijzigde wetgeving. Hieraan wordt nog gewerkt en in het AB van 14 december 2023 ter goedkeuring aangeboden.</p>
Communicatie	
Besluit	Kies een item.
Paraaf secretaris	
Kopie naar auteur	

Rechtmatigheidsverantwoording 2023

1. Inleiding en reeds genomen besluiten

Tot en met 2022 heeft de externe accountant een rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening afgegeven. Vanaf boekjaar 2023 is het Dagelijks Bestuur (DB) verantwoordelijk voor de rechtmatigheidsverantwoording. De externe accountant geeft vanaf dat moment alleen nog een controleverklaring af met een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening.

Het Algemeen Bestuur (AB) is in de vergadering van 30 juni 2022 uitgebreid geïnformeerd over dit onderwerp en toen is het volgende besloten:

1. De verantwoordingsgrens vast te stellen op 3% van de totale lasten (inclusief toevoeging reserves).
2. Het ambitieniveau vast te stellen op een rechtmatigheidsverantwoording gericht op de financiële rechtmatigheid en hantering van wettelijke normen.

Alhoewel het DB een explicietere verantwoordelijkheid krijgt, zal niet 'alles' anders worden vanaf 2023. De werkzaamheden om vast te stellen of rechtmatig is gehandeld, zullen niet wezenlijk anders worden. Het normenkader (met relevante wet- en regelgeving) wordt vastgelegd en daarnaast zal jaarlijks een intern controleplan worden opgesteld. Op basis daarvan worden Verbijzonderde Interne Controles (VIC) uitgevoerd door VRF. De resultaten van deze audits vormen een belangrijke input voor de beoordeling. Daar komt bij dat er grote "overlap" bestaat tussen aspecten van rechtmatigheid en getrouwheid. Mede hierom zal de accountantscontrole ook niet fundamenteel veranderen.

In deze memo wordt het AB geïnformeerd over de stand van zaken, wordt een besluit gevraagd en zal vooruit worden geblikt over wat nog komen gaat.

2. Rollen rechtmatigheidsverantwoording

2.1 Algemeen Bestuur

De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is mede bedoeld om het gesprek te ondersteunen tussen het AB en het DB, over de (financiële) rechtmatigheid. Met als doel om de kaderstellende en controlerende rol van het AB op dit vlak te versterken. Hierbij zal het AB de verantwoordingsgrens vast moeten stellen (reeds besloten) en aangeven aan het DB, wat over de rechtmatigheid in de bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen moet worden.

In de praktijk zal na afloop van het kalenderjaar en na het uitvoeren van alle controles een gesprek tussen AB en DB plaatsvinden over de bevindingen van de rechtmatigheidsverantwoording. Als wordt gekeken naar de werking van deze Gemeenschappelijke Regeling wordt voorgesteld om de rol van het AB door de Auditcommissie te laten invullen. Dit betekent dat het gesprek over de bevindingen zal plaatsvinden tussen de Auditcommissie en het DB. Deze rol van de Auditcommissie past goed bij het doel dat in art. 2.1 van de Verordening op de Auditcommissie is vastgesteld: 'het adviseren van het AB over alle financiële en bedrijfsvoeringsaspecten'.

Na afloop van het hiervoor genoemde gesprek kan worden bepaald wat in de bedrijfsvoeringsparagraaf dient te worden opgenomen.

De voorzitter van de Auditcommissie kan vervolgens in het AB verslag doen van het gesprek en de getrokken conclusies. Deze rol is in overeenstemming met art. 10.4 van de Verordening op de Auditcommissie waarin wordt gesteld dat: 'de voorzitter de commissie in het AB vertegenwoordigt'.

Besluit 1:

De Auditcommissie namens het AB het gesprek te laten voeren met het DB over de rechtmatigheidsverantwoording.

2.2 Dagelijks Bestuur

De verantwoordelijkheid voor de rechtmatigheid ligt bij het DB. Het DB richt daarvoor de administratie en interne beheersing zodanig in, dat het verantwoording kan afleggen. Het DB is verantwoordelijk voor het vermijden van rechtmatigheidsfouten en het optimaliseren van de bedrijfsprocessen om dit te voorkomen. Het afleggen van verantwoordelijkheid door het DB ondersteunt de verantwoordelijkheidsverdeling tussen AB en DB. Hierbij is het volgende van belang. Het DB neemt de rechtmatigheidsverantwoording op in de jaarrekening waarin wordt aangegeven of rechtmatig is gehandeld. Daarnaast kan een toelichting worden opgenomen in de bedrijfsvoeringsparagraaf van het jaarverslag over de kwaliteit van de interne beheersing en de leer- en verbeterpunten.

3. Fundament voor de rechtmatigheidscontrole

3.1 Normenkader

Het normenkader voor een rechtmatigheidscontrole betreft de inventarisatie van de voor de Verbijzonderde Interne Controle relevante regelgeving van hogere overheden en VRF zelf. Dit is wet- en regelgeving die bepalingen bevat over financiële beheershandelingen en door AB is vastgesteld en voorgeschreven. Het normenkader dient uiterlijk voor de aanvang van de jaarrekeningcontrole te zijn vastgesteld.

Het normenkader is toegevoegd als Bijlage 2.

3.2 Controleprotocol en de controleverordening

Het controleprotocol heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij verder te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties voor de controle van de jaarrekening. De controleverordening beschrijft de regels die gelden voor de controle van de jaarrekening.

Het controleprotocol en de controleverordening zullen worden aangepast en vervolgens worden voorgelegd aan het AB van 14 december 2023.

Bijlage 1: Inventarisatie wet- en regelgeving in het kader van de rechtmatigheidscontrole
 (de gearceerde vetgedrukte wet- en regelgeving is ook opgenomen in het toetsingskader)

Productgroepen	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern
GHOR	Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen	- Wet Veiligheidsregio's - Besluit Veiligheidsregio's	
Brandweer	Brandweezorg: - Planvorming - Risicobeheersing - Vakbekwaamheid - Materieelbeheer - Repressie Brandweer	- Wet Veiligheidsregio's - Besluit Veiligheidsregio's	
Jeugd-gezondheidszorg	Gezondheidsonderzoeken Jeugdgezondheidszorg Preventieve logopedie Advies en ondersteuning Rijksvaccinaties Spreekuren Kortdurende begeleiding Netwerken preventieve jeugdzorg Cursussen en voorlichting Tandheelkundige voorlichting Advisering leerplicht en leerlingenvervoer Extern vertrouwenspersoon Preventie ziekteverzuim	- Wet Publieke Gezondheid - Leerplichtwet - Wet op het primair onderwijs / Wet op de expertisecentra - Wet Maatschappelijke Ondersteuning	
Gezondheidsbevordering	Ondersteuning LGB Gezondheidsbevordering Documentatie Massamediale publieksinformatie Epidemiologisch onderzoek	- Wet Publieke Gezondheid - Wet op het primair onderwijs - Wet medisch-wetenschappelijk onderzoek met mensen	
Algemene gezondheidszorg	Alg. Infectieziektebestrijding Bestrijding SOA Bestrijding TBC Reizigersvaccinatie Medische milieukunde Technische hygiëne zorg Publieke gezondheidszorg asielzoekers Vangnet- en Bemoeizorg (OGGZ) Forensische geneeskunde	- Wet Publieke Gezondheid - Wet op de lijkbezorging - Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding - Besluit basisveiligheidsnormen stralingsbescherming - Wet kinderopvang - Besluit kwaliteit kinderopvang - Regeling Wet kinderopvang - AWBZ - Warenwetbesluit tatoeëren en piercen - Wet op de geneesmiddelenvoorziening BES - Wet geneeskundige behandelingsovereenkomst	

Algemeen Bestuur en ondersteunende processen	Algemeen beheer	<ul style="list-style-type: none"> - Grondwet - Burgerlijk Wetboek - Gemeentewet - Wet gemeenschappelijke regelingen - Algemene wet Bestuursrecht Archiefwet - Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg - Wet openbaarheid van bestuur - Wet markt en overheid - Algemene verordening gegevensbescherming - Wet algemene bepalingen omgevingsrecht - Wet open overheid (WOO) 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân 2019 - Organisatieverordening Veiligheidsregio Fryslân 2020 - Archiefverordening Veiligheidsregio Fryslân 2014 - Besluit Informatiebeheer Klachtenregeling Zorg Veiligheidsregio Fryslân 2017 - Mandaatbesluiten
	Financieel beheer en treasurybeheer	<ul style="list-style-type: none"> - Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) - Besluit accountantscontrole decentrale overheden - Besluit Doeluitkering bestrijding van rampen en zware ongevallen (BDUR) - Wet financiering decentrale overheden (FIDO) - Regeling uitvoering decentrale overheden (Ufdo) - Wet houdbare overheidsfinanciën (Hof) - Regeling schatkistbankieren decentrale overheden - Regeling Informatie voor derden (IV3) - Regeling Single Information Single Audit (Sisa) - Fiscale wetgeving - Kadernota rechtmatigheid (BBV) 	<ul style="list-style-type: none"> - Financiële verordening Veiligheidsregio Fryslân 2016 (ex art 212 GW) - Controleverordening Veiligheidsregio Fryslân 2014 (ex art. 213 GW) - Regeling Budgethouderschap Veiligheidsregio Fryslân 2014
	Arbeidsvoorwaarden en personeelsbeleid	<ul style="list-style-type: none"> - Ambtenarenwet - Fiscale wetgeving - Sociale verzekeringswetten - Pensioenwet - CAR (-UWO) Veiligheidsregio's - Wet beroepen individuele gezondheidszorg (BIG) - Arbeidstijdenwet - Wet Arbeidsomstandigheden ABP-wetgeving - Loga-circulaires - LOAV-circulaires - Circulaires Biza - Beroepscode voor verpleging en verzorging - Medisch tuchtrecht - Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen - Wet werk en zekerheid - Wet verbetering poortwachter 	

	Inkopen en contractbeheer	EU-aanbestedingsregels Aanbestedingswet 2012 Aanbestedingsbesluit Gids Proportionaliteit Wet markt en overheid	Inkoop- en aanbestedingsbeleid VRF 2021-2026
	Crisis COVID-19		- Verantwoordingsinstructie Meerkosten COVID-19 GGD - Verantwoordingsinstructie Meerkosten COVID-19 VR

Intern controleplan 2023

Alwin Postma

Mei 2023

1. Doelstelling intern controleplan

De doelstelling van dit intern controleplan is om op gestructureerde wijze aan te geven welke stappen wij nemen om vast te stellen dat onze organisatie 'in control' is. Het begrip 'in control zijn' betekent concreet:

- Betrouwbaarheid van de financiële informatievoorziening
- Naleving van relevante wet- en regelgeving
- Effectiviteit en efficiency van de bedrijfsprocessen.

De Verbijzonderde Interne Controle (VIC) wordt zoveel mogelijk procesgericht ingevuld, maar er zullen aanvullende gegevensgerichte toetsen nodig blijven. Hierbij geldt als uitgangspunt dat niet elke individuele vastlegging in de administratie wordt getoetst maar de processen achter de gegevens worden getoetst. Hierbij wordt beoordeeld of de processen de juistheid, tijdigheid en volledigheid waarborgen. Procesgerichte controle bestaat in hoofdlijnen uit de volgende stappen:

- Bepalen controledoelstelling
- Bepalen relevante wet- en regelgeving (toetsingskader)
- Risicoanalyse op procesniveau
- Het in kaart brengen van de opzet
- Het vaststellen van het bestaan
- Het toetsen van de werking
- Het rapporteren over de bevindingen en adviseren van verbeteringen.

Het jaar 2023 is het eerste jaar dat VRF zelf een oordeel dient te vormen over de rechtmatigheid. Het ambitieniveau dat het AB in juni 2022 heeft vastgesteld betreft de financiële rechtmatigheid inclusief de hantering van de wettelijke normen. Dit controleplan heeft primair tot doel om dit ambitieniveau vast te stellen.

2. Onderscheid significante- en overige processen

De processen zijn geselecteerd op basis van de volgende aspecten.

- In beginsel zijn alle processen met een financiële stroom geselecteerd om beoordeeld te worden.
- Voor alle benoemde processen en risico's zijn beoordeeld op kans en impact (zie bijlage B)
- Processen die vanuit de frauderisico-analyse als significant worden aangemerkt worden sowieso betrokken worden in de VIC.

De huidige opzet van de risicoanalyse is vooral een inschatting die vooraf is gemaakt o.b.v. de bevindingen van voorgaand jaar, de bevindingen vanuit de interimcontrole en jaarrekeningcontrole van de accountant en de frauderisico-analyse. Dit is een goede basis om mee verder te gaan, maar is altijd aan aanpassingen onderhevig.

Er wordt gewerkt met een bijstelling van het risico wanneer de opzet en bestaan a.d.h.v. een lijncontrole is verricht. Vanuit deze beoordelingen kunnen afwijkende beelden ontstaan die een bijsturing van het eerder ingeschatte risico wenselijk maken (wijziging in de wet- en regelgeving, de mate van kwalitatieve en financiële control en of er sprake is van mutaties in werkprocessen/medewerkers). Deze bijsturing zal een effect hebben op de uiteindelijke controlerichting (systeem- of gegevensgericht) en de daarmee gemoeide aantallen.

Onderdeel	Controleaanpak
<i>Risico's</i>	<ul style="list-style-type: none">• Inventariseren van de risico's (i.s.m. vakafdeling).• Scoren van de kans & impact van de risico's (hoog, middel, laag).
<i>Beheersmaatregelen</i>	<ul style="list-style-type: none">• Inventarisatie van de fysieke & geautomatiseerde beheersmaatregelen: <i>Wie doet wat, wanneer, waarmee en waarom?</i>• Vaststellen van de opzet, het bestaan en – waar noodzakelijk – de werking van deze beheersmaatregelen.
<i>Restrisico's</i>	<ul style="list-style-type: none">• Kwantificeren van het restrisico.• Bepalen van gegevensgerichte controlewerkzaamheden (detailcontroles, cijferbeoordelingen, cijferanalyses, verbandscontroles).

3. Uitvoering / vastlegging per proces

Door het uitvoeren van testwerkzaamheden kan een oordeel worden gegeven over de werking van deze interne beheersingsmaatregelen.

De doelstelling van het uitvoeren van werkzaamheden is te beoordelen of een interne beheersingsmaatregel effectief heeft gewerkt om het onderkende risico te verminderen. Het doel van een gegevensgerichte detailcontrole is om afwijkingen van materieel belang op beweringniveau te ontdekken.

De werkprogramma's per proces zijn het spoorboekje voor de uit te voeren controles. De werkprogramma's zullen voorafgaande aan de controle (opzet, bestaan en werking) opgesteld worden.

De opbouw van de werkprogramma's per proces is als volgt:

1. Doelstelling controle. Hierin wordt de controledoelstelling opgenomen. Moet deze op rechtmatigheid (recht, hoogte of duur), juistheid (kosten) of volledigheid (opbrengsten) worden gecontroleerd en wat zijn de posten in de programmarekening en de balans die gerelateerd zijn aan de processen (zie bijlage C).
2. Wet- en regelgeving (normenkader) van toepassing op het proces en de impact hiervan op de interne controle. Hier wordt ingegaan op de relevante wet- en regelgeving en rechtmatigheidsaspecten van het desbetreffende proces inclusief de toelichting hoe dit geborgd is in het proces en de uitvoering van de interne controle.
3. Risicoanalyse. In dit hoofdstuk zijn de risico's en beheersmaatregelen in het betreffende proces weergegeven (in beginsel de opzet en bestaan). Deze risico's en beheersmaatregelen zijn het vertrekpunt van de interne controle en beschrijven overzichtelijk de beheersing van het proces. Hierin wordt niet alleen gefocust op financiële risico's maar is ook aandacht voor juridische risico's en eventuele niet-financiële risico's (bedrijfsvoerings- / dienstverleningsrisico's). Voor 2023 ligt de focus op de financiële rechtmatigheid.
4. Overzicht bevindingen en aanbevelingen. In dit overzicht zijn de bevindingen en aanbevelingen weergegeven die uit de risicoanalyse komen.
5. Werkzaamheden interne controle. Hierin worden concreet de werkzaamheden van de interne controle beschreven. Dit begint met de beoordeling van de opzet (door middel van een jaarlijkse actualisatie van de risicoanalyse met de proceseigenaar waardoor de procesbeheersing in beeld is), vervolgens het bestaan van het proces waarbij door middel van een lijncontrole het proces in beeld wordt gebracht. Vervolgens wordt de werking van de beheersmaatregelen beschreven waarbij via deelwaarnemingen de werking wordt getoetst.
6. Evaluatie en conclusie.

Wanneer belangrijke beheersingsmaatregelen in het proces niet aanwezig of zichtbaar zijn en hierdoor het risico niet voldoende afdekt, moeten aanvullende gegevensgerichte controles worden uitgevoerd. Ook vormt een evaluatie van de bevindingen van vorig jaar en ontwikkelingen in het huidige jaar een rol in het bijstellen van de werkprogramma's.

Samen met de proceseigenaren van de belangrijkste processen die betrekking hebben op de financiële rechtmatigheid is een analyse gedaan van de werkprogramma's.

RAPPORTAGE

Allereerst worden de uitkomsten van de VIC per proces gerapporteerd aan de proceseigenaar. De proceseigenaar krijgt hierbij de gelegenheid om een reactie te geven op de bevindingen en aanbevelingen vanuit de VIC.

Vervolgens wordt vanuit de rapportage per proces een overkoepelende rapportage opgesteld. Deze overkoepelende rapportage is primair gericht aan het management. De accountant zal het rapport ter kennisneming ontvangen.

De rapportage (inclusief eventuele bijlagen) moet inzage geven in:

- Bijzonderheden naar aanleiding van de risicoanalyse;
- De omvang en aard van de uitgevoerde controles;
- De geconstateerde onvolkomenheden op detailniveau (financieel/niet-financieel, herstelbaar/niet-herstelbaar, rechtmatigheid);
- Een kwantificering van de fouten per proces plus de beantwoording van de vraag of en zo ja waar men financieel risico loopt;
- Conclusies en aanbevelingen;
- De voortgang ten aanzien van eerdere verbeteringsvoorstellen.

Bijlagen:

- A. Werkprogramma's significante processen en uitvoeringsplan interne controle VRF 2023.
- B. Risico-analyse.
- C. Posten in de programmarekening en balans en de relatie met processen (kruisjeslijst).

Bijlage A Werkprogramma's significante processen

1. Uitbetalingen aan personeel
2. Betalingsverkeer
3. Treasury & leningen
4. Begrotingsrechtmatigheid inclusief kredieten
5. Ontvangen van specifieke uitkeringen
6. Inkopen en aanbesteden

Grootte van processen in mln Euro obv Begroting 2023	
1. Uitbetalingen aan personeel	53,0
2. Huisvestings- en materiele kosten	26,7
3a. Leningenportefuille	59,8
3b. Kapitaalslasten	9,1
4. Investeringskrediet	14,3
5. BDuR	7,6
6. Inkopen en aanbesteden	26,7

Let op: het totaal van deze bedragen telt niet op tot het totaal van de Begroting 2023

1. Uitbetalingen aan personeel

Subprocessen:

- I. Betalen salarissen incl. declaraties en vrijwilligersvergoedingen - proceseigenaar: Afdelingshoofd P&O
- II. Bepalen WNT-verantwoordings – proceseigenaar: Concerncontroller
- III. Controleren Werkkostenregeling (WKR) – proceseigenaar: Afdelingshoofd financiën

Controledoelstelling

Rechtmatigheid (recht, hoogte of duur)

Wet- en regelgeving

Ambtenarenwet

Fiscale wetgeving

Sociale verzekeringswetten

Pensioenwet

CAR (-UWO) Veiligheidsregio's

Wet beroepen individuele gezondheidszorg (BIG) Arbeidstijdenwet

Wet Arbeidsomstandigheden ABP- wetgeving

Loga-circulaires Circulaires Biza

LOAV-circulaires (Landelijk Overleg Arbeidsvoorwaarden Veiligheidsregio's)

Beroepscode voor verpleging en verzorging Medisch tuchtrecht

Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen

Wet werk en zekerheid

Wet verbetering poortwachter

De vetgedrukte wet- en regelgeving is opgenomen in het toetsingskader.

Risico-analyse en beheersmaatregelen

Risico 1 : Brutosalarissen zijn onrechtmatig omdat CAR/UWO onjuist wordt toegepast:

- Toetsing op juistheid toepassen rechtspositie (CAR/UWO, eigen beleid);
- Review op toepassing standenregister;
- Checken van de salaristabel.

Risico 2: Pensioenpremies zijn onrechtmatig doordat verkeerde premiepercentages en/of franchises zijn toegepast;

- Review op de extern uitgevoerde (verbands)controles in de salarisadministratie, specifiek rondom sociale lasten, premies en loonheffing;
- Controle van het bruto-netto traject (toepassing van juiste premies, toeslagen);
- Checken van de salaristabel.

Risico 3: Loonheffing en sociale premies zijn onrechtmatig door de verkeerde toepassing van de arbeidskorting danwel loonheffingstabel;

- Review op de extern uitgevoerde (verbands)controles in de salarisadministratie, specifiek rondom sociale lasten, premies en loonheffing;
- Controle van het bruto-netto traject (toepassing van juiste premies, toeslagen);

Risico 4: Declaraties zijn onrechtmatig doordat uitbetaalde declaraties niet conform interne en externe wet -en regelgeving zijn bepaald;

- Controle op declaraties van reiskosten en onkosten;
- Deelwaarneming en analyse declaraties vrijwilligers.

Risico 5: Brutosalarissen zijn onrechtmatig doordat betaald wordt aan personen die niet (langer) in dienst zijn;

- Review op toepassing standenregister salarisadministratie.

Risico 6: Afwijkingen van de standaard leiden tot onjuiste uitbetalingen;

- Additionele controles in geval van afwijkingen.

Risico 7: In de rapportage over de betalingen aan de topfunctionaris blijkt het vastgestelde maximum te zijn overschreden.

- Aan het einde van het jaar wordt het totaal aan betalingen vastgesteld. Hierover wordt gerapporteerd in de jaarrekening die na afloop van het jaar wordt opgesteld.

Risico 8: De kosten gerelateerd aan de werkkosten overschrijden het vastgestelde maximum.

- In de gesprekken over de managementrapportage is de WKR een agendapunt.

Er zijn een aantal beheersmaatregelen getroffen:

1. Inrichtingen van de systemen;
2. Vier-ogen principe in geval van wijzigingen;
3. Standenregister salarisadministratie;

4. Externe controle door specialist;
5. Controle declaraties door salarisadministratie;

Bevindingen en aanbevelingen

Geen.

Werkzaamheden interne controle

Maandelijks wordt een standenregister opgesteld ter controle van de salarisadministratie, waarbij gecontroleerd wordt op:

- de juistheid en volledigheid van de dossiers van in- en uitdiensttreding;
- of alles is afgerekend bij uitdiensttreding;
- de aanwezigheid van een onderlegger voor wijzigingen in salarissen;
- onderbouwing van de onkostenvergoedingen;
- of er fiscale issues zijn.

In januari worden aanvullende controles uitgevoerd op het bruto-nettotraject op basis van de nieuwe premies, op de schaalperiodiek-bedragen en op het invaliditeits- & arbeidsongeschiktheids-pensioen. Deze controles worden opnieuw uitgevoerd wanneer het salaris in zijn geheel wijzigt door CAO aanpassing.

Maandelijks wordt er door het systeem een random selectie van 50 onkostendeclaraties gegenereerd die door de salarisadministratie wordt gecontroleerd.

Voor wat betreft de vrijwilligersvergoedingen wordt twee maal per jaar een controle gedaan op de juistheid en autorisaties van vrijwilligersvergoedingen. Deze controle zal in augustus en aan het einde van het jaar worden uitgevoerd en er zullen dan elke keer 10 declaraties worden gecontroleerd.

Evaluatie en conclusie

Ten aanzien van de controles op het bruto-nettotraject op basis van premies ed. is recent een nieuwe externe partij aangetrokken. Er is veel vertrouwen dat de controles met deze nieuwe partij op een gedegen wijze zullen worden uitgevoerd.

2. Betalingsverkeer

Controledoelstelling

Rechtmatigheid (recht, hoogte of duur). De controle wordt uitgevoerd om te bepalen of de goedkeuring voor de facturen door de juiste personen is afgegeven. Met de juiste personen wordt bedoeld dat is voldaan aan de Regeling budgethouderschap.

Dit proces kan worden gezien als het sluitstuk van het inkoopproces.

Wet- en regelgeving

Regeling budgethouderschap Veiligheidsregio Fryslân

Risico-analyse en beheersmaatregelen

Risico 1: Inkopen zijn onrechtmatig omdat de geldende budgethoudersregeling niet wordt gevolgd.

Risico 2: Er wordt op onrechtmatige wijze geld onttrokken aan de bank- en girorekeningen.

Risico 3: Er wordt een factuur goedgekeurd zonder dat op de juistheid van de kosten is gecontroleerd of dat is gecontroleerd of de levering heeft plaatsgevonden.

Beheersmaatregelen:

- In het systeem waar facturen worden ingebracht en goedgekeurd (Inconto) wordt een procuratieschema op basis van de budgethouderregeling ingevoerd. Goedkeuring van de facturen is alleen mogelijk als wordt voldaan aan het geldende procuratieschema.
- Eventueel evaluatie van proces systeemcontroles.
- Check op de autorisatie van verplichtingen en facturen conform de geldende budgethoudersregeling. Op elke betaling groter dan € 10.000 wordt deze controle uitgevoerd. (risico 1);
- Controle vanuit betalingsrun om vast te stellen dat naam en rekeningnummer overeenstemmen met de factuur (risico 2);
- Check op het verrichten van betalingen door de juiste personen (risico 2); Scheiding invoering betalingsrun en goedkeuring ervan. Goedkeuring door Afdelingshoofd financiën, Directeur Bedrijfsvoering of Algemeen Directeur.
- Controleproces crediteurenstamgegevens (scheiding invoer en validatie)

Bevindingen en aanbevelingen

Het is niet altijd duidelijk of de goedkeurder van een factuur in staat is de geleverde prestatie te beoordelen. Dit heeft nog niet geleid tot fouten, maar we kunnen hier als organisatie meer aandacht aan besteden.

Werkzaamheden interne controle

Op de betaaladvieslijst wordt van facturen groter dan € 10.000 door een medewerker van de afdeling Financiën een controle uitgevoerd om te checken of de factuur door de juiste persoon is geautoriseerd.

Drie maal per jaar zal door de Verbijzonderde Interne Controle voor 25 willekeurig gekozen facturen worden gecontroleerd of aan de budgethoudersregeling is voldaan. Daarnaast zal ook drie maal per jaar worden gecheckt of de betalingsrun door de juiste personen is goedgekeurd.

3. Treasury & leningen

Controledoelstelling

Rechtmatigheid (recht, hoogte of duur). Controle wordt uitgevoerd om te bepalen of voldaan wordt aan de eisen die gelden tav. treasury en het aangaan van (korte of lange) leningen.

Wet- en regelgeving

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
Wet financiering decentrale overheden (FIDO)
Regeling schatkistbankieren decentrale overheden
Financiële verordening Veiligheidsregio Fryslân 2016 (ex art 212 GW)
Regeling Budgethouderschap Veiligheidsregio Fryslân 2014

De hierboven genoemde wetgeving betreft het toetsingskader.

Risico-analyse en beheersmaatregelen

Risico 1: Er wordt niet voldaan aan de voorschriften rondom de kasgeldlimiet en de renterisiconorm;

Risico 2: Het proces van het aantrekken van (kasgeld)leningen is in strijd met de Financiële verordening (art. 14);

Risico 3: Het bedrag dat in kas wordt gehouden overschrijdt het geldende drempelbedrag (Regeling schatkistbankieren).

Beheersmaatregelen:

- Financiële administratie informeert de financieel adviseur indien de cashflow onder een bepaald niveau uitkomt. Vervolgens wordt door de financieel adviseur bepaald of en zo ja, welke actie noodzakelijk is.
- Na afloop van het jaar wordt in de jaarrekening gerapporteerd over de kasgeldlimiet, renterisiconorm, leningenportefeuille en voldoen aan de regeling schatkistbankieren.

Werkzaamheden interne controle

Rapporteren over kasgeldlimiet, renterisiconorm, leningenportefeuille en voldoen aan de regeling schatkistbankieren. Daarnaast ervoor zorgdragen dat de geldende limieten niet worden overschreden.

4. Begrotingsrechtmatigheid inclusief kredieten

Controledoelstelling

Rechtmatigheid (recht, hoogte of duur). Controle wordt uitgevoerd om te bepalen of eventuele overschrijdingen van de begroting op de juiste wijze zijn verantwoord.

Wet- en regelgeving

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Kadernota rechtmatigheid 2022 (BBV)

Financiële verordening Veiligheidsregio Fryslân 2016

De hierboven genoemde wetgeving betreft het toetsingskader.

Risico-analyse en beheersmaatregelen

Risico 1: Er wordt ten onrechte geschoven tussen budgetten en programma's om begrotingsoverschrijdingen te voorkomen.

Risico 2: Begrotingsoverschrijdingen zijn onrechtmatig.

Risico 3: Reservemutaties zijn in strijd met besluitvorming van AB.

Risico 4: Investeringskredieten worden niet benut conform vastgesteld doel.

Beheersmaatregelen:

1. Uitvoeren toets op de memoriaalboekingen en vaststellen dat de memoriaalboekingen niet zijn gemaakt om te schuiven tussen budgetten.
2. Toetsen of begrotingswijzigingen goed zijn doorgevoerd in de financiële administratie.
3. Vaststellen of programma's een overschrijding laten zien. Zo ja, stel vast of de overschrijding past binnen de voorwaarden van de kadernota rechtmatigheid.
4. Vaststellen dat overschrijdingen worden toegelicht in de jaarstukken. Het volgende stappenplan is hierover opgenomen in de Kadernota rechtmatigheid:
 - a. Stap 1: Bepalen of sprake is afwijkingen van de begroting;
 - b. Stap 2: Beoordelen of het totaal uitkomt boven de vastgestelde grens;
 - c. Bij ja: Stap 3: Vermelden totaal aan begrotingsonrechtmatigheden;
 - d. Stap 4: Vaststellen welke onrechtmatigheden passen binnen het vastgestelde beleid;
 - e. Stap 5: Resterende onrechtmatigheden toelichten in de verantwoording;
 - f. Stap 6: Opnemen aanvullende informatie in de paragraaf bedrijfsvoering;
 - g. Bij nee: Stap 3: Opnemen aanvullende informatie in de paragraaf bedrijfsvoering.
5. Toetsen of reservemutaties (zowel stortingen als onttrekkingen) voldoen aan besluitvorming van het AB (separaat besluit of begroting).
6. Toetsen of investeringskredieten worden uitgenut conform doel.

Werkzaamheden interne controle

In de eerste bestuursrapportage (na vier maanden) wordt:

- Toelichting gegeven op afwijkingen van programma's en investeringskredieten indien aanwezig.

In de tweede bestuursrapportage (na acht maanden) wordt:

- Gedetailleerde raming cq. Voorspelling van het jaarresultaat gegeven:
 - o geprognoseerde resultaten per programma;
 - o de (beoogde) toevoegingen en onttrekkingen aan reserves;
 - o de raming van de uitputting van investeringskredieten.

In de jaarrekening wordt vervolgens in de paragraaf Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid verantwoording afgelegd.

5. Ontvangen van specifieke uitkeringen

Controledoelstelling

Rechtmatigheid (recht, hoogte of duur). Toetsen of de gemaakte kosten declarabel zijn in het kader van een specifieke regeling.

Het betreft hier bijvoorbeeld: Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDuR), Kosten ter bestrijding van Covid-19, Incidentele bijdrage ondersteuning controle coronatoegangsbewijzen (2022), bekostiging eerste opvang ontheemden Oekraïne & SPUK Gala.

Wet- en regelgeving

Regeling informatieverstrekking sisa

Verantwoordingsinstructie van de betreffende regeling

Risico-analyse en beheersmaatregelen

Risico 1: De gemaakte kosten zijn niet te declareren conform de verantwoordingsinstructie.

Beheersmaatregelen:

1. Na opstelling van de declaratie wordt een controle uitgevoerd door afdelingshoofd financiën of concerncontroller.
2. De financieel adviseur in een vroeg stadium betrekken bij het projectteam.
3. Bewustwording creëren in het betreffende projectteam door het gesprek over de mate van declarabel zijn van kosten.

Bevindingen en aanbevelingen

Een aantal van de hierboven genoemde specifieke uitkeringen betreft een landelijke crisis. Hierdoor worden de hierboven genoemde beheersmaatregelen niet altijd strikt gevolgd. VRF leert wel op dit gebied.

6. Inkopen en aanbesteden

Controledoelstelling

Bepalen of de inkopen zijn gedaan conform de voorschriften van EU-aanbesteding en het interne inkoopbeleid.

Wet- en regelgeving

EU-aanbestedingsregels

Inkoop- en aanbestedingsbeleid VRF 2022-2026

Risico-analyse en beheersmaatregelen

Risico 1: Er wordt niet voldaan aan de voorschriften van EU-aanbesteding;

Risico 2: Inkopen zijn onrechtmatig omdat ze in strijd met het interne inkoopbeleid tot stand zijn gekomen;

Beheersmaatregelen:

- Inkoopadviseurs zijn op de hoogte van geldende bepalingen en worden in veel gevallen betrokken bij inkoop.
- Drie maal per jaar wordt een spendanalyse uitgevoerd waarbij op basis van de volledige crediteurenlijst zal worden gecheckt op welke wijze inkopen zijn aanbesteed.

Bevindingen en aanbevelingen

Binnen VRF is het niet verplicht om in geval van inkopen de inkoopadviseurs te raadplegen. Het kan dus voorkomen dat inkopen worden gedaan zonder dat voldaan is aan de gestelde eisen indien de verantwoordelijke niet op de hoogte is van de geldende regels. Hierin zijn de afgelopen jaren wel verbeteringen opgetreden.

Werkzaamheden interne controle

- Toetsen van de juiste aanbestedingsprocedure vanuit Europese regelgeving.
- Vaststellen dat bij het inkopen de verplichtingen van het inkoopbeleid (bv. meervoudig onderhands aanbesteden) zijn nageleefd.

Planning van werkzaamheden en rapportage 2023

Proces	Werkzaamheden	jan - apr	mei - aug	sep-dec
Betalingsverkeer	Check op de autorisatie van verplichtingen en facturen conform de geldende budgethoudersregeling	x	x	x
	Steekproefsgewijze controle vanuit betalingsrun om vast te stellen dat naam en rekeningnummer overeenstemmen met de factuur	x	x	x
	Check op het verrichten van betalingen door de juiste personen	x	x	x
Inkopen en aanbestedingen	Toetsen van de juiste aanbestedingsprocedure vanuit Europese regelgeving	x	x	x
	Vaststellen dat bij het inkopen de verplichtingen van het inkoopbeleid (bv. meervoudig onderhands aanbesteden) zijn nageleefd.	x	x	x
Uitbetalingen aan personeel	Toetsing op juistheid toepassen rechtspositie (CAR/UWO, eigen beleid)			
	Review op toepassing standenregister salarisadministratie	x	x	x
	Review op de extern uitgevoerde (verbands)controles in de salarisadministratie, specifiek rondom sociale lasten, premies en loonheffing	x		
	Controle van het bruto-netto traject (toepassing van juiste premies, toeslagen)	x		
	Controle op declaraties van reiskosten en onkosten	x	x	x
	Deelwaarneming en analyse declaraties vrijwilligers		x	x
Investerings en afschrijvingen	Toets op het bestaan van activa die zijn opgenomen in de administratie	x		
	Benutting van investeringskredieten en gereedmelden van investeringen		x	x
	Toetsen of juiste afschrijvingstermijnen worden toegepast;			x
Treasury en leningen	Toetsen kasgeldlimiet en renterisiconorm			x
	Toetsen het proces rondom aantrekken van nieuwe financiering	na aantrekking		
	Toetsen van gelden conform de regeling schatkistbankieren			x
Begrotings-rechtmatigheid	Toets op memoriaalboekingen		x	x
	Toetsen of begrotingswijzigingen goed zijn doorgevoerd in de financiële administratie		x	
	Overschrijding programmabegroting vaststellen inclusief onderbouwing			x
	Toets of reservemutaties (zowel stortingen als onttrekkingen) voldoen aan besluitvorming van het AB			x
Ontvangen specifieke uitkeringen	Toetsen of Bdur juist zijn verwerkt			x
	Toetsen rechtmatigheid en juistheid van de declaratie Covid-19 bij VWS	x	x	x
	Toetsen rechtmatigheid en juistheid van de declaratie CNO en Oekraïne	x	x	x
Rapportage		x	x	

Bijlage B Risico-analyse

Uitbetalingen aan personeel	Kans	Impact	Risico
Brutosalarissen zijn onrechtmatig omdat CAR/UWO onjuist wordt toegepast	1	2	2
Pensioenpremies zijn onrechtmatig doordat verkeerde premiepercentages en/of franchises zijn toegepast	1	2	2
Loonheffing is onrechtmatig door de verkeerde toepassing van de arbeidskorting danwel loonheffingstabel	2	2	4
Sociale premies zijn onrechtmatig door de verkeerde toepassing van de arbeidskorting danwel loonheffingstabel	3	2	6
Declaraties zijn onrechtmatig doordat uitbetaalde declaraties niet conform wet -en regelgeving zijn bepaald	2	1	2
Brutosalarissen zijn onrechtmatig doordat betaald wordt aan personen die niet (langer) in dienst zijn	1	1	1
Afwijkingen van de standaard leiden tot onjuiste uitbetalingen	2	1	2
In de rapportage over de betalingen aan de topfunctionaris blijkt het maximum te zijn overschreden.	1	1	1
De kosten gerelateerd aan de werkkosten overschrijden het vastgestelde maximum	3	1	3
Betalingsverkeer			
Inkopen zijn onrechtmatig omdat de geldende budgethoudersregeling niet wordt gevolgd	1	3	3
Er wordt op onrechtmatige wijze geld onttrokken aan de bank- en girorekeningen	1	3	3
Goedgekeuring factuur zonder controle juistheid kosten en daadwerkelijke levering	2	1	2
Treasury & leningen			
Er wordt niet voldaan aan de voorschriften rondom de kasgeldlimiet en de renterisiconorm	1	2	2
Het proces van het aantrekken van (kasgeld)leningen is in strijd met de Financiële verordening	1	2	2
Het bedrag dat in kas wordt gehouden overschrijdt het geldende drempelbedrag	1	2	2
Begrotingsrechtmatigheid inclusief kredieten			
Er wordt ten onrechte geschoven tussen budgetten en programma's om begrotingsoverschrijdingen te voorkomen	1	3	3
Begrotingsoverschrijdingen zijn onrechtmatig	2	2	4
Reservemutaties zijn in strijd met besluitvorming van AB	1	3	3
Investeringskredieten worden niet benut conform vastgesteld doel	2	1	2
Ontvangen van specifieke uitkeringen			
De gemaakte kosten zijn niet te declareren conform de verantwoordingsinstructie	2	2	4
Inkopen en aanbesteden			
Er wordt niet voldaan aan de voorschriften van EU-aanbesteding	3	3	9
Inkopen zijn onrechtmatig omdat ze in strijd met het interne inkoopbeleid tot stand zijn gekomen	3	2	6

Bijlage C Posten in de programmarekening en balans en de relatie met processen (kruisjeslijst).

	Salaris-kosten		Kostenverdeling			Activa op de balans			Passiva op de balans			
	53,0	9,1	4,6	Materiele kosten	Materiele activa	Vorderingen	Liquide middelen	Overlopende activa	Eigen vermogen	Voor-zieningen	Schulden	Overlopende passiva
Externe wet- en regelgeving				22,1	72,6	7,0	0,5	1,3	7,3	8,9	62,8	2,3
Fiscale wetgeving												
Pensioenwet												
Wet Normering Topinkomens												
Wet financiering decentrale overheden (FIDO)												
Regeling schatstbankieren decentrale overheden												
Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)												
Regeling informatieverstrekking ssa												
Verantwoordingsinstructie van de betreffende regeling												
EU-aanbestedingsregels												
CAR (-UWO) Veiligheidsregio's												
Interne regelgeving												
Regeling budgethouderschap VRF												
Financiële verordening VRF												
Kadernota rechtmatigheid 2022 (BBV)												
Inkoop- en aanbestedingsbeleid VRF 2022-2026												

Oplegnotitie Besluitvormend

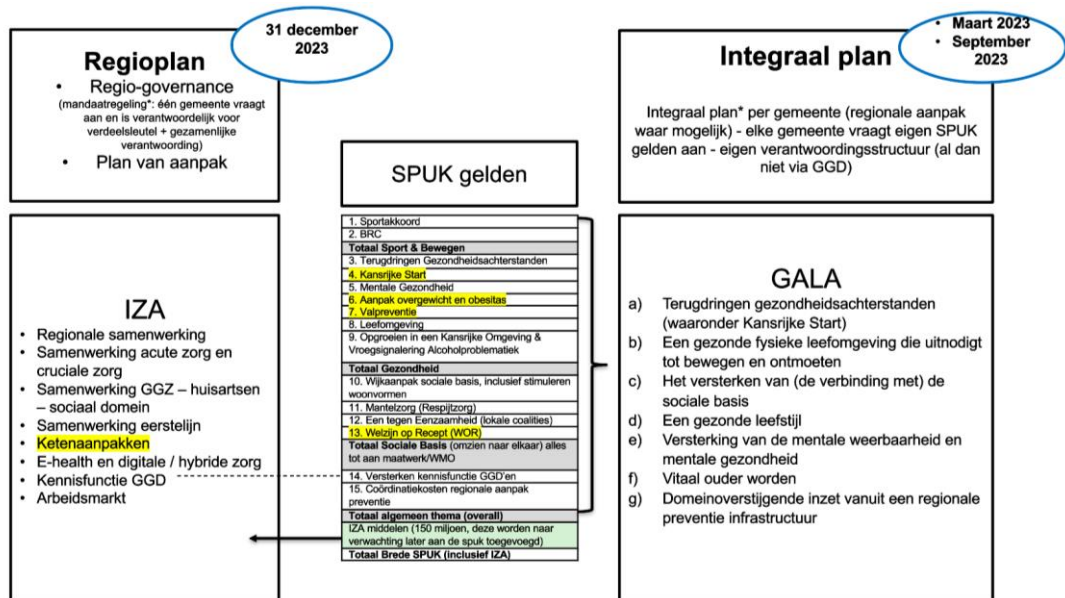
Onderwerp	Kansrijke Start Fryslân
Ter behandeling in de vergadering van	de Bestuurscommissie Gezondheid
Status	Openbaar
Portefeuillehouder	N. Kramers
Auteur	L. Kleefstra
Bijlagen	Stand van Zaken Kansrijke Start Fryslân
Vergaderdatum	22-06-2023
Agendapunt	8
Betrokken afdeling/ medewerkers (functioneel)	
OR/GO	Kies een item.

Conceptbesluit	<p>De Bestuurscommissie Gezondheid</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Neemt kennis van de stand van zaken Kansrijke start Fryslân; 2. Geeft GGD Fryslân opdracht om de resterende periode van de huidige opdracht Kansrijke Start te benutten om de regionale ketenaanpak en -samenwerking Kansrijke Start vorm te geven, zoals bedoeld in het GALA en IZA; 3. Vraagt GGD Fryslân in het najaar te komen met een voorstel voor de vervolffinanciering van Kansrijke Start.
Inleiding	<p>14 november 2019¹ heeft de Bestuurscommissie gezondheid besloten in Fryslân aan de slag te gaan met het programma 'Kansrijke Start' en hiervoor een Friese coalitie te vormen. Doel van deze Friese coalitie was, aanvullend op de lokale gemeentelijke en landelijke aanpak, via provinciale samenwerking zoveel mogelijk kansen op een goede start te creëren rondom de eerste 1000 dagen van kinderen. Dit met speciale aandacht voor kwetsbare gezinnen. De focus lag op het gezamenlijke: de coalitie is er om dat te doen wat niet in gemeenten afzonderlijk kan, landelijk niet wordt gedaan, of gezamenlijk meer effect heeft, minder inspanning vraagt of 'goedkoper' is.</p> <p>De looptijd was in eerste instantie gelijk aan de looptijd van het landelijke programma Kansrijke Start (tot eind 2021).</p> <p>In februari 2022 is Kansrijke Start geëvalueerd en is besloten een vervolg te geven aan de Friese aanpak Kansrijke Start voor</p>

¹ [09_1 Oplegnotitie Kansrijke Start \(azureedge.net\)](#)

	<p>nogmaals twee jaar. GGD Fryslân kreeg de opdracht om een meerjarenprogramma Kansrijke Start Fryslân te maken en daarin de verbinding met en borging binnen de Friese Preventieaanpak (FPA) te zoeken. Op basis daarvan zou de Bestuurscommissie een voorstel krijgen om Kansrijke Start op te nemen in de Kaderbrief 24-27, in de verwachting dat er landelijke middelen ter beschikking van gemeenten kwamen.</p> <p>Inmiddels is Kansrijke Start opgenomen in het Gezond Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA) en is het daarin een van de ketenaanpakken die vormgegeven moet worden in elke zorgregio. Zo moeten gemeenten en zorgverzekeraars per 1 januari 2024 een ketenaanpak Kansrijke Start ingericht hebben. Dit houdt in het initiëren van regionale samenwerkingsafspraken voor een ketenaanpak en het structureel organiseren en coördineren van de inzet van gemeenten in de regio.</p> <p>De manier waarop we in Fryslân al sinds 2020 op regionaal niveau werken aan Kansrijke Start is daarmee een voorbeeld voor andere regio's (Zie bijlage voor de stand van zaken). En doordat we in Fryslân de afgelopen jaren de provinciale coalitie Kansrijke Start vorm hebben gegeven, hebben we nu een voorsprong ten opzichte van andere regio's. Tegelijk zijn het GALA en IZA een aanmoediging én richtinggevend voor het vervolg. Voor een integraal plan van aanpak, zowel lokaal als provinciaal is het aan te raden om de opdracht vanuit GALA en IZA rond Kansrijke Start in gezamenlijkheid aan te vliegen. Ons voorstel is daarom om geen separaat meerjarenplan te maken, maar GGD Fryslân de opdracht te geven om de resterende periode van de huidige opdracht te benutten om de regionale ketenaanpak- en samenwerking Kansrijke Start vorm te geven, zoals verwoord in het GALA en IZA. Waar mogelijk en gewenst wordt ook input gegeven voor de lokale ketenaanpakken en -coalities Kansrijke Start.</p>
Beoogd effect	Een regionale ketenaanpak en -samenwerking Kansrijke Start, die voortbouwt op wat er al ligt, en invulling geeft aan de opdracht vanuit GALA/IZA als het gaat om de regionale ketenaanpak en -samenwerking Kansrijke Start.
Argumenten	Vanuit de Bestuurscommissie Gezondheid lag er al een opdracht om een provinciale aanpak Kansrijke Start vorm te geven. Deze opdracht sluit heel mooi aan bij de opgave die er nu vanuit GALA en IZA ligt over Kansrijke Start. Door hierop aan te sluiten wordt én verder gebouwd op wat er al ligt én wordt voorkomen dat er langs elkaar heen gewerkt wordt.
Kantttekeningen/risico's	<p>Er is nog veel onduidelijkheid over de kaders en de financiering van GALA en IZA. Daardoor is het nu nog niet duidelijk hoe de vervolgfianciering van Kansrijke start eruit komt te zien. Zodra hier meer over bekend is, komt er een voorstel naar de BC.</p> <p>De ketenaanpak Kansrijke start moet goed passen binnen het regioplan en de lokale ketenaanpakken. Door deze rol bij de GGD te blijven beleggen is dit goed geborgd. De GGD is nauw betrokken bij zowel de lokale plannen van aanpak als het regioplan.</p>
Financiële consequenties	Er zijn voor nu geen financiële consequenties. Er komt een nieuw dekkingsvoorstel voor de lange termijn in het najaar, zodra er meer bekend is over de financieringsmogelijkheden vanuit het IZA.
Vervolgaanpak/uitvoering	Voor 1 januari 2024 moet de ketenaanpak Kansrijke Start er liggen. Na 1 januari 2024 zal de ketenaanpak verder ingevuld en

	geconcretiseerd moeten worden. Er komt een nieuw dekkingvoorstel voor de lange termijn in het najaar.
Communicatie	De communicatie over de Ketenaanpak Kansrijke Start wordt meegenomen in de communicatie vanuit de GGD over het GALA. Ook wordt er op dit punt afstemming gezocht met de gemandateerde gemeente vanuit het IZA (gemeente Smallingerland).
Besluit	Kies een item.
Paraaf secretaris	
Kopie naar auteur	

Kansrijke Start Fryslân

'Een kansrijke start voor
alle kinderen in Fryslân'

Kansrijke Start Fryslân

Huidige stand van zaken

Thea Westerink
16-5-2023

Inhoudsopgave

1. Wat is Kansrijke Start	2
2. Kansrijke Start Fryslân	3
3. Landelijke ontwikkelingen	3
4. Overzicht activiteiten Kansrijke Start Fryslân	4
Bijlage Infographic Kansrijke Start Fryslân	8

1. Wat is Kansrijke Start?

Op het fundament van de eerste 1000 dagen, vanaf 10 maanden voor de geboorte tot ongeveer 2 jaar, bouwen we de rest van ons leven verder. De omgeving waarin een kind wordt geboren, groeit en zich ontwikkelt in de eerste 1000 dagen, en bepaalt in grote mate de kansen voor later. Door nu te investeren in een goede, kansrijke start voor elk kind, bouwen we aan een gezonde generatie in de maatschappij van morgen. De meeste kinderen in Nederland maken een goede start in het leven en groeien gezond op. Er zijn echter ook kinderen (± 1 op de 6) die een minder goede start maken door bijvoorbeeld vroeggeboorte/laag geboortegewicht en blootstaan aan medische of sociale risicofactoren zoals stress, rook, slechte voeding of gebrek aan liefdevolle aandacht. Dit heeft een levenslang effect op zowel de fysieke als mentale gezondheid en ontwikkeling. En daarmee op de kansen op school, op de arbeidsmarkt en in de maatschappij.

Het landelijke actieprogramma Kansrijke Start

In september 2018 werd het landelijke actieprogramma Kansrijke Start door het ministerie van VWS gelanceerd vanuit de overtuiging dat ieder kind de best mogelijke start van zijn of haar leven verdient. Ouders zijn cruciaal bij het geven van een goede start aan hun kind. Als we verschil willen maken moeten we (aanstaande) ouders in een kwetsbare situatie beter ondersteunen om hun kind de beste start te geven en hulp en steun tijdens de opvoeding normaliseren. Het actieprogramma Kansrijke Start zet daarom via het stimuleren en faciliteren van lokale coalities Kansrijke Start in elke gemeente in op het versterken van de samenwerking tussen professionals in het medisch en sociaal domein onderling en het informeel netwerk.

Door (aanstaande) ouders in een kwetsbare situatie beter te ondersteunen bij het ouderschap en te investeren in een goede start voor elk kind, bouwen we aan het fundament van gezondere generaties, waarin meer gelijkheid is, waar iedereen zijn of haar talenten kan ontwikkelen en iedereen de kans krijgt op een gezond en gelukkig leven.

Actielijnen Kansrijke Start:

Actielijn 1: voor de zwangerschap

- Meer aanstaande kwetsbare ouders starten goed voorbereid met hun zwangerschap.
- Minder ongeplande en onbedoelde zwangerschappen komen voor in kwetsbare gezinnen.

Actielijn 2: tijdens de zwangerschap

- Beter signaleren van medische en sociale problemen bij (aanstaande) kwetsbare ouders.
- Meer aanstaande kwetsbare ouders krijgen eerder de juiste hulp.

Actielijn 3: na de geboorte

- Meer kwetsbare ouders zijn toegerust voor het ouderschap en de opvoeding.
- Minder baby's en jonge kinderen worden uit huis of onder toezicht geplaatst.

2. Kansrijke Start in Fryslân

Op 14 november 2019¹ heeft de Bestuurscommissie gezondheid besloten in Fryslân aan de slag te gaan met het programma ‘Kansrijke Start’ en hiervoor een Friese coalitie te vormen. Doel van deze Friese coalitie was, aanvullend op de lokale gemeentelijke en landelijke aanpak, via provinciale samenwerking zoveel mogelijk kansen op een goede start te creëren rondom de eerste 1000 dagen van kinderen. Dit met speciale aandacht voor kwetsbare gezinnen. De focus lag op het gezamenlijke: de coalitie is er om dat te doen wat niet in gemeenten afzonderlijk kan, landelijk niet wordt gedaan, of gezamenlijk meer effect heeft, minder inspanning vraagt of ‘goedkoper’ is. De looptijd was in eerste instantie gelijk aan de looptijd van het landelijke programma Kansrijke Start (tot eind 2021).

In februari 2022 is Kansrijke Start geëvalueerd en is besloten een vervolg te geven aan de Friese aanpak Kansrijke Start voor nogmaals twee jaar. GGD Fryslân kreeg de opdracht om een meerjarenprogramma Kansrijke Start Fryslân te maken en daarin de verbinding met en borging binnen de Friese Preventieaanpak (FPA) te zoeken. Door personele wisselingen is de nieuwe aanjager Kansrijke Start pas in juli 2022 gestart, waardoor de looptijd is verschoven naar juli 2022 tot juli 2024. Verderop in deze memo worden de huidige activiteiten van de Friese aanpak Kansrijke Start beschreven. In de bijlage is een infographic opgenomen met achtergrondcijfers.

Hoe ziet Kansrijke Start Fryslân eruit?

Provinciaal lerend netwerk

Het provinciaal lerend netwerk Kansrijke Start bestaat uit provinciale stakeholders². Vanuit het provinciaal lerend netwerk zijn op basis van de drie actielijnen (voor, tijdens en na de zwangerschap) zes thematafels gevormd (zie Overzicht activiteiten Kansrijke Start Fryslân).

Coalitie ouderschap (FPA)

Omdat de drie actielijnen waar Kansrijke Start uit bestaat allemaal gericht zijn op de ouders, én ook gericht is op ‘weten, delen, doen’ is het provinciaal lerend netwerk Kansrijke Start ondergebracht onder de coalitie ‘Ouderschap’ van de Friese Preventie Aanpak. De aanjager Kansrijke Start en de coalitietrekker van de coalitie ouderschap zijn verenigd in één persoon.

Kansrijke start richt zich nu op de leeftijd -9 maanden tot 2 jaar (eerste 1000 dagen). Door het onderbrengen van Kansrijke Start bij de coalitie ouderschap is er de mogelijkheid om deze leeftijd op te hogen naar 6/7 jaar. Dit zal gefaseerd gebeuren. Het is eerst van belang dat we de samenwerking tussen provinciaal en lokaal goed borgen en dat kunnen we doen vanuit de thema’s van Kansrijke Start.

3. Landelijke ontwikkelingen

Kansrijke Start is in het landelijk coalitieakkoord opgenomen, inclusief extra middelen. Dit heeft ertoe geleid dat Kansrijke Start nu in twee Bestuurlijke akkoorden is opgenomen: het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Vanaf 2023 loopt de financiering van Kansrijke Start via een brede specifieke uitkering (SPUK) aan de gemeenten, bedoeld voor de

¹ [09_1 Oplegnotitie Kansrijke Start \(azureedge.net\)](#)

²In de coalitie zit vertegenwoordiging vanuit de Friese Gemeenten, ROS Friesland, Consortium geboortezorg Noord-Nederland, Sociaal Domein Fryslân, POP Poli’s, kraamzorg, GGD Fryslân en de programmaleider van Nu Niet Zwanger.

uitvoering van deze akkoorden³.

De SPUK-middelen voor Kansrijke Start dienen gemeenten in te zetten voor de volgende onderdelen:

- Het vormen, versterken en behouden van lokale coalities Kansrijke Start en
- Het inzetten van interventies Kansrijke Start, ten behoeve van (aankomende) gezinnen in een kwetsbare situatie.
- Het maken van regionale samenwerkingsafspraken rondom Kansrijke Start.

Consequenties landelijke ontwikkelingen op Provinciale aanpak Kansrijke Start

Het besluit⁴ vanuit de Bestuurscommissie om Kansrijke Start provinciaal aan te jagen, was al een vooruitziende blik naar de ketenaanpak Kansrijke Start zoals beschreven in het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

In het GALA wordt de ketenaanpak Kansrijke Start als 1 van de 5 ketenaanpakken genoemd die 1 januari 2024 moet worden ingericht. Dit houdt in het initiëren van regionale samenwerkingsafspraken voor een ketenaanpak en het structureel organiseren en coördineren van de inzet van gemeenten in de regio.

De manier waarop we in Fryslân al sinds 2020 op regionaal niveau werken aan Kansrijke Start is daarmee een voorbeeld voor andere regio's. En doordat we in Fryslân de afgelopen jaren de provinciale coalitie Kansrijke Start vorm hebben gegeven, hebben we nu een voorsprong ten opzichte van andere regio's. Tegelijk zijn het GALA en IZA een aanmoediging én richtinggevend voor het vervolg. Voor een integraal plan van aanpak, zowel lokaal als provinciaal is het aan te raden om de opdracht vanuit GALA en IZA rond Kansrijke start in gezamenlijkheid aan te vliegen. Daarom is de Bestuurscommissie Gezondheid gevraagd om de resterende periode van de huidige opdracht te benutten om de regionale ketenaanpak- en samenwerking Kansrijke Start vorm te geven, zoals verwoord in het GALA en IZA. Waar mogelijk en gewenst wordt ook input gegeven voor de lokale ketenaanpakken en -coalities Kansrijke start.

4. Overzicht activiteiten Kansrijke Start Fryslân

Hieronder volgt per actielijn een beschrijving van de activiteiten van Kansrijke Start Fryslân.

Voor de zwangerschap:

Nu Niet zwanger:

- Er worden steeds meer aandachtfunctionarissen opgeleid (38 in 2022 naar 70 op dit moment) en er worden nog steeds nieuwe aandachtfunctionarissen opgeleid;
- Er moeten met de zorgverzekeraar en Friese gemeenten nog provinciaal afspraken gemaakt worden over preconceptionezorg;
- Er wordt gekeken naar provinciale afspraken rondom voorlichting tav gezond zwanger worden.

³ In Fryslan gaat het voor Kansrijke start in totaal om € 594.969,00 in 2023, € 634.623,00 in 2024, € 634.623,00 in 2025 en € 792.927,00 in 2026.

⁴ [Oplegnotitie Kansrijke Start](#)

Tijdens de zwangerschap:

- Bouwstenen Fries Zorgpad kwetsbare zwangeren wordt voor de zomer aangeleverd;
- Monitoring en evaluatie rondom het zorgpad wordt verder vormgegeven zodat er in 2024 een dashboard ligt met data. Er wordt gekeken naar afspraken rondom de methodiek voor signalering;
- Het zorgpad wordt nu middels doelgroepenonderzoek geëvalueerd. De resultaten komen dit najaar en worden meegenomen in de verdere ontwikkeling van het zorgpad;
- Er wordt gekeken of er interventies zijn die wij Friesland breed kunnen aanbieden (bijv. Voorzorg);
- Taskforce Rookvrije start wil van start met een pilot in Leeuwarden vanuit het Verloskundig

Wat is een Zorgpad?

in een zorgpad zijn de samenwerkingsafspraken vastgelegd tussen medisch en sociaal domein over de zorg voor het gezin en het ongeboren kind tijdens de zwangerschap en de eerste tijd na de geboorte. Zorgverleners in de geboortezorg kunnen het zorgpad in werking zetten wanneer zij het gevoel hebben dat er iets niet pluis is of bij het signaleren van risicofactoren.

Samenwerkingsverband (VSV). Deze ontwikkelingen worden gevolgd en gedeeld. Er is nu al de mogelijkheid om alle zwangeren 'rookstop telefoon' laagdrempelig en gratis aan te bieden;

- Samenwerking VSV (Verloskundig Samenwerking Verband) en JGZ wordt versterkt. We zijn bij alle Friese VSV's langs geweest, JGZ zit nu nog niet structureel aan tafel;
- Er loopt een pilot (Lemmer, Balk en Harlingen) om de intake JGZ te combineren met de Maternale Kinkhoest Vaccinatie (bij 22 weken). Dit najaar worden de resultaten verwacht en kan op basis daarvan gekozen worden om dit breder in te voeren;
- Er wordt gewerkt aan afspraken over signalering door verloskundigen, en eventuele vergoeding voor aanwezigheid multidisciplinair overleg door professionals;
- Er wordt gewerkt aan afspraken op provinciaal niveau om de betaalbaarheid en toegankelijkheid van kraamzorg te verbeteren.

Na de zwangerschap:

- Er wordt gewerkt aan provinciale afspraken tav signalering. Door vroegtijdig signaleren (en meer kinderwensgesprekken om ongewenste zwangerschappen te voorkomen) en betere samenwerking zullen meer ouders de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben waardoor er uiteindelijk minder baby's, jonge kinderen onder toezicht staan of uit huis worden geplaatst.
- Coalitie ouderschap gaat zich op termijn ook richten op ouderschap bij kinderen van 2 jaar en ouder. Dit zal pas in een later stadium verder opgepakt worden, omdat de prioriteit nu ligt bij de eerste 1000 dagen.

Overige werkzaamheden

- Er vinden kwartaalbijeenkomsten plaats voor de lokale coalitietrekkers;
- Er wordt gemonitord wat de stand van zaken is bij de lokale coalities;
- Het provinciaal lerend netwerk komt drie keer per jaar bij elkaar en zal dynamisch blijven met een vast kern.
- De betrokken bestuurders vanuit de gemeenten worden onder andere via de bestuurscommissie en het Bestuurlijk Platform van de FPA meegenomen in alle ontwikkelingen rondom Kansrijke Start Fryslân.
- *Fries Symposium Kansrijke Start 24 mei 2023*

Op woensdag 24 mei zal het Fries Symposium Kansrijke Start plaatsvinden in samenwerking met de Friese Preventie Aanpak. De focus zal liggen op ketensamenwerking en het versterken van de sociale basis. Ook zullen er goede voorbeelden uit de provincie met elkaar gedeeld worden.

- Kennisdeling via online platform

Sinds eind 2022 is er een online platform vanuit de Friese Preventie Aanpak waarbij onder de coalitie Ouderschap alle gegevens rondom Kansrijke Start gedeeld worden. Het platform wordt steeds meer uitgebreid maar kan nog groeien zodat er ook meer interactief gedeeld kan worden tussen alle professionals in Friesland die zich met dit onderwerp bezighouden. Zo staat alle kennis op 1 plek en is het toegankelijk voor iedereen.

- Werkgroepen lerend netwerk Kansrijke start (coalitie ouderschap)

Vanuit het provinciaal lerend netwerk zijn er enkele werkgroepen actief, die rond een specifiek vraagstuk provincie breed tot bouwstenen voor lokale coalities of tot regionale afstemming willen komen. Wij zien deze werkgroepen als de voorlopers/pioniers van de Ketenaanpak Kansrijke Start.

Hieronder de stand van zaken van de verschillende werkgroepen:

1. **Werkgroep monitoring zorgpad kwetsbare zwangere.** Deze werkgroep houdt zich met twee thema's bezig:
 - a. *Integratie van het Prenataal huisbezoek binnen het zorgpad kwetsbare zwangere*
De werkgroep heeft bouwstenen gemaakt voor een Fries zorgpad kwetsbare zwangere met integratie van het prenataal huisbezoek. Deze zijn al besproken op een bijeenkomst met de lokale coalitietrekkers en worden voor de zomer breder gedeeld met alle betrokkenen (oa. op het symposium kansrijke Start op 24 mei).
 - b. *De monitoring van de zorg voor kwetsbare zwangeren*
Voor de monitoring van het zorgpad is een aparte werkgroep opgestart die alle cijfers die er bekend zijn in een dashboard verzamelt, zodat deze voor iedereen inzichtelijk zijn. Het streven is om in september een jaarrapportage klaar te hebben en vanaf volgend jaar met een dashboard te werken.

2. **Werkgroep Toegankelijkheid kraamzorg**
Als kersverse ouder(s) komt er veel op je af. Ondersteuning in de eerste periode na de bevalling is erg belangrijk. Kraamzorg speelt daarin een belangrijke rol. Daarnaast weten we dat gezinnen, door gebrek aan geld, kraamzorg lang niet altijd in voldoende mate afnemen. Dit is natuurlijk een onwenselijke situatie. Door kraamzorg juist voor deze doelgroep betaalbaarder te maken, krijgt de baby een Kansrijkere Start. Er is daarom overleg geweest met De Friesland Zorgverzekeraar de kraamzorg, ROS Friesland en de provinciale aanjager om te onderzoeken wat de oorzaak hiervan is en wat eraan gedaan kan worden. Dit zal leiden tot provinciale afspraken.

3. **Werkgroep verbeteren perinatale gezondheid van asielzoekers**
In Friesland hebben 7 gemeenten een AZC-locatie binnen hun gemeente. De werkgroep wil na een analyse van de perinatale sterftcijfers bij de andere gemeenten met een AZC uit onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de perinatale sterfte bij asielzoekers terug te dringen.

4. **Werkgroep Kansen vergroten voor een optimale start van kinderen met ouders met een LVB of ouders met (geschiedenis of risico's op) psychische of psychiatrische problemen**
Er zijn verschillende organisaties in Fryslân die zich bezighouden met deze doelgroep (onder andere GGZ Friesland en Alliade). Samen met deze partners zijn wij aan het kijken hoe de zorg nu geregeld is en waar het beter kan om zo middels een gezinsaanpak kind en ouder de beste zorg te kunnen bieden.

Activiteiten voor lokale coalities Kansrijke Start

Hoewel de focus van de provinciale aanpak Kansrijke Start vooral ligt op de regionale samenwerking, merken we dat er vanuit de gemeenten ook behoefte is aan uitwisselingen tussen de lokale coalities. Vanuit de provinciale aanpak is aan die wens tegemoet gekomen. Sinds het najaar van 2022 wordt er in Friesland elk kwartaal een bijeenkomst georganiseerd voor alle lokale Kansrijke Start-trekkers. Het doel van deze bijeenkomsten is om de onderlinge kennisuitwisseling te bevorderen. Ook geeft het informatie over waar lokale coalities tegenaan lopen. Onderwerpen waarover onder andere gesproken is: prenataal huisbezoek, Nu niet zwanger, GALA en de ketenaanpak Kansrijke Start. Voor elke bijeenkomst krijgen de gemeenten een vragenlijst om in te vullen voor de monitor Kansrijke Start in Fryslân.

Ook is er vormgegeven aan de wens van gemeenten om een digitaal uitwisselingsplatform te hebben. Op het online platform van de Friese Preventie Aanpak is een digitale ruimte voor de coalitie ouderschap, waar een van de onderdelen is voor kansrijke Start. Hier worden online alle relevante gegevens gedeeld tav Kansrijke Start zowel provinciaal als landelijk en hebben de lokale coalities de mogelijkheid om vragen te stellen en elkaar op te zoeken.

Stand van zaken lokale coalities

Middels een enquête⁵ en individuele gesprekken met gemeenten krijgen we steeds beter in beeld hoe het gaat met de lokale coalities. In alle gemeenten in Fryslân is een lokale coalitie Kansrijke Start en is er een zorgpad voor (kwetsbare) zwangeren. De coalitie is in de ene gemeente wel meer actief dan in de andere gemeente. Een aantal observaties uit de enquête delen we hier (alleen voor de coalities die meegedaan hebben aan het onderzoek):

- Een groot deel van de coalities maakt gebruik van Nu Niet Zwanger.
- Alle coalities hebben een zorgpad kwetsbare zwangeren
- In de meeste gemeenten is het Prenataal huisbezoek onderdeel van het zorgpad. In enkele gemeenten wordt hier nog aan gewerkt
- In niet alle gemeenten wordt prenatale voorlichting gegeven of slechts beperkt (=wettelijke taak)
- Door de meeste coalities wordt nog geen gebruik gemaakt van een ervaringsdeskundige
- De toeleiding naar VVE is overal geregeld
- In een aantal coalities wordt ook al ingezet op ouders van kinderen ouder dan 2 jaar

⁵ 11 van de 18 gemeenten hebben meegewerkt aan de enquête. Met de andere gemeenten is op een andere manier contact geweest.

Actieprogramma Kansrijke start

Provincie Fryslân

Zwangerschap en geboorte

	Fryslân	Nederland
Levendgeborenen ¹	5.801	166.891
Zwangerschapsbegeleiding gestart voor 10 wk zwangerschap ²	72,6%	72,7%
Zwangere vrouwen met psychische of psychiatrische problemen ³	9,7%	9,3%
Geen kraamzorg ⁴	5,6%	6,7%
Perinatale sterfte ²	3,9 per 1000 geboorten	4,6 per 1000 geboorten
Vroeggeboorte en/of te laag geboortegewicht ²	136,3 per 1000 geboorten	152,8 per 1000 geboorten
Moeder rookte tijdens zwangerschap ⁵	3%	-

¹2022 CBS, ²2021 Perined, ³2020 CBS Microdata, ⁴2020 Vektis, ⁵2022 GGD Kindmonitor 0-3 jaar

Kwetsbare gezinnen en kinderen

	Fryslân	Nederland
Tienermoeders ¹	55	1.350
Eenoudergezinnen (0-18 jaar) ¹	6,8%	7,3%
Kinderen in eenoudergezin (0-18 jaar) ²	18.850	535.140
Alleenstaande ouders met bijstandsuitkering (0-18 jaar) ¹	2.410	63.160
Kinderen in uitkeringsgezin (0-18 jaar) ²	6%	6%
Ouders met psychische of psychiatrische problemen (0-2 jaar) ³	15,4%	14,7%
Kinderen met risico op taalachterstand (1-3 jaar) ⁴	18%	-

¹2022 CBS, ²2021 CBS, ³2020 CBS Microdata, ⁴2022 GGD Kindmonitor 0-3 jaar

Kwetsbare opgroeiomstandigheden

	Fryslân
Kinderen waarbij in huis wordt gerookt	2%
Ouder die opvoeding als (zeer) moeilijk ervaren	3%
Ouders die onvoldoende veerkracht bij ouderschap ervaren	9%
Kinderen die echtscheiding hebben meegemaakt	6%
Ouders die moeite hebben met rondkomen	5%

2022 GGD Kindmonitor 0-3 jaar

Ieder kind verdient de best mogelijke start van zijn of haar leven en een optimale kans op een goede toekomst. De eerste 1000 levensdagen zijn cruciaal voor een goede start. De gezondheid voor, tijdens en na de geboorte blijkt een belangrijke voorspeller van zowel fysieke als mentale problemen op latere leeftijd.

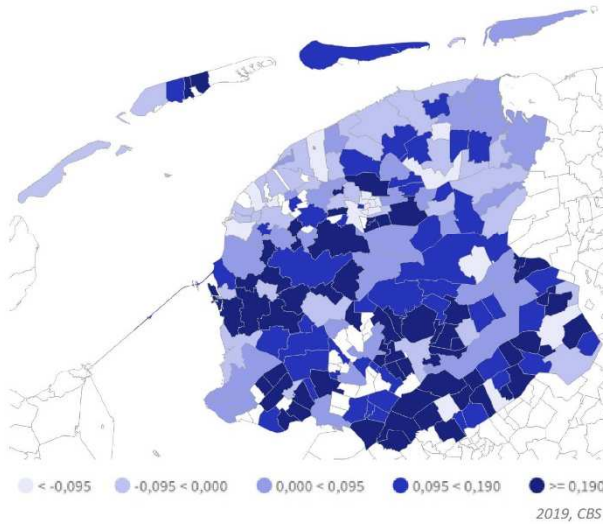
Samengesteld door GGD Fryslân, mei 2023

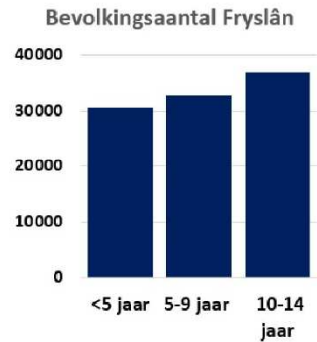
Actieprogramma **Kansrijke start**

Provincie Fryslân

Sociaaleconomische status

Bevolking tot 15 jaar

2022, CBS Kerncijfers Wijken en Buurten

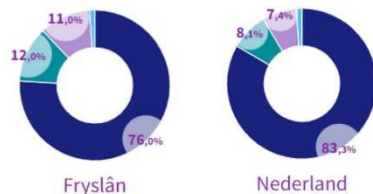
Woont samen met kinderen jonger dan 18 jaar en ...

Fryslân

... is roker		15%
... is zware drinker <i>ten minste 1 keer per week meer dan 6(m) of 4(v) glazen alcohol</i>		8%
... heeft overgewicht <i>BMI van 25 of hoger</i>		49%
... heeft (heel) veel stress <i>in de afgelopen 4 weken gehad</i>		14%

2020, Gezondheidsmonitor 18+

Jongeren met jeugdzorg naar soort

● Jeugdhulp zonder verblijf ● Jeugdhulp met verblijf* ● Jeugdbescherming* ● Jeugdreclassering*
2022, CBS

Jongeren met jeugdhulp

% van jongeren tot 18 jaar

11,2
Fryslân

10,7
Nederland

U kunt ook de epidemioloog van uw regio betrekken bij de interpretatie van de Kansrijke Start-indicatoren.

Oplegnotitie informierend

Onderwerp	Stand van zaken GALA in Fryslân
Ter behandeling in de vergadering van	de Bestuurscommissie Gezondheid
Status	Openbaar
Portefeuillehouder	M. Poelman
Auteur	L. Kleefstra
Bijlagen	1. GALA: overzicht en duiding van de regionale opgaves voor Fryslân
Vergaderdatum	22-6-2023
Agendapunt	9
Betrokken afdeling/ medewerkers (functioneel)	Projectteam GALA GGD Fryslân
OR/GO	Kies een item.

Kennisnemen van	<p>Stand van zaken GALA in Fryslân:</p> <ul style="list-style-type: none"> - voortgang m.b.t. het voorbereiden van de integrale plannen van aanpak GALA in de Friese gemeenten en acties GGD daarbij; - voortgang regionale opgaves vanuit GALA en conclusies. <p>Ter vergadering wordt een presentatie gegeven over de actuele stand van zaken.</p>
Inleiding	<p>Op 9 februari 2023 heeft de Bestuurscommissie opdracht verleend aan de GGD om een regierol te vervullen t.a.v. de regionale opgaves van GALA en om de om de individuele gemeenten op maat te ondersteunen bij het maken van een integraal plan van aanpak. In deze vergadering brengen de projectleiders verslag uit over de voortgang en de stand van zaken.</p> <p>De stand van zaken lokaal verandert dagelijks, omdat het momenteel spitsuur is in gemeenten richting het indienen van integrale plannen van aanpak. Daarom wordt ter vergadering een mondelinge presentatie gegeven over de actuele stand van zaken.</p> <p>Ook zijn er veel ontwikkelingen rond de regionale opgaves van GALA. Daarover hebben we echter wel – op basis van de kennis van nu - een notitie opgesteld waarin we de ontwikkelingen en onze conclusies schetsen.</p>
Kernboodschap	De leden van de Bestuurscommissie worden bijgepraat over de stand van zaken m.b.t. GALA in Fryslân.
Consequenties	Niet van toepassing

Communicatie	

Gezond en Actief Leven Akkoord

Overzicht en duiding van de regionale opgaves in Fryslân

Mariëlle Bleeker en Karin de Ruijscher

23-5-2023

Bestemd voor Bestuurscommissie Gezondheid 22 juni 2023

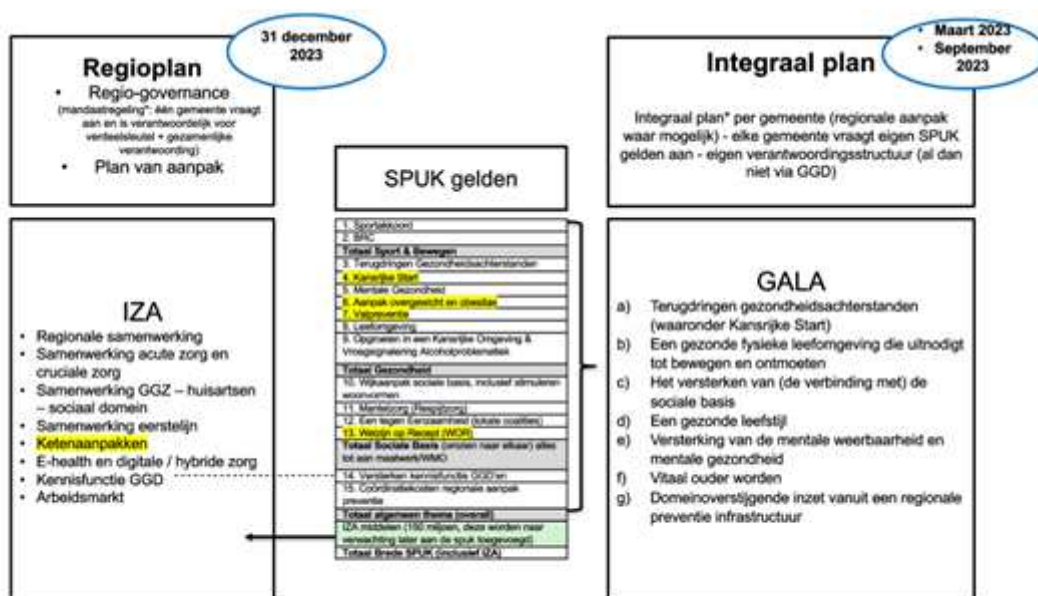
www.ggdfryslan.nl

Inhoudsopgave

Vooraf	2
1. Preventie-infrastructuur	3
De opgave en de financiering volgens het (IZA en) GALA	3
Situatie in Fryslân	3
Conclusie	4
2. Regionale inrichting ketenaanpakken	4
De opgave en de financiering volgens het (IZA en) GALA	4
Situatie in Fryslân	4
Conclusie	5
3. Kennisinfrastructuur	5
De opgave en de financiering volgens het (IZA en) GALA	5
Situatie in Fryslân	6
Conclusie	6
4. Ondersteunende onderdelen brede SPUK	6
De opgave en de financiering volgens het (IZA en) GALA	6
Situatie in Fryslân	7
Conclusie	7
5. Overig	7
Bijlagen	8
Bijlage 1	8
Uit: GALA hoofdstuk 3g onderdeel I: Bouwstenen regionale preventie-infrastructuur.....	8
Bijlage 2	9
Stand van zaken ketenaanpakken in Fryslân d.d. 19 mei 2023	9

Vooraf

Op 9 februari heeft de Bestuurscommissie Gezondheid aan de GGD de opdracht verleend, een regierol te vervullen bij de voorbereidingen op GALA. Het gaat daarbij zowel om de ondersteuning van individuele gemeenten op maat, als op de regionale opgaves vanuit GALA. In deze notitie gaan we in op dit laatste. Bij gemeenten gaat op dit moment logischerwijs de aandacht uit naar de lokale planvorming, vanwege de deadline voor het indienen van een integraal plan van aanpak op 30 september. Het GALA kent echter ook regionale opgaves. De belangrijkste regionale opgaves waren al bekend vanuit het IZA maar zijn in het GALA nader uitgewerkt. Onderstaande figuur laat de samenhang zien tussen IZA, GALA en de regionale opgaves.

* Formaat VNG

We lichten de volgende opgaves toe in deze notitie:

- De preventie-infrastructuur
- De regionale inrichting van ketenaanpak ('fase 1')
- De kennisinfrastructuur
- Ondersteunende onderdelen uit de SPUK ('SPUK 14' en 'SPUK 15').

In de volgende hoofdstukken beschrijven we successievelijk wat de regionale opgaves zijn en gaan we in op de situatie in Fryslân. We eindigen steeds met conclusies voor de betreffende opgave.

1. Preventie-infrastructuur

De opgave en de financiering volgens het (IZA en) GALA

In elke regio moet op basis van het IZA en het GALA een preventie-infrastructuur tot stand gebracht worden op het niveau van de zorgkantorregio. De reden hiertoe is dat antwoorden op gezondheidsvragen op verschillende terreinen liggen. Goed gezondheidsbeleid vraagt dan ook om domeinoverstijgende samenwerking. Die samenwerking is ingewikkeld en komt niet altijd vanzelf tot stand, vandaar dus nu de verplichting om dit te gaan organiseren. Het gewenste resultaat vanuit GALA is dat die domeinoverstijgende inzet op basis van de regionale preventie-infrastructuur er komt. Dit is geformuleerd als een zevende doel, naast de zes meer inhoudelijke doelen zoals versterken mentale gezondheid en terugdringen gezondheidsachterstanden.

Regionale samenwerking bevordert de efficiëntie, slagkracht en ondersteuning van veel, met name kleinere gemeenten en vergemakkelijkt het maken van afspraken met vaak regionaal of landelijk werkende organisaties zoals zorgverzekeraars. Ook is het belangrijk dat er een wisselwerking is tussen regionale en lokale plannen.

In het GALA staan de bouwstenen voor de regionale preventie-infrastructuur omschreven in hoofdstuk 3G onderdeel I. Het gaat om:

1. Regionale werk- en mandaatstructuur
2. Regiobeeld gezondheidsbevordering
3. Financiële middelen
4. Regionale afspraken over preventie en gezondheidsbevordering; zie bijlage 1
5. Uitvoering regionale preventie-afspraken
6. Monitoring

Volgens hoofdstuk 4B van GALA over de Regionale en lokale samenwerking moet de preventie-infrastructuur op 1 januari 2025 tot stand gekomen zijn.

In de bijlage bij onderdeel 4 (regionale afspraken) staat dat deze afspraken per 1-1-2024 gemaakt moeten zijn (NB dit is dus eerder dan de deadline die voor de preventie-infrastructuur is genoemd en waarschijnlijk wordt hiermee het regioplan bedoeld).

Financiering van de programmaorganisatie van de preventie-infrastructuur lijkt mogelijk vanuit de IZA middelen ('SPUK IZA'). De kaders hiervoor zijn echter tijdens het schrijven van deze notitie nog niet gepubliceerd (verwacht juni 2023). De bijdrage van individuele gemeenten aan de regionale samenwerking kan volgens de brede SPUK worden bekostigd uit SPUK 15 (zie verder paragraaf 4) .

Situatie in Fryslân

In Friesland is in 2020 in opdracht van de Bestuurscommissie gezondheid De Friese Preventieaanpak ingericht om samen te werken aan preventie. De FPA is het Friese antwoord op het Nationaal Preventieakkoord. Al snel zijn De Friesland en andere partners aangehaakt en is een subsidie uit de Regeling Preventiecoalities van VWS verworven op basis waarvan de FPA verder kon worden opgebouwd. De

Preventiecoalities zijn te beschouwen als voorlopers van wat nu wordt aangeduid als 'preventie-infrastructuur'. De FPA is de grootste samenwerking op het gebied van preventie in Friesland en vormt daarmee de basis voor de preventie-infrastructuur zoals bedoeld in GALA en IZA. De FPA is de vorm van een preventie-structuur waar partners in Friesland samen voor hebben gekozen. Kenmerkend zijn de brede inzet op preventie met aandacht voor achterliggende factoren, de programmalijnen weten, delen en doen en de aandacht voor de levensloop en levensfasen.

De FPA werkt op basis van het Friese preventiemodel (figuur links) maar heeft een sterke focus op de 'linkerkant' van het spectrum: de universele en selectieve preventie. Zorgpartijen

zijn nog niet sterk vertegenwoordigd en de doelen zijn nu nog vooral gericht op de populatie als geheel. Het GALA en IZA vragen om meer inzet op de rechterkant van het preventiespectrum (geïndiceerde en zorggerelateerde preventie). Zie o.a. de bijlage met een overzicht van de afspraken die gemaakt dienen te worden in de regio.

De FPA werkt momenteel zelf aan een voorstel voor doorontwikkeling van de FPA en een voorstel voor financiering.

Conclusie

De doorontwikkeling van de FPA is goed belegd bij het Bestuurlijk Platform en Programmateam van de FPA. De betrokken partners leveren input voor de gewenste doorontwikkeling. De FPA komt in overleg met de gemandateerde gemeente en koppelgroep met een financieringsvoorstel. Een uitgewerkt plan inclusief financieringsvoorstel kan terugkomen in de Bestuurscommissie Gezondheid in oktober 2023.

2. Regionale inrichting ketenaanpakken

De opgave en de financiering volgens het (IZA en) GALA

Een tweede afspraak rondom regionale samenwerking betreft de inrichting van effectieve ketenaanpakken over de domeinen (Zvw, Wpg, Wmo en Jeugdwet) heen. In het GALA is hiervoor een werkagenda (hoofdstuk 3G, onderdeel II) opgenomen rondom de inrichting van ketenaanpakken.

Om deze domeinoverstijgende ketenaanpakken in te richten zijn goede afspraken nodig tussen zorgverzekeraar en gemeenten, met name over de financiering en verbinding van de verschillende onderdelen van de ketenaanpak. Daarnaast zijn effectieve samenwerkingsafspraken tussen (zorg)professionals uit de verschillende domeinen nodig. Doel vanuit IZA en GALA is om uiteindelijk te komen tot een landelijk dekkend aanbod van de volgende vijf ketenaanpakken:

- Kansrijke Start
- Kind naar Gezonder Gewicht
- Gecombineerde leefstijlinterventie voor volwassenen
- Welzijn op recept
- Valpreventie

Hierover dienen op regionaal (= Fries) niveau afspraken te worden gemaakt, die op lokaal niveau tot uitvoering komen. Er moet worden voldaan aan 14 randvoorwaarden en criteria die in het GALA worden benoemd (p. 31-33).

Het implementatietraject bestaat uit 2 fasen. Fase 1 (heden tot 1 januari 2024) is gericht op de voorbereiding op de landelijke en regionale implementatie. In deze fase wordt vastgesteld wat landelijke en regionale taken/verantwoordelijkheden van de betrokken uitvoerende partijen zijn ter voorbereiding op de regionale en lokale implementatie vanaf 1 januari 2024. Belangrijke onderdelen hieruit, bijv. de duiding van welke onderdelen van de keten verzekerde zorg zijn en welke inkoopvoorwaarden hieraan verbonden zijn, moeten landelijk worden vastgesteld. Nog niet voor alle ketenaanpakken is deze informatie beschikbaar. Ook wordt landelijk voor een aantal ketenaanpakken nog gewerkt aan de beschrijving van de aanpak in een handreiking (met evt. bijbehorend inkoopmodel). Deze vertraging aan de landelijke tafels, heeft ook invloed op het regionale proces. In het GALA wordt er al rekening mee gehouden dat de streefdatum van 1 januari 2024 niet realistisch is. Op blz. 33 staat: "Afgesproken wordt dat uiterlijk op 1 januari 2024 in elke regio wel wordt gestart met de inrichting van de ketenaanpak in zoveel mogelijk gemeenten".

Situatie in Fryslân

Voor alle vijf ketenaanpakken is in Fryslân al een vorm van regionale samenwerking vanuit bestaande structuren aanwezig of in wording. Dit is een mooie basis om een vervolg te geven aan de inrichting van fase 1 ketenaanpakken en regionale ketencoördinatie. De nieuwe extra opgaven n.a.v. de doelen en

afspraken in GALA/IZA vragen wel om aanscherping van de opdracht aan deze groepen. Een provinciale werkgroep bestaande uit De Friesland, ROS Friesland, programmaleider FPA en GGD Fryslân heeft de Friese situatie in kaart gebracht en heeft geconcludeerd dat we voor wat betreft de regionale coördinatie kunnen voortborduren op de bestaande samenwerkingsstructuren. De huidige 'trekkers' van ROS Friesland en GGD Fryslân geven aan, vanuit hun oorspronkelijke opdracht in de gelegenheid te zijn zich hier ook de komende periode voor in te zetten (ongeveer tot eind juni). Voor de periode daarna – en waar nodig met terugwerkende kracht – wordt voor sommige ketenaanpakken aanspraak gemaakt op de middelen vanuit SPUK-IZA, voor andere is dit pas later aan de orde. Hiervoor werken betrokkenen toe naar een goede opdrachtschrijving inclusief benodigd aantal uren.

Het is belangrijk om het perspectief van gemeenten goed mee te kunnen nemen door vertegenwoordiging van gemeenten in deze regionale werkgroepen. Hiervoor loopt momenteel (mei 2023) een 'belangstellingsregistratie'. Tevens wordt gewerkt aan een overzicht van de stand van zaken per ketenaanpak in de Friese gemeenten, om op basis hiervan een goede (regionale) werkagenda te maken. De hierboven genoemde provinciale werkgroep ziet de coalities van de FPA als een logische plek om de regionale werkgroepen van de ketenaanpakken onder te brengen.

In bijlage 2 is de stand van zaken per ketenaanpak weergegeven, zowel m.b.t. de landelijke randvoorwaarden, als de situatie in Friesland m.b.t. trekkers en overige bemensing.

Conclusie

De bestaande samenwerkingsstructuren vormen een goede basis voor de verdere inrichting van de fase 1 ketenaanpakken. Vanuit hun huidige opdracht zetten zij zich met trekkers vanuit ROS Friesland en GGD Fryslân hier de komende periode voor in. Meer gemeenten worden de komende periode betrokken bij de doorontwikkeling.

Over de volgende zaken moet de komende maanden worden besloten:

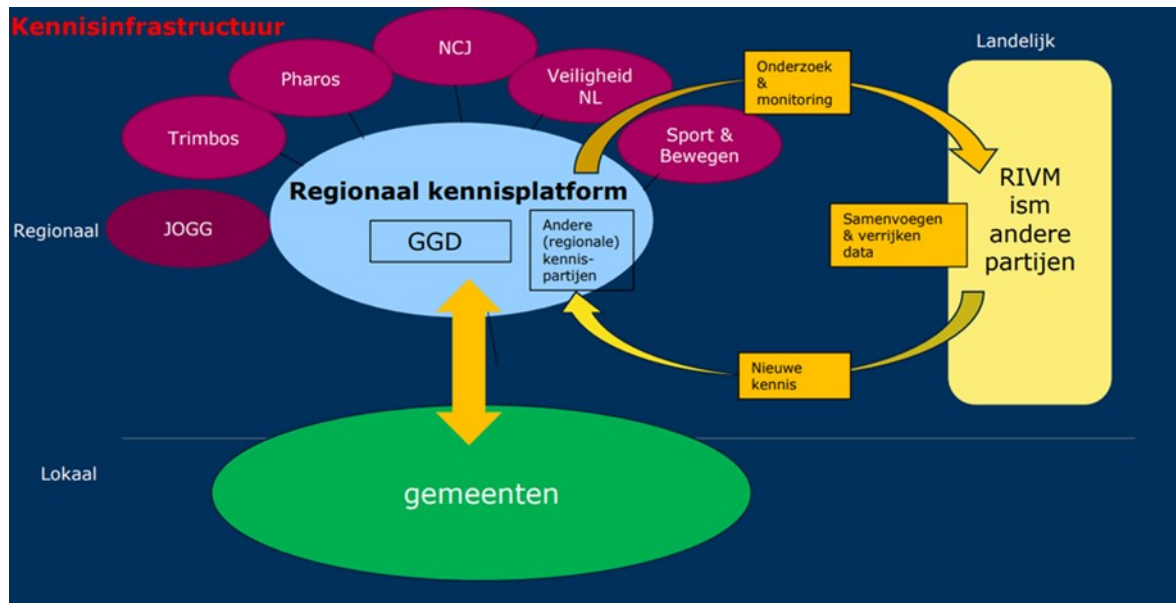
- Opdracht aan regionale werkgroepen en opdrachtbeschrijving (inclusief uren) voor de trekkers; dit betreft KnGG, GLI, WOR en valpreventie. Voor Kansrijke Start is reeds een opdracht en is het trekkerschap eerder al belegd bij GGD Fryslân.
- Keuze voor het beleggen van de regionale regierol van de ketenaanpakken bij de vier hierboven genoemde aanpakken.
- Overleg met De Friesland en gemandateerde gemeente over bovenstaande.
- Aanvragen van middelen uit de SPUK-IZA voor de regionale trekkersrol.
- Inrichten van een 'tafel' voor de vier genoemde ketenaanpakken onder de Friese Preventieaanpak. (NB Kansrijke Start is al gepositioneerd onder de FPA binnen de coalitie 'ouderschap').

3. Kennisinstructuur

De opgave en de financiering volgens het (IZA en) GALA

Het GALA beschrijft in hoofdstuk 4D dat de kennisinstructuur verbeterd moet worden. Het gaat o.a. om de lijn van Rijk/RIVM via GGD'en naar gemeenten en andersom. Het betreft hier een regionale opgave omdat de GGD een cruciale rol vervult. Zo staat er dat gemeenten zorgen voor een stevig opdrachtgeverschap naar de GGD over onderbouwing en totstandkoming van aanpakken. Gemeenten moeten ook samen met de GGD hun ervaringen met toepassen van interventies en aanpakken terugbrengen naar het landelijke niveau.

VWS heeft tijdens de start van het programma Kennisinstructuur van ZonMW (maart 2023) een toekomstbeeld geschetst van de kennisinstructuur landelijk en in de regio. Voor de regio wordt de GGD gezien als spil in de verbinding landelijk-lokaal. In de regio wordt kennis gedeeld en verrijkt in een regionaal kennisplatform. Er is een wisselwerking tussen dit platform en de gemeenten; en tussen het platform en landelijke partijen. Zie onderstaande figuur.

Toekomstig beeld van de kennisinfrastructuur volgens VWS/ZonMW

Er komt ook ruimte voor andersoortige kennis: ervarings- en praktijkkennis, veranderkundige kennis, burgerperspectief. Gemeenten ontvangen via SPUK 14 geld om te investeren in de kennisfunctie van de GGD en de bijdrage van de GGD aan de regionale kennisinfrastructuur.

Situatie in Fryslân

GGD Fryslân heeft een goede positie in Fryslân, in die zin dat advisering over data en over aanpakken (zoals beschreven in GALA) goed geborgd is in de GGD-organisatie, o.a. door het werken met regionale beleids- en adviesteams met adviseurs, dicht bij de gemeenten. Daarnaast is er kennis vanuit programma's en projecten waarin de GGD een coördinerende rol vervult. Bij die programmaleiding krijgt de voorgestelde samenwerking met landelijke kennisinstututen al vorm. Ten behoeve van de integrale opgave van GALA in combinatie met Sportakkoord II bundelt GGD Fryslân de krachten met Sport Fryslân.

Het sterke opdrachtgeverschap richting GGD is er zowel regionaal, met name via de Agenda Publieke Gezondheid (eerder meerjarenbeleidsplan). Voor de komende jaren betekent dit o.a. een transformatie naar het meer werken vanuit levensloop (i.p.v. alleen vanuit thema), het integraal en gebiedsgericht werken en het samenwerken in het netwerk, o.a. met de bevolking. Het opdrachtgeverschap is er ook lokaal in geval van gemeentelijk maatwerk met aanvullende financiering.

Recente ontwikkelingen bij de Friese Preventieaanpak (kennisagenda en kennisplatform) lijken sterk op de vorm zoals geschetst door VWS, maar met een sterkere expliciete rol voor regionale kennispartners als hogescholen, Campus Fryslân, Sport Fryslân en Planbureau Fryslân. De programmalijnen 'weten' en 'delen' wat werkt gaan expliciet over deze (gedeelde) kennisfunctie in de regio.

Conclusie

De bestaande structuren en ontwikkelingen in Fryslân passen goed bij het geschetste beeld in het GALA en zijn adequaat voor het versterken van de kennisinfrastructuur in Fryslân.

4. Ondersteunende onderdelen brede SPUK

De opgave en de financiering volgens het (IZA en) GALA

De brede SPUK voorziet in twee regelingen die samen worden geduid als 'ondersteunende onderdelen'. Het budget is bedoeld voor de regionale preventie-opgaves.

SPUK 14 is bedoeld voor de 'Versterking van de kennis- en adviesfunctie van de GGD' en "voorziet voor een rol van de GGD als regionale kennispartner en adviseur op het gebied van gezondheidsbeleid". Gemeenten moeten het bedrag hiervoor z.s.m. overmaken naar de GGD na verlening. Het staat gemeenten vrij, bij het overmaken voorwaarden te stellen over de inzet ervan. GGD GHOR en VNG bereiden momenteel een handreiking voor over SPUK 14.

SPUK 15 is bedoeld voor het onderdeel 'Coördinatiekosten regionale aanpak preventie'. De ontvangende gemeenten moeten hierover met in ieder geval de GGD en de zorgverzekeraar afspreken, voor welke SPUK-thema's een uitkering wordt aangevraagd. Het gaat hier om de onderwerpen uit het hoofdthema Gezondheid & sociale basis (en dus niet over sport & bewegen). In de SPUK staat ook: "De middelen uit het onderdeel Coördinatiekosten regionale aanpak preventie zijn bestemd voor de inzet van gemeenten ten behoeve van de bevordering van het regionale proces waarmee individuele gemeenten gefaciliteerd worden om gesprekspartner te zijn voor de partij die de coördinatie voert binnen de regionale infrastructuur."

Situatie in Fryslân

Voor SPUK 14 'Versterking kennis- en adviesfunctie GGD' ontvangen de Friese gemeenten gezamenlijk bijna 100k per jaar t/m 2025.

In overleg met de Agendacommissie is besloten dat de GGD 80 % van het budget voor 2023 inzet voor kennis over Vitaal ouder worden/Fitaal Wiis. Reden is dat de formatie vanuit de GGD onvoldoende is om opvolging te geven aan de eerder door de Bestuurscommissie vastgestelde visie 'Vitaliteit in de derde levensfase' terwijl de opgave er juist in dit jaar van planvorming voor GALA wél is. De bestemming voor de middelen voor 2024 en 2025 moet nader worden bepaald.

Voor SPUK 15 is tot en met 2025 voor Fryslân jaarlijks 300k beschikbaar. Het budget dat individuele gemeenten ontvangen varieert nogal, net als overigens bij het overige SPUK-budget. Dit heeft consequenties voor wat er gevraagd kan worden van gemeenten voor hun bijdrage aan het regionale proces. Suggesties voor invulling hangen sterk samen met de inzet van de IZA-SPUK waarover nog veel onduidelijk is.

Conclusie

Het advies is om een voorstel betreffende SPUK 14 voor 2024 en 2025 op te schorten tot de landelijke handreiking hierover beschikbaar is en de GGD inzage heeft in de accenten van de gemeentelijke plannen. De invulling van het budget op basis van SPUK 15 hangt sterkt samen met de 'SPUK IZA' waarover momenteel nog veel onduidelijk is. Ook hiervoor is het advies, een besluit te nemen wanneer die duidelijkheid er wél is.

Gemeenten moeten in hun plan van aanpak bij de brede SPUK-aanvraag echter wel vermelden hoe zij omgaan met deze ondersteunende middelen. GGD Fryslân zal – zodra de benodigde informatie over de SPUK IZA en over de handreiking van de GGD GHOR/VNG beschikbaar zijn – een concept-formulering hiertoe opstellen in afstemming met De Friesland en de beleidsadviseurs van gemeenten.

5. Overig

Het IZA en het GALA hebben grote intenties: een transformatie van zorg naar gezondheid (IZA) en een lokale en regionale aanpak gericht op een gezonde generatie in 2040 (GALA).

Met name wat dit laatste betreft is opvallend dat er nauwelijks regionale middelen voor preventie beschikbaar komen. Terwijl de verwachtingen toenemen en de inzet op preventie - terecht - een steeds bredere aanpak vraagt, komt er de komende jaren vanuit de brede SPUK alleen gedurende drie jaren een gering bedrag extra beschikbaar voor de GGD. En ook voor de individuele gemeenten steken de (extra) bedragen schril af tegen de gewekte verwachtingen. Een overweging is dan ook, een aanvraag voor preventie (gezondheid & sociale basis) te doen uit het IZA-transformatiebudget. Dit vraagt nog nadere uitwerking waar de GGD voorwerk voor wil doen.

Bijlagen

Bijlage 1

Uit: GALA hoofdstuk 3g onderdeel I: Bouwstenen regionale preventie-infrastructuur

- Minimaal de volgende afspraken worden gemaakt over preventie en gezondheidsbevordering:
 - A. vaststellen van de gezondheidsdoelen waaraan in de regio gewerkt gaat worden, mede op basis van het regiobeeld;
 - B. selectie van risicogroepen en patiënten waarvoor effectieve (keten)aanpakken ingezet worden (bijvoorbeeld (aankomende) gezinnen in een kwetsbare situatie, mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden, met psychische kwetsbaarheid, kwetsbare ouderen, waaronder ouderen met valrisico, mensen met een rook, gok-, drugs- of alcoholverslaving, kinderen en volwassenen met overgewicht);
 - C. voorgenomen activiteiten voor de populatie als geheel en voor risicogroepen en patiënten in het bijzonder, waaronder tenminste de ketenaanpakken genoemd in 3G, onderdeel II;
 - D. afspraken over wat regionaal (alle gemeenten) en wat lokaal (gemeente voor zich) wordt opgepakt/uitgevoerd;
 - E. afspraken over verantwoordelijkheidsverdeling tussen gemeente en zorgverzekeraar;
 - F. concrete uitvoerings-afspraken met hulp- en zorgverleners over verantwoordelijkheden en taken, waaronder doorverwijzing en coördinatie functies van professionals over de domeinen heen (netwerkstructuur professionals);
 - G. afspraken over hoe en door wie de uitvoering gecoördineerd wordt;
 - H. afspraken over evaluatie van en rapportage over de aanpak;
 - I. financiële afspraken.
 - De GGD wordt betrokken bij de totstandkoming van de regionale afspraken.
 - De regionale preventieafspraken worden, net als de algemene regiobeelden en -plannen gepubliceerd op www.dejuistezorgopdejuisteplek.nl.
- Tijdpad: 1 januari 2024*

Bijlage 2

Stand van zaken ketenenaanpakken in Fryslân d.d. 7 juni 2023

NB. Deze informatie is aan verandering onderhevig.

Ketenaanpak	Provinciale trekker	Overige betrokkenen bij regionale voorbereidingen*	(Landelijke) stand van zaken	Beoogde tafel FPA
Kansrijke start	GGD Fryslân	Gemeenten De Fryske Marren, Tytsjerksteradiel, Achtkarspelen, Smallingerland en Leeuwarden, ROS Friesland, consortium geboortezorg NN, Kraamzorg, POP poli SDF, verloskundigen, De Friesland	Handreiking en duiding ZIN (nog) niet beschikbaar. Wel landelijk programma Kansrijke Start beschikbaar met bijbehorende zorgpaden.	Coalitie Ouderschap (is al gerealiseerd)
Kind naar Gezonder Gewicht	GGD Fryslân	De Friesland, JOGG, gemeente Smallingerland	Landelijk model, duiding ZIN en beleidsregel NZA beschikbaar.	Coalitie Gezond leven
GLI voor volwassenen	ROS Friesland	De Friesland, gecontracteerde GLI-aanbieders, Sport Fryslân, gemeente Smallingerland	Duiding ZIN voor GLI aanwezig. Basismodel netwerkaanpak beschikbaar.	Coalitie Gezond leven
Welzijn op recept	ROS Friesland	De Friesland, Dokterszorg, Welzijn, gemeenten Smallingerland, Sudwest Fryslân en Achtkarspelen.	Handreiking en modelovereenkomst tbv regionale inkoop beschikbaar.	Lerend netwerk Positieve Gezondheid
Valpreventie	GGD Fryslân	De Friesland, ROS Friesland, Sport Fryslân, huisartsen, fysiotherapeuten	Duiding ZIN beschikbaar	Coalitie Gezond leven (Fitaal Wiis)

**Een aantal werkgroepen worden de komende tijd aangevuld met overige relevante partijen en gemeenten.*

**Friese
Preventie
Aanpak**

Doorontwikkeling Friese Preventieaanpak

12 juni 2023
vs 0.5

Aanleiding voor doorontwikkeling Friese Preventieaanpak

De Friese Preventieaanpak (FPA) is in juni 2020 van start gegaan naar aanleiding van het Nationaal Preventieakkoord (NPA) als regionale Preventieaanpak: daar waar alles samen komt op het gebied van preventie in Fryslân.

Vanaf de start is er voor een brede aanpak gekozen, uitgaande van alle fasen van het leven en rekening houdend met achterliggende factoren.

Er zijn een aantal redenen om in 2023 naar de doorontwikkeling van de FPA te kijken:

- 👉 **Landelijke ontwikkelingen:** Vanaf eind 2022 spelen de landelijke ontwikkelingen vanuit Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) een belangrijke rol binnen het brede veld van (Publieke) Gezondheid: “inzetten op de beweging van zorg naar gezondheid”. Deze opdracht en de daaruit voortvloeiende opgaven sluiten goed aan bij het doel en de scope van de FPA. In het kader van IZA-GALA ligt er een opdracht om te werken aan een regionale preventie infrastructuur.
- 👉 **Einde financiering** preventiecoalities VWS ([subsidie preventiecoalities VWS](#)): We zitten in de laatste fase van het oorspronkelijke plan en monitor. De huidige financiering van de FPA stopt het einde van dit jaar. De Bestuurscommissie Gezondheid (GGD) heeft in juni 2020 ingestemd met de FPA voor vier jaar.

Met de Friese Preventieaanpak zijn we gekomen tot een krachtige regionale samenwerking op preventie. Dit willen we graag behouden en verder versterken. Daarom willen we komend jaar inzetten op het ontwikkelen van een duurzame regionale Friese Preventieaanpak met een bestendige financiering. Het Bestuurlijk platform van de FPA heeft in februari 2023 aangegeven in juni een voorstel voor continuering van FPA, vervolg financiering, in lijn met de opdracht van GALA en IZA, te willen agenderen.

Op dit moment zijn er veel ontwikkelingen die van invloed zijn op de doorontwikkeling van de FPA, zoals het IZA, GALA, SPUK-middelen en nieuwe regionale samenwerkingsstructuren, daarnaast is nog niet alles bekend.

De nog te ontwikkelen governance in het kader van IZA is relevant voor de FPA, hoe kan de FPA hierbij aansluiten en versterken. Welke positie neemt de FPA in, in de grotere IZA opgave? In 2023 zal dat duidelijk moeten worden. In dit document geven we daarom een eerste richting voor de doorontwikkeling en beschrijven we welke stappen nog gezet moeten worden om het verder te concretiseren.

Waar zet de Friese Preventieaanpak nu op in? (zie ook bijlage 1)

De FPA zet zich in om een goede gezondheid en gelijke kansen in alle levensfasen voor iedereen in Fryslân mogelijk te maken. Daarbij wordt preventie breed gezien 'van voorkomen dat' tot 'voorkomen van erger'. Vanuit de Friese Preventieaanpak is er aandacht voor allerlei factoren die hiermee samenhangen. Denk aan leefomgeving, opvoeding, bestaanszekerheid en mentale gezondheid. Binnen de Friese Preventieaanpak zijn er acht belangrijke thema's benoemd die van invloed kunnen zijn (zie figuur 1).

Ondanks dat er op het gebied van preventie binnen deze thema's al het nodige in Fryslân gebeurt, worden bestaande initiatieven via de Friese Preventieaanpak nog verder herijkt en verrijkt.

De toegevoegde waarde van de Friese Preventieaanpak ligt ook in het bundelen van alle kennis en ervaring én het maken van onderlinge verbinding tussen alle initiatieven en thema's.

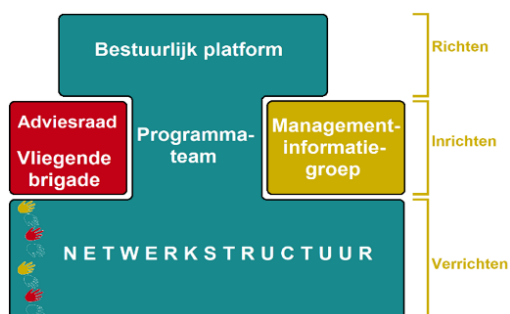
Daarbij wordt ingezet op weten wat werkt, delen wat werkt en doen wat werkt.

- **Weten:** We zorgen voor een stevige samenwerking met kennisinstellingen. In Samen met betrokkenen uit het veld is er kennisagenda voor preventie in Fryslân opgesteld (bijlage 2)
- **Delen:** We zetten in op het delen van kennis, ervaringen en expertise. We doen dit onder andere vanuit een breed online samenwerkingsplatform, diverse regionale bijeenkomsten en verbinding met (regionale) samenwerkingsverbanden
- **Doen:** Vanuit de coalities en lerende netwerken worden gezamenlijk vraagstukken opgepakt zodat de lokale aanpakken kunnen worden ondersteund.

LYTS JONG GRUT WIIS

Figuur 1

De ingerichte governance werkt naar behoren en is ondersteunend aan de programmaliijn 'WETEN DELEN – DOEN' binnen de FPA (zie ook bijlage 1)

Toekomst van de FPA: Wat is er nodig voor de doorontwikkeling?

Continuering FPA

Om de Friese Preventieaanpak succesvol te continueren willen we enerzijds de goede elementen behouden en anderzijds inzetten op het verder versterken van de samenwerking om te komen tot een duurzame preventie infrastructuur voor Fryslân.

In dit hoofdstuk bespreken we een aantal inhoudelijke elementen: we hebben gekeken wat wenselijk is op basis van een eigen evaluatie en wat er vanuit het IZA/GALA gevraagd wordt in het kader van de preventie infrastructuur.,

Daarnaast is er ook een duurzame financiering nodig om de FPA te kunnen voortzetten. Dit zullen we in het laatste onderdeel toelichten.

Brede scope en aandacht voor alle levensfasen

Behouden:

- 👉 We willen blijven inzetten op de brede scope van de FPA met aandacht voor achterliggende factoren die van invloed zijn op de gezondheid en welzijn van de Friese inwoners
- 👉 We hebben aandacht voor alle levensfasen; Lyts, Jong, Grut en Wiis
- 👉 We hebben aandacht voor de kwetsbare groepen en zetten in op het verkleinen van gezondheidsverschillen.

Verbeteren/verkennen:

- 👉 We willen meer verbinding maken met de zorg en de geïndiceerde preventie. Dit doen we in eerste instantie middels de 5 ketenaanpakken kansrijke start, valpreventie bij ouderen, aanpak overgewicht en obesitas bij kinderen, de gecombineerde leefstijlinterventie bij overgewicht van volwassenen en welzijn op recept (IZA/GALA).
- 👉 Hoever gaat de rol van de FPA in de zorg & hulp gerelateerde preventie?
- 👉 Welke rol heeft 'leefstijl in zorg' binnen de FPA?

Het Friese Preventiemodel

Versie 2.0

Coalities en lerende netwerken

Behouden:

- 👉 We werken in de coalities en lerende netwerken met een brede betrokkenheid van verschillende professionals aan een gezamenlijke opgave vanuit een gedeeld eigenaarschap
- 👉 Binnen deze netwerksamenwerking zetten we in op het versterken, verbinden, herijken en verrijken van projecten, pilots en activiteiten
- 👉 Binnen coalities is er aandacht voor kwetsbare groepen/gezondheidsverschillen.

Verbeteren/verkennen:

- 👉 We willen de huidige coalities en lerende netwerken versterken op het gebied van opdrachtgeverschap en werken aan concrete doelstellingen die bijdragen aan de tactische en strategische doelen van de FPA
- 👉 Vanuit de coalities willen we meer inzetten op een gezamenlijke focus en een brede aanpak in meerdere gemeenten
- 👉 We willen gemeenten meer stimuleren en ondersteunen om in beleidskeuzes rekening te houden met kwetsbare groepen: *Om impact te maken bij mensen in kwetsbare sociaal economische posities is het belangrijk om in beleidsontwikkeling te differentiëren en zo rekening te houden met kansengelijkheid op het bereiken van een goede gezondheid voor iedereen: verschil maken om verschil te verminderen (GALA).*

Brede regionale samenwerking

Behouden:

- ☞ Friese Preventieaanpak is dé plek waar alles rondom preventie samenkomt. De Friese Preventieaanpak geeft voor een groot deel al invulling aan de preventie-infrastructuur zoals beschreven in het IZA (verdere uitwerking bij het onderdeel Preventie infrastructuur volgens IZA/GALA)
- ☞ De samenwerking met vele partners die bijdragen aan de brede scope van FPA (achterliggende factoren en levensfasen)
- ☞ De huidige samenwerking en de daarbij ingerichte governance gericht op een sterke verbinding met de lokale aanpak
- ☞ De lijn weten-delen-doen wat werkt in Fryslân.

Verbeteren/verkennen:

- ☞ Het IZA vraagt om een netwerkstructuur waarin professionals uit de gemeentelijke domeinen en zorgprofessionals in 1^e, 2^e en 3^e lijn samenwerken. De FPA richt zich op dit moment niet op al deze domeinen en is dit wenselijk? Hoe verhoudt zich dit in lijn tot de nog te ontwikkelen provinciale bestuurstaafel?

Versterken lokale aanpak

Behouden:

- ☞ De FPA is bedoeld om de lokale aanpak en in gemeenten te versterken | preventie stevig in het zadel te zetten
- ☞ De FPA legt verbinding tussen initiatieven en ontwikkelingen uit verschillende gemeenten door 'delen wat werkt'.

Verbeteren/verkennen:

- ☞ We willen nog duidelijker in beeld brengen wat binnen de FPA opgepakt kan worden en niet door alle gemeenten apart. Dit zal zich bijvoorbeeld richten op onderzoek, monitoring, afspraken met diverse partijen, financiën, gezamenlijke lobby kennisdelen.

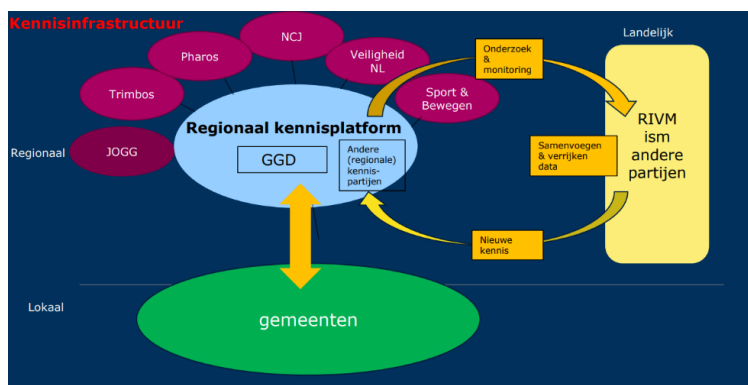
Data- en kennisinfrastructuur (weten wat werkt)

Behouden:

- ☞ De samenwerking met de (Friese) kennisinstellingen samen met de kenniswerkplaats Gezond Fryslân
- ☞ Blijven inzetten op een stevige onderzoeksagenda en kennisclusters voor de FPA (bijlage 2). Een goede verbinding met kennis en wetenschap zijn een belangrijk onderdeel en bieden ondersteuning aan de coalities en lerende netwerken.
- ☞ Vraagstukken uit het veld koppelen aan de Friese kennisinstellingen en vice versa, deze kennis delen binnen het brede veld van de FPA.

Verbeteren/verkennen:

- ☞ Aansluiten bij IZA/GALA in relatie tot monitoring. Voor 2024 zijn er al afspraken met Data Fryslân. Data Fryslân wil een rol gaan spelen in de monitoring van FPA, dit vraagt nog wel een nadere uitwerking
- ☞ Koppeling met de landelijke opdracht vanuit het IZA gericht op het versterken kennisfunctie van de GGD. Deels wordt dit al opgepakt vanuit de *weten 'poot'* van de FPA, maar dit biedt nieuwe kansen voor borging en doorontwikkeling. Met de GGD kan er gezorgd worden voor een betere verbinding met de landelijke instellingen en vice versa.

Regiobeeld en regioplan Friesland en ketenaanpakken

Verbeteren/verkennen:

- 👉 Aansluiten bij de opgave van het IZA om te komen tot een regiobeeld en regioplan. Beoordelen welke mogelijke aanpassing dit voor de FPA zou kunnen betekenen
- 👉 De genoemde ketenaanpakken in IZA/GALA zullen allen binnen de FPA opgepakt worden. De ketenaanpakken sluiten namelijk al goed aan bij de scope van de FPA en de coalitie Gezond Leven. Welzijn op recept heeft nu een plek binnen de Friese Samenwerkingsagenda, dit kan binnen het lerende netwerk Positieve gezondheid opgepakt worden. Hierbij worden afspraken gemaakt over wat regionaal en lokaal opgepakt wordt/uitgevoerd.

Preventie infrastructuur volgens IZA/GALA

Het IZA en GALA vraagt van de regio om een stevige preventie infrastructuur in te richten. Het volgende wordt hierover gezegd:

- 👉 *VWS, gemeenten en zorgverzekeraars spreken af hoe de regionale samenwerkingsafspraken in alle regio's per 1 januari 2025 gerealiseerd worden (concretisering IZA-afpraak over regionale preventie infrastructuur). Zo snel als mogelijk, maar uiterlijk 1 januari 2025 richten de partijen een regionale netwerkstructuur in waarin professionals uit de gemeentelijke domeinen en zorgprofessionals in de eerste, tweede en derde lijn samenwerken. Deze structuur sluit aan bij de in te richten regionale preventie-infrastructuur en kan ook wijkgericht worden uitgevoerd.*
- 👉 *VWS, gemeenten, GGD 'en zorgverzekeraars spreken af welke randvoorwaarden en criteria gelden voor inrichting en samenwerking van effectieve ketenaanpakken (concretisering IZA-afpraak)*
- 👉 *Domein overstijgende inzet vanuit een regionale preventie infrastructuur is een van de 7 gemeenschappelijke doelen van GALA*

Genoemde bouwstenen- randvoorwaarden voor een regionale preventie infrastructuur zijn als volgt:

- 👉 *Regionale mandaatstructuur via IZA per 1-7-2023, de gemandateerde gemeente kan financieel aanspraak maken op de middelen*
- 👉 *De (regionale) preventie infrastructuur is onderdeel van de diverse (algemene) afspraken over regionale samenwerking, regiobeeld en regioplan opgenomen in IZA.*
- 👉 *Er is sprake van een (regionale) preventie-infrastructuur zoals bedoeld in het IZA (p. 81) als wordt voldaan aan de zes randvoorwaarden en criteria:*
 - *Regionale werk- en mandaatstructuur*
 - *Regiobeeld gezondheidsbevordering*
 - *Financiële middelen: voor gemeenten zijn per 2023 SPUK middelen beschikbaar om de regionale samenwerking te intensiveren en verdere vorm te geven, waaronder de gemeentelijke inzet van de gewenste ketenaanpakken*
 - *Regionale afspraken over preventie en gezondheidsbevordering.*
 - *Uitvoering regionale preventie afspraken (1-1-2025)*
 - *Monitoring (2023-2025)*

Urgentie o.a.

- 👉 *Domein overstijgende samenwerking (grenzeloos samenwerken volgens RVS) gaat niet vanzelf: antwoorden op gezondheidsvragen liggen in verschillende domeinen*
- 👉 *Eenvoudiger om afspraken te maken met regionaal en landelijk werkende organisaties*
- 👉 *De samenwerking is randvoorwaardelijk voor de beweging 'van zorg naar gezondheid'*
- 👉 *Regionaal samenwerken bevordert de efficiënte en slagkracht van (kleinere) gemeenten, denk hierbij aan het gezamenlijk oppakken van onderzoeksvraagstukken, maar ook inzet van bijvoorbeeld menskracht om te komen tot de gewenste (lokale) effecten die van invloed zijn om te komen tot gezondheidswinst.*

In het IZA (pg 81) wordt de Friese Preventieaanpak al benoemd; “naast de werkstructuren tussen zorgverzekeraars en gemeenten (de Friese samenwerkingsagenda), moeten ook de regionale preventiecoalities zoals de Friese Preventieaanpak worden benut”. Ook de VNG, VWS en GGD GHOR noemen de FPA regelmatig als een mooi voorbeeld.

Hoe verhoudt de Friese Preventieaanpak zich tot de gewenste regionale preventie infrastructuur?

De FPA sluit zeer goed aan bij de ‘regionale preventie-infrastructuur’ zoals beschreven in GALA en IZA. De bouwstenen en randvoorwaarden beschreven in het IZA en GALA gaan wel verder dan de huidige scope van de FPA.

Het sluit goed aan, bijvoorbeeld als het gaat over de regionale afspraken over preventie en gezondheidsbevordering en de inrichting van de ketenaanpakken. Een regionale preventie-infrastructuur raakt echter voor een deel ook andere ontwikkelingen en samenwerkingsverbanden in Friesland, zoals de (door)ontwikkeling van een stevige bestuurstaafel. Voor de doorontwikkeling van de FPA tot de regionale preventie infrastructuur is daarom ook een nadere verkenning met andere samenwerkingsverbanden en partners gewenst om een duurzame samenwerkingsinfrastructuur voor Friesland in te richten. Daarbij staat niet ter discussie dat de Friese Preventieaanpak een essentieel onderdeel is van deze infrastructuur en van groot belang is voor de verschuiving van zorg naar gezondheid. Door de FPA ligt er al een stevig fundament voor de gewenste regionale preventie infrastructuur in Fryslân.

Financiering

Voor een duurzame Friese Preventieaanpak is een structurele financiering van belang. Hiermee kan de ingezette samenwerking verder versterkt en geïntensiveerd worden.

De eerste drie jaren is de FPA grotendeels vanuit de [subsidie preventiecoalities VWS](#) gefinancierd. Het gaat hierbij om personele kosten van gemeenten, GGD Fryslân en de inzet van andere partners. Denk ook aan personele kosten voor een aantal trekkers van de coalities, die vanuit gemeenten en organisaties ingezet worden. Ook wordt het online samenwerkingsplatform en de organisatie van diverse bijeenkomsten vanuit deze subsidie gefinancierd. De financiering van VWS eindigt op 10-12-2023.

Voor het borgen van de FPA en verder uitbouwen richting een regionale preventie infrastructuur zijn financiële middelen beschikbaar vanuit SPUK 15 GALA en SPUK IZA. Hierbij geldt dat de gemeentelijke inzet gefinancierd zou kunnen worden vanuit SPUK 15 GALA.

Voor de overige onderdelen van de FPA, de regionale preventie infrastructuur, geldt dat deze naar verwachting gedeeltelijk gefinancierd kunnen worden vanuit de SPUK IZA.

De huidige begroting van de FPA betreft een jaarlijks bedrag van ongeveer € 690.000. De verwachting is dat SPUK IZA voldoende ruimte biedt voor het borgen en uitbouwen van de FPA tot een regionale preventie infrastructuur. Dit wordt de komende periode verder uitgewerkt.

Bijlage 1

Huidige aanpak van de FPA

Met de start van de FPA in Fryslân staat er in drie jaar een stevige samenwerking ingericht met vele partners met een brede blik op preventie (*van voorkomen dat, tot voorkomen van erger*). De ambitie 'Een goede gezondheid en welzijn met gelijke kansen voor iedereen: 'lyts, jong, grut en wiis' vindt veel draagvlak in Fryslân.

De governance is ingericht en werkt zoals omschreven in zie figuur 2

Opdracht en taakverdeling

Het **Bestuurlijk platform** zet in op verbinding, synergie, vernieuwingskracht, communicatie en het versterken van bestaande effectieve initiatieven, interventies en programmás op het brede terrein van preventie in Fryslân.

De **Adviesraad** adviseert over strategie en uitvoering van het programma en levert onder andere input voor de strategie voor de komende jaren: Wat gaan we anders en beter doen (meer impact). De samenstelling kan wisselen

Er wordt een **Vliegende brigade** opgericht om te voorzien in de behoefte aan tijdelijk ontbrekende proceskennis en/of inhoudelijke kennis in het netwerk.

De **Netwerkstructuur** geeft vorm aan preventie per gemeente of sub regio. Er worden (lokale) coalities gevormd op levensloop en/of thema.

Het **Programmateam (PMT)** richt de werkzaamheden in volgens de drie programmalijnen: **WETEN-DELEN-DOEN**

- Regionaledata- en kennisinfrastructuur en onderzoek
- Kennisdeling en communicatie
- Verbinding met levensfasen en thema's
- Verbinding met partners en gemeenten
- Financiering van preventie

De **Managementinformatiegroep** ontwerpt en onderhoudt een intern informatiesysteem. Het tijdens het programma Vitale Regio Fryslân ontwikkelde systeem staat hiervoor model.

Figuur 2

Brede aanpak FPA

- FPA zet in op een brede aanpak, en houdt rekening met **achterliggende factoren**. Er is een samenwerking met o.a. welzijn, werk, participatie, financieel gezond, onderwijs, burgerinitiatieven etc. Dit alles vraagt ook het GALA: Alle onderwerpen die in onderstaande afbeelding genoemd worden, hebben al een plek binnen de FPA.

In onderstaande figuur 3 wordt de verbinding met de doelen van GALA zichtbaar gemaakt.

Figuur 3

'WETEN' wat werkt binnen de FPA

- ✎ De (Friese) kennisinstellingen werken binnen de FPA samen en met input uit het veld is er een kennisagenda-kennisclusters FPA opgesteld (bijlage 2). Deze kennisagenda draagt bij aan alle lopende en mogelijk toekomstige vraagstukken binnen de FPA
- ✎ De (Friese) kennisinstellingen leveren ondersteuning aan de coalities en lerende netwerken. Gericht kunnen er vraagstukken op de agenda komen. Zo is er nu een werkgroep aan de slag met 'de kracht van de Mienskip': Wat zijn de werkzame elementen bij een Mienskip – en OKO-aanpak?
- ✎ Gemeenten pakken gezamenlijk vraagstukken met de kennisinstellingen op, bijvoorbeeld een vraagstuk vanuit vitaal ouder worden in Súdwest-Fryslân. Dit wordt met de kennisinstellingen vanuit de FPA opgepakt, zodat de opgedane kennis ook in andere Friese gemeenten gebruikt kan worden
- ✎ Alle lopende en afgeronde onderzoeken hebben een plek gekregen op [de website van de FPA](#).

'DELEN' is een belangrijke kracht en meerwaarde van de FPA

Vanaf de start van de FPA zijn we niet op nul begonnen: Er gebeurde al veel op preventie in gezondheid en welzijn en de kracht van de FPA is om deze kennis/voorbeelden en lokale aanpakken op te halen, te delen, te versterken en te benutten. Hierdoor worden *de wielen niet overal opnieuw* uitgevonden. We doen dit onder andere door:

- ✎ Het organiseren van events en bijeenkomsten: Steeds meer events vanuit de brede aanpak worden door de FPA uitgevoerd of krijgen ondersteuning. Denk hierbij aan de events van de afgelopen periode op het gebied van Positieve gezondheid, vitaliteit op de werkvloer, Gezonde leefomgeving, kennissessie 'Weten wat werkt binnen de FPA', Mentale gezondheid, Kansrijke Start Fryslân etc. Door de onderlinge verbondenheid zien we dat bijeenkomsten drukker worden bezocht en professionals elkaar sneller en beter weten te vinden dan voor de start van de FPA
- ✎ Binnen de netwerkorganisatie werken de coalities en lerende netwerken samen op de diverse onderwerpen en dragen bij aan de gestelde doelen op levensfasen. Inmiddels werken meer dan 550 professionals samen op ons [online samenwerkingsplatform](#) en worden successen of juist vraagstukken met elkaar gedeeld.
- ✎ Ook onze driewekelijkse nieuwsbrief en social media kanaal [LinkedIn](#) hebben veel volgers. Dit aantal groeit dagelijks. Via LinkedIn vindt veel interactie plaats.

'DOEN' binnen de FPA

Door de FPA is er een samenwerking ontstaan met diverse projecten en (leefstijl)programma's, zoals bijvoorbeeld Nuchtere Fries, Gezonde School, Kansrijke Start, Rookvrije generatie en Nuchter over Gewicht. Voorheen stond dit veelal los van elkaar: Versterking, verbinding, herijking en verrijking is een ongoing proces binnen de FPA

- ✎ Voor de thema's Ouderschap, Financiële gezondheid, Gezond leven, Fitaal Wiis, Mentale gezondheid, Participatie, Gezondheidsvaardigheden en Gezonde leefomgeving zijn [coalities](#) ingericht. Daarnaast zijn voor de onderwerpen Positieve gezondheid en Gebieds-, wijks- of dorpsaanpak [lerende netwerken](#) opgestart. De uitvoeringsfase is hiermee in volle gang. Meerdere organisaties leveren trekkers om de coalities en lerende netwerken vorm te geven en samen te werken aan een resultaatgerichte samenwerking, vanuit een gedeeld eigenaarschap. Er ontstaat mooie kruisbestuiving tussen de coalities en lerende netwerken: Zo wordt er bijvoorbeeld

binnen de coalitie 'Ouderschap' rekening gehouden met bestaanszekerheid en vice versa.

- De lerende netwerken en coalities werken aan de gezamenlijke vraagstukken en leveren bouwstenen voor de lokale aanpak in Friese gemeenten
- Meerdere gemeenten zijn gestart of starten met de OKO-aanpak (Opgroeien in een Kansrijke Omgeving)

Waar zijn de coalities en lerende netwerken van de FPA mee bezig?

Binnen de Friese Preventieaanpak werken we aan onze gezamenlijke ambitie 'een goede gezondheid en welzijn met gelijke kansen voor iedereen in Fryslân' door 'Weten – Delen – Doen' binnen de voorgestelde coalities en lerende netwerken.

Weten: We zetten in op een stevige samenwerking met kennisinstellingen en hebben een kennisagenda voor preventie in Fryslân opgesteld.

Delen: We zetten in op het delen van kennis, ervaringen en expertise. We doen dit vanuit ons brede samenwerkingsplatform, regionale bijeenkomsten en verbinding met (regionale) samenwerkingsverbanden.

Doen: Vanuit de coalities en lerende netwerken worden gezamenlijk vraagstukken opgepakt zodat de lokale aanpakken kunnen worden ondersteund.

Meer weten?

Check www.friesepreventieaanpak.nl, ons samenwerkingsplatform of neem contact op via info@friesepreventieaanpak.nl.

● Coalities ● Lerend netwerk

Netwerksamenwerking

Een levensloop aanpak

We hebben besloten om coalities in te richten aan de hand van de thema's binnen de FPA. Coalities op levensfasen is ook overwogen, maar de omvang van de coalitie wordt dan te groot. Om wel te borgen dat iedere coalitie voldoende aandacht heeft voor iedere levensfase, zijn er de volgende doelen per levensfase uitgewerkt onder leiding van de samenwerkende kennisinstellingen. Alle coalities en lerende netwerken leveren (op operationeel niveau) een bijdrage aan deze doelen.

Bijlage 2: Kennisagenda

De kennisagenda bestaat uit zes kennisclusters. Deze groepen van diverse kennisvragen zijn de opdrachten waaraan de leden samen gaan werken.

1. Samenhang van gezondheidsaanpakken

Het wemelt van de gezondheidsaanpakken, alleen al op leefstijl biedt het loket gezond leven 305 diverse interventies aan. Maar hoe verhouden deze diverse interventies zich tot elkaar, wat maakt het dat ze werken en zijn ze ook anders toepasbaar?

Deze kenniscluster gaat over het inzichtelijk maken van welke interventies er momenteel worden gebruikt binnen de FPA en wat hun werkzame factoren te zijn. Zodat vervolgens kan worden gemonitord wat de impact is en bijvoorbeeld de toepasbaarheid bij andere doelgroepen kan worden onderzocht.

Voorbeeld onderzoeksthema's

- Werkzame factoren van huidige interventies
- Vertalen van Geïndiceerde preventie naar universele preventie
- Monitoring van FPA-doelen

Eindgebruikers van de resultaten: beleid en bestuur van de FPA

2. Leefstijl en vaardigheden verbeteren

Een ongezonde leefstijl (roken, ongezonde voeding, onvoldoende bewegen en alcoholgebruik) is de afgelopen jaren uitgegroeid tot de grootste veroorzaker van ziekte in Nederland (de 'leefstijl-epidemie'). Deze kenniscluster gaat over de vraag hoe gezondheidsbevordering aansluit bij de behoeften van mensen. Het richt zich op alle factoren die gedrag kunnen beïnvloeden, zoals de fysieke en sociale omgeving, gezondheidsvaardigheden en voorzieningen.

Voorbeeld onderzoeksthema's

- Invloed fysieke en sociale omgeving op gezondheid
- Cultuurverandering rondom middelgebruik en beweging
- Vergroten digitale en gezondheidsgeletterdheid
- Stimulans en nudging

Eindgebruikers van de resultaten: gezondheidsbevorderaars en beleid(professionals)

3. Communicatie en betrekken van de inwoners

Alles wat er binnen de FPA gebeurt draait uiteindelijk om de Friese inwoner. Over die inwoner gaat deze kenniscluster. Het gaat over het centraal zetten van de inwoner en hun leefwereld, zodat de kennis die in de andere clusters zal worden opgedaan ook daadwerkelijk leidt tot een goede gezondheid en welzijn voor iedereen. Essentieel is daarbij om rekening te houden met de verschillen tussen Friese inwoners, wat vraagt om verschillende methoden om hen te bereiken en te betrekken.

Voorbeeld onderzoeksthema's

- Luisteren naar inwoners bij preventie en beleid
- Innovaties om inwoners te informeren

Eindgebruikers van de resultaten: gezondheidsbevorderaars, beleid(s)professionals), onderzoekers

4. Beleid, strategie en kennis

De diverse volksgezondheidsuitdagingen vragen om een andere visie. Eén waar gezondheid breed wordt gezien met alle diverse determinanten die invloed hebben op de kwaliteit van leven van inwoners. Maar hoe kan de gemeente integraal gezondheidsbeleid maken, hebben ze hiervoor wel de juiste kennis en hoe kunnen ze aan deze kennis komen?

Deze kenniscluster gaat over de gemeenten en haar rol in het herzien van gezondheidsbeleid, om deze bestendig te maken voor de huidige en toekomstige uitdagingen. Waarbij kennis en informatie-uitwisselingen kan helpen om de benodigde strategische keuzes te maken.

Voorbeeld onderzoeksthema's

- Integraal gezondheidsbeleid
- Van kennis naar beleid
- Informatie-uitwisseling tussen overheidsinstellingen

Eindgebruikers van de resultaten: bestuurders en beleid(s)professionals)

5. Sociale basis in de buurt

Grote onderwerpen binnen de samenleving, zoals individualisering, wantrouwen en sociale basis, kunnen ook een invloed hebben op de effectiviteit van activiteiten ter bevordering van gezondheid en welzijn. Vraagstukken hierover passen binnen deze kenniscluster. Daarnaast passen ook vraagstukken over wijkaanpakken, een samenhangende aanpak gericht op het verbeteren van de leefsituatie van bewoners in een specifiek gebied, binnen deze cluster.

Voorbeeld onderzoeksthema's

- Versterken de mienskip en informele zorgverleners
- Ontwikkeling van individualisering en de participatiesamenleving
- Regiovisies en wijkaanpakken

Eindgebruikers van de resultaten: bestuurders en beleid(s)professionals)

6. Positieve gezondheid en de gezondheidszorg

Gezondheid is meer dan alleen niet ziek zijn. In de huidige transitie van zorg naar gezondheid, wordt de nadruk gelegd op de veerkracht van inwoners om hun gewenste leven te leiden. Maar wat betekent deze transitie voor onze huidige zorg en hulpverlening? Wie heeft hier baat bij en wie blijft achter? En welke innovaties kunnen bijdragen aan het ondersteunen van inwoners en professionals in deze transitie?

In deze kenniscluster staat centraal hoe de overgang van zorg naar gezondheid kan worden gerealiseerd voor zowel inwoners als professionals en welke rollen diverse innovaties kunnen vervullen.

Voorbeeld onderzoeksthema's

- Van zorg naar gezondheid
- Innovaties in de zorg en ondersteuning
- Positieve gezondheid bij inwoners en professionals

Eindgebruikers van de resultaten: zorgprofessionals en bestuurders

